

Revue Piešťany

Jar 2013 Spring 2013 Frühjahr 2013

Ročník XLIX.

Kráľovná wakeskatingu
je z Piešťan

The Wakeskate Queen
Comes from Piešťany

Wakeskating-Königin
kommt aus Piešťany

Foto Roman Tibenský

Kornel Duffek

■ Deväťstvýročie prvej písomnej zmienky o Piešťanoch je dobrou príležitosťou nazrieť i do hlbších vrstiev histórie mesta. Pre toto obdobie sa vžil názov predwinterovské. Z tých osobností, ktoré tu zanechali trvalú stopu, jasne vystupuje zo šera dejín Jozef Erdődy. Tento kultivovaný šľachtic, o ktorom je známe, že podporoval takých hudobných skladateľov ako Jozef Haydn či Ludwig van Beethoven, sa cielavedome pustil do budovania piešťanských kúpeľov. Jemu vďačíme aj za prvý štýlový murovaný objekt na povodňami sužovanom Kúpeľnom ostrove. Dodnes patrí súbor klasicistických budov k najmalebnnejším kútom Piešťan. Jozef Erdődy však nevybudoval celý komplex, ale iba jeho ľavú - najstaršiu - časť.

Viac sa o ňom a o ostatných Erdődyovcoch dočíte na stranach 32 - 35.

■ The 900th anniversary of the first written record of Piešťany is a wonderful opportunity to peek into a more remote history of the town. This period became commonly known as the Pre-Winter era. Among the people who left their permanent trace here, József Erdődy looms up from the mists of history. This sophisticated, noble man who is known for his sponsoring of such great composers as Joseph Haydn and Ludwig van

Beethoven, started the purposeful development of the Piešťany health spas. His is the merit for the first stylish brick building on Spa Island ravaged by floods at those times. This classic set of buildings is still one of the most picturesque spots in Piešťany. However, József Erdődy did not build the whole complex, only its oldest part, on the left side. You can read more about József Erdődy and the Erdődy family on pages 32 - 35.

■ Der 900. Jahrestag der ersten schriftlichen Erwähnung von Piešťany ist eine gute Gelegenheit, auch einen Blick in die tieferen Schichten der Stadtgeschichte zu werfen. Als Bezeichnung für diese Zeit bürgerte sich der Begriff „Vorwintersche“ ein. Von den Persönlichkeiten, die hier eine bleibende Spur hinterlassen haben, tritt Jozef Erdődy deutlich aus dem Schatten der Geschichte hervor. Dieser kultivierte Adelsmann, der bekanntlich solche Komponisten-Größen wie Jozef Haydn oder Ludwig van Beethoven unterstützte, begann zielstrebig den Aufbau des Heilbades Piešťany voranzutreiben. Ihm verdanken wir auch den ersten stilisierten Mauerwerkbau auf der hochwassergeplagten Kurinsel. Bis heute gehört der Gebäudekomplex im klassizistischen Stil zu den malerischsten Ecken von Piešťany. Joseph Erdődy ließ jedoch nicht den ganzen Komplex, sondern nur seinen linken - den ältesten - Teil bauen. Mehr über ihn und weitere Mitglieder der Familie Erdődy lesen Sie auf den Seiten 32 - 35.

Revue Piešťany, ročník XLIX.
Kultúrno-spoločenský štvrtročník.
Vydáva Mesto Piešťany.

Šéfredaktor:
Kornel Duffek

Tajomnícka redakcie:
Mgr. Barbora Piovarčiová

Redakčná rada:
Ing. Margita Galová (predsedníčka),
Kornel Duffek,
PhDr. Vladimír Krupa,
Mgr. Drahomíra Moretová,
Mgr. Jana Obertová
Spolupracovali:
Mgr. Jozef Dorica,
Mgr. Martin Kostelník,
Ing. arch. Bobo Pernecký,
Roman Tibenský

Foto:
Archív Balneologického múzea, archív
Dušana Juneka, archív Zuzany Vráblovej,
MUDr. Igor Čech, Lucia Biľiková,
Mgr. Jozef Dorica, Eva Drobná,
Jozef Ďurica, Viera Dusíková, Bruno
Cazalis de Faber, Pavol Funtál,
Ing. Tomáš Hudcovič, MUDr. Peter Kováč,
Milan Kupka, Mgr. Martin Palkovič,
Ing. arch. Bobo Pernecký, Alexander
Psíca, Maňo Štrach, Roman Tibenský,
Alexander Urmanský

Jazyková úprava:
Kornel Duffek

Preklad nemecký jazyk:
Olga Sulzberger

Preklad anglický jazyk:

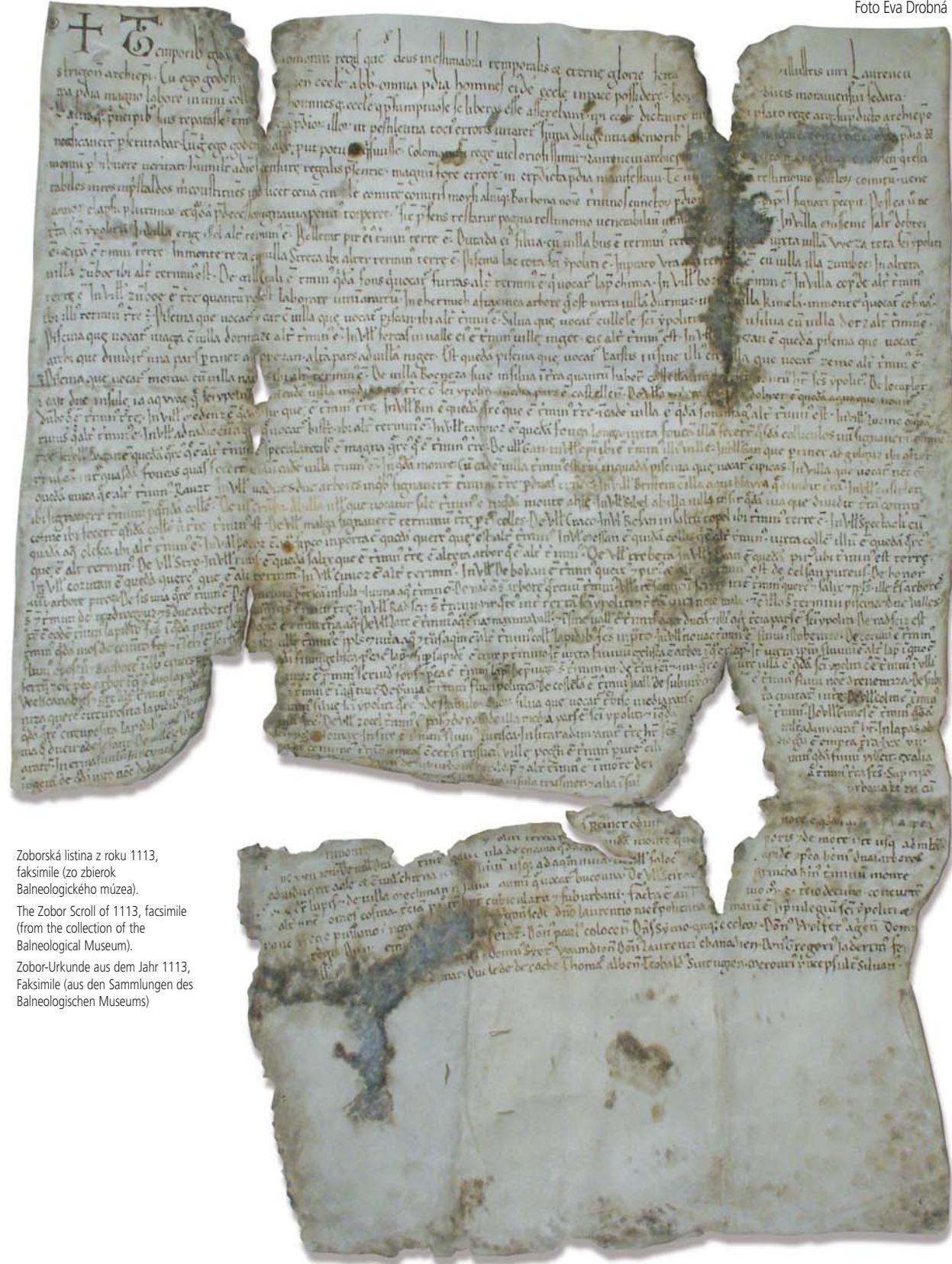
The English translation of Revue
Piešťany is provided by SKYERS
The School of Languages
www.skyers.sk

Grafická úprava:
Re Public group s.r.o., Piešťany

Tlač:
PN print s.r.o., Piešťany

Adresa redakcie:
Revue Piešťany, Námestie SNP č. 3
921 45 Piešťany
tel.: +421 33 7765301
fax: +421 33 7765333
mob.: +421 903 712545
e-mail: sekretariat@piestany.sk
Reg. č.: EV 396/08

Revue Piešťany - Jar 2013 - Spring 2013 - Frühling 2013		
2-5		Zoborské listiny (Martin Kostelník) ■ The Zobor Scrolls ■ Zobor-Urkunden
6-9		Osem desatročí piešťanskej kroniky (Barbora Piovarčiová) ■ Eight Decades of the Chronicle of Piešťany ■ Acht Jahrzehnte Piešťaner Chronik
10-11		Traja piešťanskí lekári medzi slovenskou špičkou (Drahomíra Moretová) ■ Three Piešťany Doctors Are among the Top in Slovakia ■ Drei Ärzte aus Piešťany unter den slowakischen Top-Medizinern
12-15		20 rokov dobročinnosti piešťanského Rotary klubu (Drahomíra Moretová) ■ Twenty Years of the Piešťany Rotary Club Philanthropy ■ 20 Jahre gemeinnützige Tätigkeit des Rotary Clubs von Piešťany
16-17		Udalosti - návštevy - stretnutia (Barbora Piovarčiová) ■ Events - Visits - Meetings ■ Ereignisse - Besuche - Treffen
18-22		Piešťanské návraty Dušana Juneka (Kornel Duffek) ■ Dušan Junek's Return to Piešťany ■ Dušan Junek und seine Rückkehr nach Piešťany
23-27		Spomienka na sochára Ladislava L. Polláka (Vladimír Krupa) ■ Remembering the Sculptor Ladislav L. Pollák ■ Erinnerung an den Bildhauer Ladislav L. Pollák
28-31		Objavy na rotunde Jurko I. časť (Jozef Dorica) ■ Discoveries at the Jurko Rotunda part I ■ Entdeckungen an der Rotunde „Jurko“ Teil I.
32-35		Úloha Erdődyovcov v historickom vývoji Piešťan I. časť (Vladimír Krupa) ■ The Role of the Erdődy Family in the History of Piešťany - Part I ■ Die Rolle der Erdődys in der geschichtlichen Entwicklung von Piešťany Teil I.
36-40		Minulosť a prítomnosť hotela Sandor Pavilion (Kornel Duffek) ■ The Past and Present of the Hotel Sandor Pavilion ■ Die Geschichte und Gegenwart des Hotels „Sandor Pavilion“
41-45		Príbeh piešťanskej sochy Sisi (Kornel Duffek) ■ The Story of Piešťany's Statue of Sissi ■ Die Sissi-Statue von Piešťany und ihre Geschichte
46-48		Roháč obyčajný v okolí Piešťan (Roman Tibenský) ■ The Stag Beetle in the Area Surrounding Piešťany ■ Der Hirschkäfer in der Gegend von Piešťany
49-51		S pretekárskym plávaním končí, legendou ostáva (Drahomíra Moretová) ■ She's Finished with Swimming, but the Legend Remains ■ Eine Schwimmerin geht, eine Legende bleibt
52-55		Kráľovná wakeskatingu je z Piešťan (Barbora Piovarčiová) ■ The Wakeskate Queen Comes from Piešťany ■ Wakeskating-Königin kommt aus Piešťany
56		Úspechy Boba Perneckého v kreslenom humore (Kornel Duffek) ■ Bobo Pernecký's Success with Cartoons ■ Bobo Pernecký's erfolgreiche Karikaturen

Zoborské listiny

The Zobor Scrolls • Zobor-Urkunden

Martin Kostelník

Prvá písomná zmienka o dnešnom meste Piešťany sa v podobe „villa Pescan“ („dedina Piešťany“) nachádza v listine z roku 1113. Spolu s listinou z roku 1111 je najstaršou, v origináli zachovanou listinou, týkajúcou sa územia dnešného Slovenska. Obe písomnosti, všeobecne nazývané Zoborské listiny, sú písané na pergamene v latinskom jazyku a uložené v Biskupskom archíve v Nitre.

The first written record of the present day town of Piešťany appeared as “villa Pescan” (village Piešťany) in a scroll from 1113. Together with a scroll from 1111, it is the oldest, originally preserved scroll, pertaining to the territory of what is today Slovakia. Both written documents, commonly known as the “Zobor Scrolls”, are written in Latin on parchment and stored in the Bishop's archive in Nitra.

Die erste schriftliche Erwähnung der heutigen Stadt Piešťany, in der Form „villa Pescan“ („Dorf Piešťany“), befindet sich in einer Urkunde aus dem Jahr 1113. Zusammen mit einer weiteren, aus dem Jahr 1111 stammenden Urkunde stellt sie das älteste, im Original erhalten gebliebene Dokument mit Bezug auf das Gebiet der heutigen Slowakei dar. Beide Niederschriften, allgemein als Zobor-Urkunden bezeichnet, sind in der lateinischen Sprache auf Pergament geschrieben und werden in dem Bischöflichen Archiv in Nitra (Neutra) aufbewahrt.

▼ Detail listiny s názvom Piešťany v tvare „Pescan“ (zo zbierok Balneologického múzea).
An excerpt from the scroll with the name Piešťany appearing as “Pescan” (from the collection of the Balneological Museum).
Ein Detail der Niederschrift mit dem Namen von Piešťany in der Form „Pescan“ (aus den Sammlungen des Balneologischen Museums)

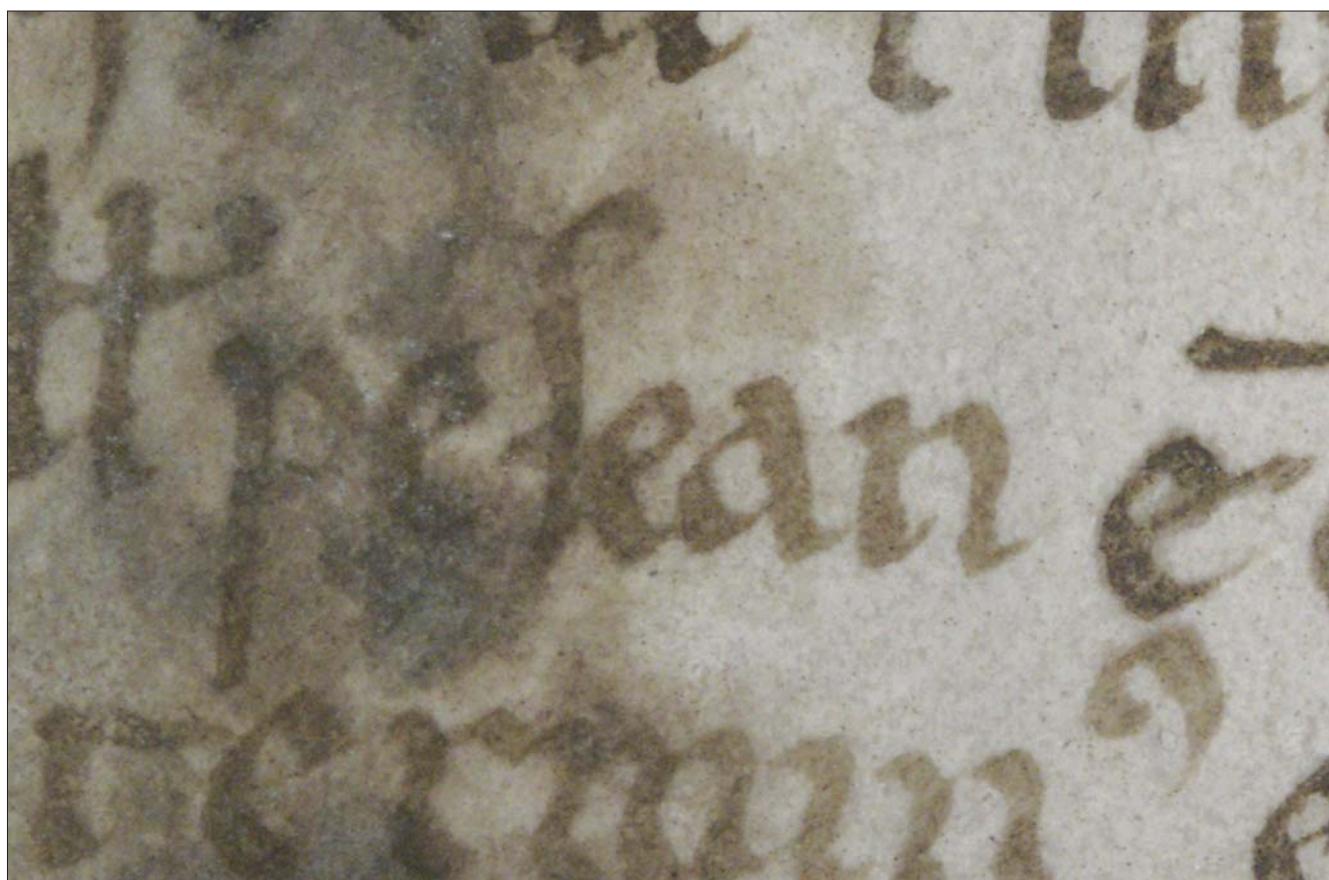

Foto Eva Drobná

Listiny sa týkajú majetkových záležitostí benediktínskeho kláštora svätého Hypolita na Zobore pri Nitre. Staršia, z roku 1111, potvrdzuje tretinu všetkých kráľovských myt v Nitre, Trenčíne a na rieke Váh, udelených kláštoru uhorským kráľom svätým Štefanom (1000 - 1038). Vznikla na žiadosť zoborského opáta, ktorý predložil kráľovi Kolomanovi (1095 - 1116).

O 2 roky mladšia listina, z roku 1113, vznikla z popudu zoborského opáta Godefrida. Obsahovo je rozsiahlejšia. Prostredníctvom kráľom poverených ľudí sú v nej zaznamenané a potvrdené hranice majetkov kláštora. Tie boli súčasťou narušené a zničené vpädom vojsk moravského vojvodu Ota do Uhorska v rokoch 1108 - 1109. Oto bol mladší bratom vtedajšieho českého kniežaťa Svätopluka (1107 - 1109).

Majetky kláštora netvorili súvislý územný celok, nachádzali sa roztrúsené od Turca až po Komárno. Chotáre dedín v tej dobe boli obvykle rozsiahlejšie ako sú dnes. Na začiatku 12. storočia sa hranice majetkov v písomnostiach určovali prostredníctvom vymenovania susediacich dedín a panstiev. Vzhľadom na tieto okolnosti sa v Zoborskej listine pri popise hraníc jednotlivých majetkových celkov vyskytuje množstvo miestnych názvov.

Samotné Piešťany nepatrili do vlastníctva Zoborského opátstva. Uvádzajú sa pri ohrianičovaní kláštorného majetku Trebatík v znení: „Medzi ním dediny Trebatice oproti Piešťanom je hruška...“, v latinskom jazyku: „De villa Trebeta in villa Pescan est quedam pirus, ubi terminus est terrae... .“ Text ďalej pokračuje vyratúvaním nasledujúcich hraničných bodov a majetkov.

Práve vďaka množstvu miestnych názvov spomínaných v tejto listine sa môže viaceri obci

pýsiť rokom 1113 ako rokom svojej prvej písomnej zmienky. Okrem Piešťan sú to z okolitých obcí napríklad aj Horné Otrokovce, Ostrov, Červeník, Veľké Orvište, Bašovce alebo Krakovany.

Piešťany si tak tento rok pripomínajú okrúhle 900. výročie, odkedy vystúpili z anonymity a nestálosť ústneho podania na svetlo sveta v písanej podobe. Ruka pisára ich zaznamenala na pergamen, ktorý sa napriek dlhým stáročiam zachoval do dnešných dní. ■

The scrolls relate to property matters of the Benedictine Monastery St. Hyppolytus on Zobor in Nitra. The older of the scrolls from 1111, confirms that a third of all royal taxes in Nitra, Trenčín and on the Váh River shall be granted to the monastery by the King of the Hungarian Kingdom St. Stephen (1000-1038). It was created at the request of a Zobor abbot and presented to King Koloman (1095 - 1116).

The scroll written, two years later in 1113, was created at the behest of Zobor Abbot Godefrid. The content is quite extensive. By way of the kings appointed people it lists and confirms the borders of the monastery's property. These were partly disrupted and damaged when the Moravian Duke Oto's troops invaded the Hungarian Kingdom in 1108 - 1109. Oto was the younger brother of the then Czech Prince Svatopluk (1107 - 1109).

The monastery's property did not form a single contiguous territorial unit. They were scattered from Turiec to Komárno and the land area of villages in those times was generally more extensive than today. At the beginning of the 12th century, property borders were defined in documents by the designation of neighbouring villages and estates. In light of this, the Zobor Scrolls, in its descriptions of individual property units, contained several local names.

Piešťany itself did not belong to the Zobor monastery. It is mentioned as part of the demarcation of the monastery's property of Trebatice thusly: "The boundary mark for the village of Trebatice opposite Piešťany is the pear,..." in Latin: "De villa Trebeta in villa Pescan est quedam pirus, ubi terminus est terrae,...." The text goes on with the listing of other border points and properties.

It is precisely thanks to the large number of local names mentioned in this scroll that many other villages can also proudly claim 1113 as the year the first written record of their village appeared. Besides Piešťany, other neighbouring villages such as Horné Otrokovce, Ostrov, Červeník, Veľké Orvište, Bašovce and Krakovany can also be found in the scrolls.

And so, this year, Piešťany will observe the 900th anniversary of the date it stepped from anonymity and the inconsistency of oral lore into the light of the world in written form. A scribe's hand recorded it on parchment, which despite many centuries, has been preserved to this day. ■

Denáre Kolomana I.
The "denar" coins issued by King Coloman I.
Denare des Königs Koloman I.

*De coronatiōe regis Colomani filij regis geyse
primi:filij bele regis similiter primi,*

*Oloman⁹ itaqz fili⁹ regis geyse de polonia festináter
rediſt ⁊ coronat⁹: ⁊ duci alm⁹ ducat⁹ plenarie pcessit
In cui⁹ etiā tpiib⁹ multa mala fūt ppetrata ut infer⁹ pa
tcbit. Erat aut⁹ habitu corporis p̄ceptibilis h̄ astut⁹ ⁊ do
cīlis: hispid⁹: pilosus: luscus: gibbosus: claudus ⁊ bles
sus. Lūqz pdicti peregrini ihesu xp̄i audissēt de morte glōsi re
gis ladislai valde p̄dolnerūt: ac inde miserūt nūcios ad regē co/*

▲ Koloman I., nazývaný Učený, v kronike J. Thuróczyho (1488).

Koloman I., referred to as Učený, in the chronicle of J. Thuróczy (1488).

Koloman I., genannt der Buchkundige, in der Chronik von J. Thuróczy (1488)

Foto Peter Kováč

▲ Pamätná tabuľa umiestnená na pešej zóne V Piešťanoch, znázorňujúca Frauenfeldov plán (1824) a Zoborskú listinu (1113).
Memorial plaque located in the pedestrian zone in Piešťany depicting the Frauenfeld Plan (1824) and the Zobor Scroll (1113).
Gedenktafel mit Darstellungen des Frauenfeld-Plans (1824) und der Zobor-Urkunde (1113) in der Fußgängerzone von Piešťany

in Ungarn einfiel. Otto war der jüngere Bruder des damaligen böhmischen Fürsten Svatopluk (1107 - 1109).

Die Besitztümern des Klosters bildeten keine zusammenhängende territoriale Einheit. Sie lagen zerstreut in einem von Turiec (Turz) bis nach Komárno (Komorn) reichenden Gebiet, wobei die Gemarkung der damaligen Ortschaften im Vergleich zu den heutigen meist weitläufiger war. Zu Beginn des 12. Jahrhunderts wurden die Grenzen der Besitztümern mittels der Aufzählung von benachbarten Dörfern und Dominien bestimmt. Angesichts dieser Tatsache kommen in der Zobor-Urkunde bei der Beschreibung von Grenzen der einzelnen Besitzungen zahlreiche lokale Ortsnamen vor. Piešťany als solches gehörte nicht zu den Besitztümern der Zobor-Abtei. Es wird bei der Bestimmung der Grenzen des Klosterbesitztums Trebatice im folgenden Wortlaut erwähnt: „Die Abmarkung des Dorfes Trebatice, gegenüber von Piešťany, ist der Birnenbaum,...“; auf Latein: „De villa Trebeta in villa Pescan est quedam pirus, ubi terminus est terra,.... .“ Im weiteren Verlauf wird der Text mit der Aufzählung nachfolgender Gemarkungen und Besitztümern fortgesetzt.

Dank der großen Anzahl an lokalen Ortsnamen, die in dieser Niederschrift erwähnt werden, können einige Ortschaften das Jahr 1113 mit Stolz als Jahr ihrer ersten schriftlichen Erwähnung aufführen. Neben Piešťany zählen von den umliegenden Gemeinden zum Beispiel noch Horné Otkovce, Ostrov, Červeník, Veľké Orvište, Bašovce und Krakovany dazu.

Somit feiert Piešťany dieses Jahr runde 900 Jahre seit es aus der Anonymität und Unbeständigkeit der mündlichen Überlieferung in schriftlicher Form ans Licht der Welt trat. Die Hand eines Schreibers vermerkte es auf einem Pergamentstück, welches trotz langer Jahrhunderte bis heute erhalten blieb. ■

▲ Svorník uzavárajúci klenbu v podobe hlavy Krista. Starý kláštor.
An apex stone in the shape of Christ's head completing an arch. The old monastery.
Einen Abschluss des Gewölbes bildende Bolzen in Form des Kopfes Christi; Altes Kloster

Foto Eva Drobá

Sie beziehen sich auf Angelegenheiten rund um die Besitztümern des St. Hippolytus Benediktinerklosters auf dem Berg Zobor bei Nitra. Die ältere von ihnen, aus dem Jahr 1111, bestätigt, dass der hl. Stephan, König von Ungarn (1000 - 1038), ein Drittel aller königlichen Zolleinnahmen in Nitra, Trenčín und auf dem Fluss Waag, dem Kloster zugesprochen hatte. Erstellt wurde die Urkunde auf ein entsprechendes Ersuchen eines Abts des Zobor-

Klosters beim König Koloman (1095 - 1116) hin.

Die zwei Jahre jüngere Niederschrift, von 1113, wurde auf Anregung des Zobor-Abtes Godefridus erstellt. Sie ist inhaltlich umfangreicher. Durch den König beauftragte Personen haben die Grenzen der klösterlichen Besitztümern darin eingetragen und bestätigt. Diese jedoch wurden in den Jahren 1108 - 1109 teilweise überschritten und zerstört als der mährische Herzog Otto mit seinen Heeren

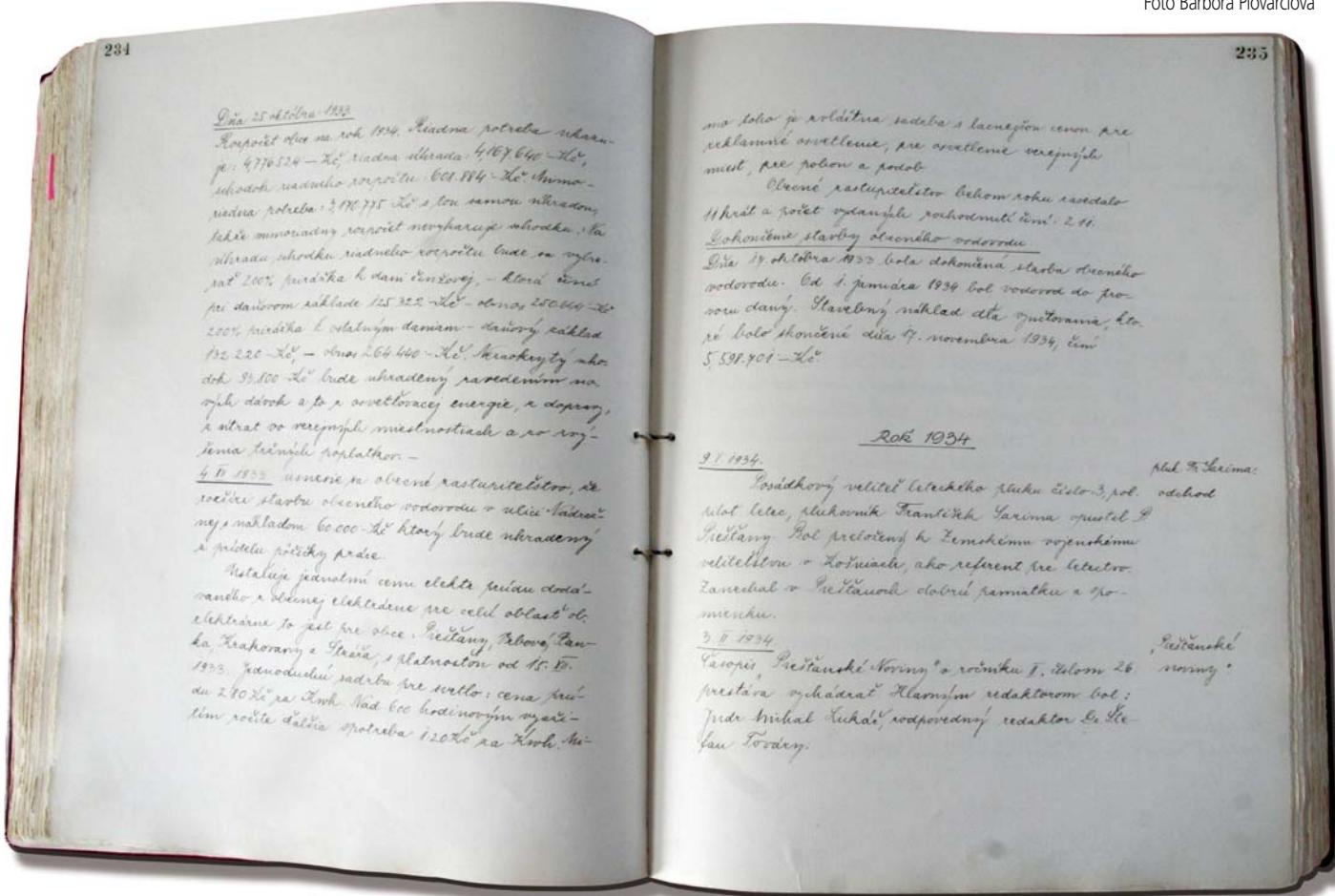
Osem desaťročí piešťanskej kroniky

Eight Decades of the Chronicle of Piešťany

Acht Jahrzehnte Piešťaner Chronik

Barbora Piovářčová

Foto Barbora Piovářčová

Zápis v prvej kronike mesta Piešťany.

First chronicle of the town of Piešťany.

Die erste Chronik der Stadt Piešťany

Kroniky sú pre nás vždy cenným zdrojom informácií. Ich prostredníctvom sa dozvedáme o udalostiach, ktoré sa odohrávali v minulosti. Osobitným druhom sú obecné kroniky, zachytávajúce život v jednotlivých mestách či obciach.

The chronicles have always constituted a valuable source of information. Thanks to these archives we learn about events and affairs of the past. A special category comprises local chronicles and archives mapping the life in cities, towns and villages.

Chroniken sind für uns immer eine kostbare Quelle von Informationen. Durch sie erfahren wir von Geschehnissen, die in der Vergangenheit stattgefunden haben. Eine besondere Art unter ihnen stellen Gemeindechroniken dar, die das Leben in den einzelnen Städten oder Ortschaften festhalten.

V Piešťanoch prvé záznamy v kronike siahajú do roku 1933. Za kronikára bol vtedy zvolený Arpád Straka, ktorý mal právnické vzdelanie. Na úvod napísal niekoľko viet aj o sebe: „Funkcie kronikára ujal som sa dňa 1. júla 1933. Nie som sice tunajším rodákom, ale som zamestnaný u obce, ako obecný tajomník od 15. júna 1928. Za tú dobu už aj zo svojho zamestnania vyplývajúc som sa náležite oboznámil s miestnymi pomermi, stály styk s obyvateľstvom, účasť takmer pri každom

nájdeme aj zmienku o miestnych spolkoch a združeniach. Jednotlivým udalostiam sa kronikár podrobnejšie začína venovať v roku 1934. A tak prvu udalosťou, ktorú nájdeme v kronike, je odchod pluku F. Sazimu. „9. január 1934. Posádkový veliteľ leteckého pluku číslo: 3, pol. (poľný – pozn. red.) pilot letec, plukovník František Sazima opustil Piešťany. Bol preložený k Zemskému vojenskému veliteľstvu v Košiciach ako referent pre letectvo. Zanechal v Piešťanoch dobrú pamiatku a spomienku.“

je romantická denníková záležitosť. Kronikár musí udalosti sledovať, zapisovať a svoj návrh pred zápisom do knihy prečítať komisii. Návrh neskôr odobrí mestská rada. Až po týchto dôležitých formalitách môžu byť udalosti zaznamenané v kronike, ktorá sa venuje trinásťim oblastiam života občanov mesta – od činnosti mestských orgánov cez kultúru a šport až po počasie a prírodu. Prepis trvá približne štyri mesiace.

Jednotlivé zväzky kroník sú uložené na Mestskom úrade v Piešťanoch, kde je

Reprofoto Eva Drobná - archív Balneologického múzea

▲ Prvý piešťanský kronikár Arpád Straka.
First Piešťany chronicler Arpád Straka.
Erster Piešťaner Chronist Arpád Straka

Reprofoto Eva Drobná - archív Balneologického múzea

▲ Dlhé desaťročia písal piešťanskú kroniku Alexander Murín st.
The Piešťany chronicle has been written by Alexander Murín for decades.
Lange Jahrzehnte verfasste Alexander Murín Sen. die Chronik von Piešťany.

dôležitejšom počinani osmelili ma k tomu, aby som túto funkciu prijal. Som poctený tým, že sa mi dala príležitosť zvečniť terajší obraz Piešťan, obce, ktorá z vlastnej sily si vydobyla miesto v radu svetochýrnych miest, ktorá z nepatrnej osady stala sa svetoznámou“.

Prvé kapitoly kroniky sa priamo nevenujú denným udalostiam, ale opisujú naše mesto, prírodu, zvyky, významných rodákov a dávnu či nedávnu minulosť, hospodárstvo, priemysel a obchod v meste, zriadenie, predstaviteľov mesta. V kronike

Kronika potom pokračuje ďalšími obdobiami. Žiaľ, nevyhľa sa poplatnosti obdobia Slovenského štátu a najmä rokom totality.

Súčasným mestským kronikárom je Alexander Murín. Zaznamenávaniu udalostí sa začal venovať v roku 1986. O tom, ako písat kroniku vedel viac než dosť. Tejto činnosti sa totiž 35 rokov venoval jeho otec. „Keď otec zomrel, osloivilo ma vedenie mesta a ja som pokračoval v tejto tradícii,“ hovorí Alexander Murín. Písanie kroniky však nie

v prípade záujmu možné do nich nahliadnut. V posledných rokoch bola kronika kompletnie prepísaná do elektronickej podoby, ktorá bude na oslavách 900. výročia prvej písomnej zmienky o Piešťanoch verejne prístupná.

Popri kronike je zaujímavá aj pamätná kniha mesta Piešťany, v ktorej sa evidujú vzácné návštevy a významné udalosti. V roku 2003 bola založená tiež fotokronika. ■

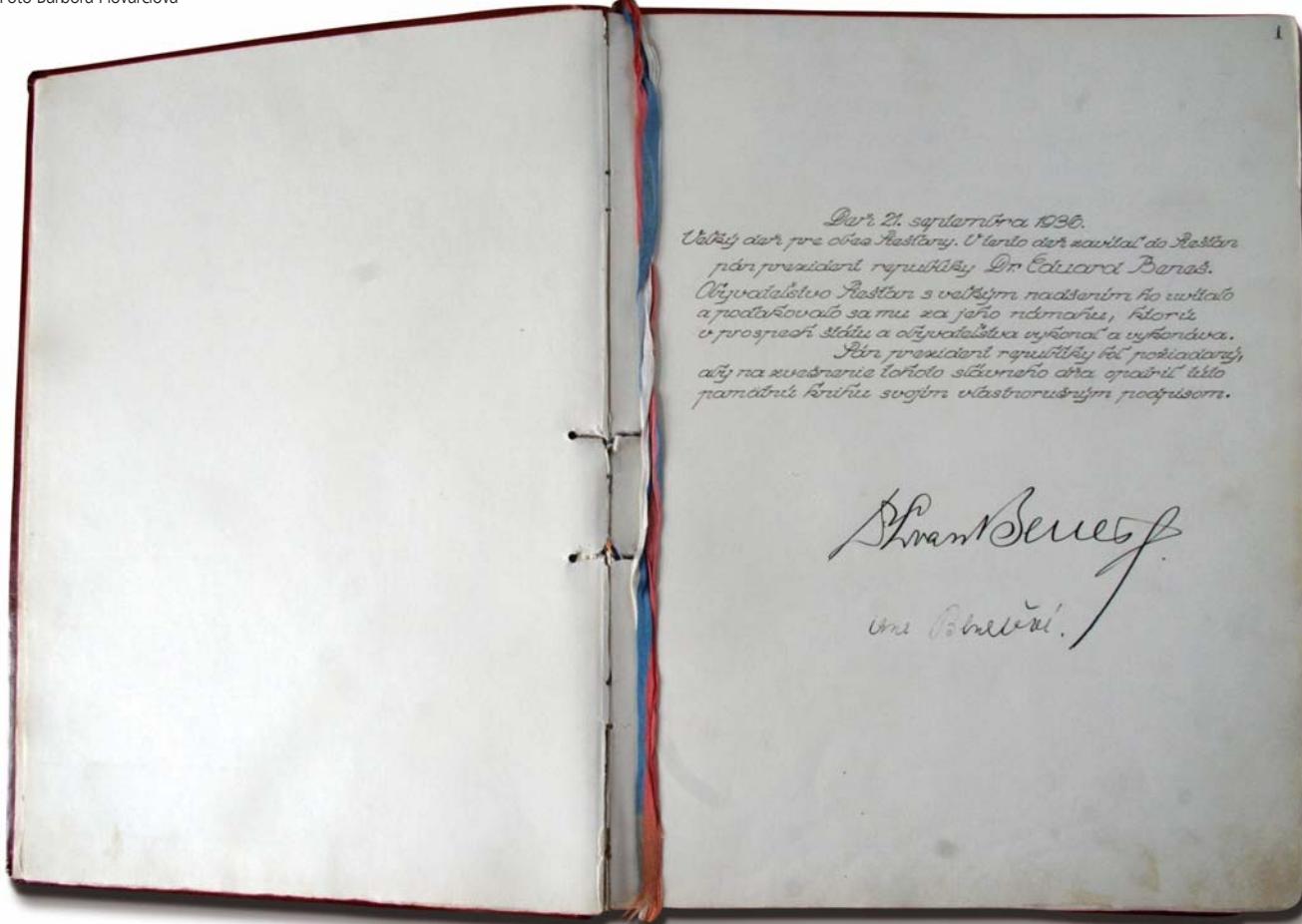
The first records in Piešťany date back to 1933. Mr. Arpád Straka, a graduated lawyer, was chosen to be the chronicler. He introduced himself in a few sentences in the foreword: "I assumed the post of the chronicler on the 1st day of June 1933. Although I was not born here, I have been an employee of the town at the post of secretary since the 15th day of June 1928. In the course of this period, and as a result of my work, I have acquainted myself with the local

However, the first chapters in the chronicle do not deal with the daily affairs, but contain descriptions of our town, its nature and habits, its significant inhabitants and its remote and recent past, its economy, industry and commerce, its organisation and representatives. The chronicle also mentions local societies and associations. The chronicler started to write about individual events in detail only in 1934. Therefore, the first recorded act is the

the representatives of the town asked me to continue with the tradition," said Mr. Murín.

Writing a chronicle is not, however, a romantic diary thing. The chronicler has to keep track of what is going on, record it and present his proposal for an entry in front of a committee. The proposal is then authorised by the Town Council. Only following these important formalities may he record the events and affairs in the chronicle that maps thirteen

Foto Barbora Piovarčiová

▲ Pri svojej návštave Piešťan dňa 21. septembra 1936 sa prezident Eduard Beneš podpísal do kroniky. During his visit to Piešťany on September 21, 1936, President Eduard Beneš signed in the chronicle. Bei seinem Besuch in Piešťany, am 21. September 1936, hat sich Präsident Eduard Beneš in die Chronik eingetragen.

relationships and affairs, and the constant contact with the people as well as my engagement in every relevant action made me bold enough to accept this post. I feel honoured that I have been given the opportunity to record for eternity the contemporary image of Piešťany, of the town that has, on its own account, conquered its place amongst the world-famous towns and cities and has developed from a subtle town into a world-wide-known municipality."

departure of Col. F. Sazima's regiment. "January 9, 1934. Garrison chief of the 3rd Air Force Regiment, field pilot Colonel František Sazima left Piešťany. He has been transferred to the military headquarters in Košice as an Air Force official. Piešťany will keep a pleasant memory of him." Then, the chronicle went on mapping the following periods. However, it could not escape the unfortunate conformity with the period of the Slovak State and in particular with the totalitarian regime.

The present chronicler of the town is Mr. Alexander Murín. He began with the records in 1986. Even then he knew a lot about how to write a chronicle. His father did it for 35 years. "When my father died,

areas in the life of the town inhabitants; from the actions of the town authorities through sport and culture to weather and nature. The transfer usually takes four months.

The volumes of the chronicle are stored at the Local Authority in Piešťany, where people may consult them if they wish. Recently, the complete chronicle was rewritten into electronic form that will be made accessible to the public on the celebration of 900th anniversary of the first written reference about Piešťany.

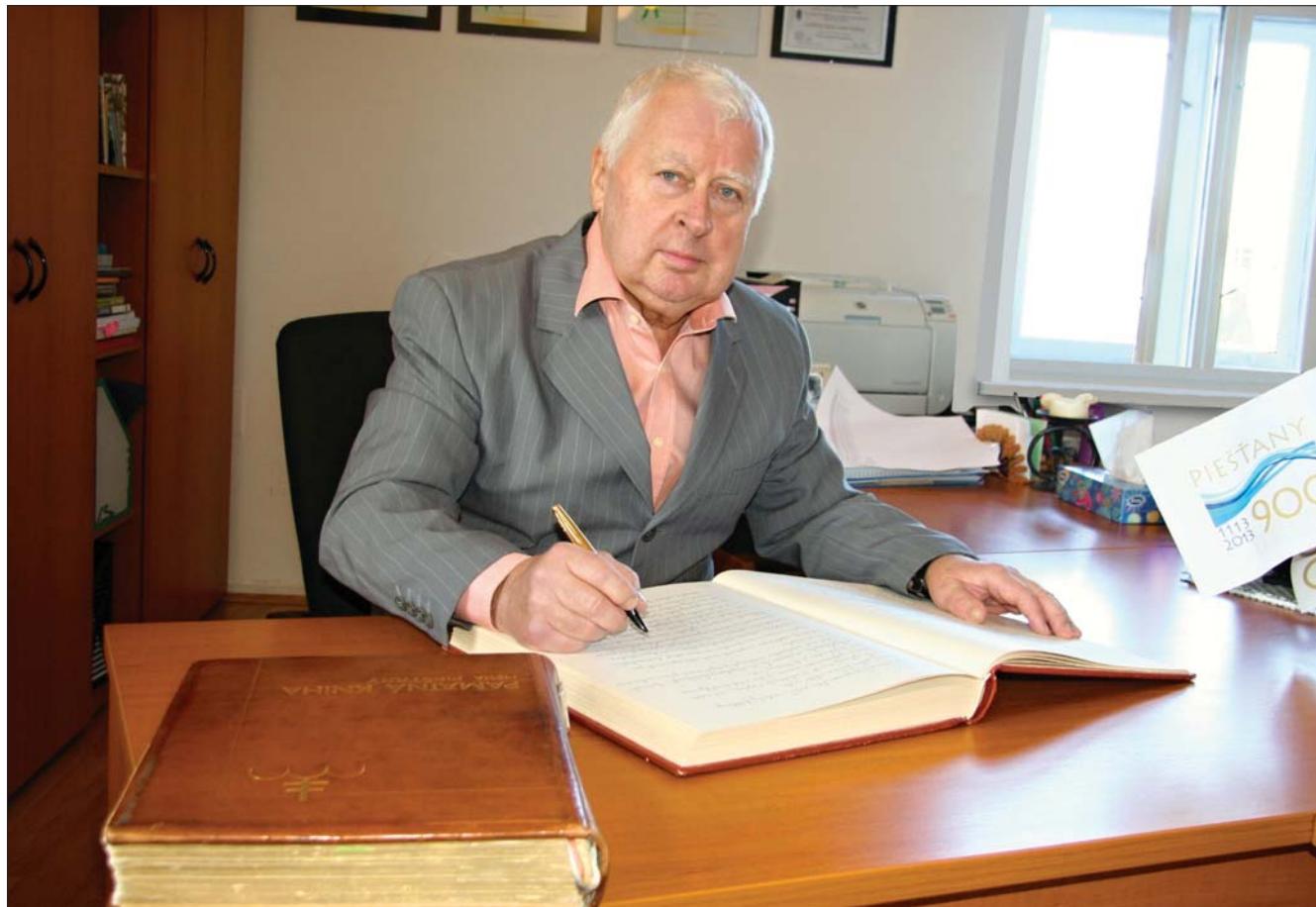
Alongside the chronicle, the memorial book of the Town of Piešťany is also of some interest. It keeps the records of important visitors and events. In 2003 there was a photo-chronicle established as well. ■

Die ersten Einträge in der Chronik von Piešťany gehen auf das Jahr 1933 zurück. Zum Chronisten wurde damals Arpád Straka gewählt, der eine juristische Ausbildung besaß. Im Vorwort schrieb er auch einige Sätze zu seiner Person: „Die Funktion des Chronisten übernahm ich am 1. Juli 1933. Ich bin zwar nicht hier geboren, arbeite aber seit dem 15. Juni 1928 bei der Gemeinde als Gemeindesekretär. Während dieser Zeit habe ich mich, was schon allein aus meiner Funktion resultiert, mit den

jüngere Vergangenheit, die Wirtschaft, Industrie und den Handel, die Verwaltung und die Vertreter der Stadt. Erwähnung finden darin auch örtliche Verbindungen und Vereine. Den einzelnen Geschehnissen widmet sich der Chronist ausführlicher ab dem Jahr 1934. Und so ist das erste Ereignis, auf das wir in der Chronik stoßen, der Abzug des Regimentes von F. Sazima. „9. Januar 1934. Kommandant des Fliegerregiments Nummer: 3, Feldpilot, Oberst František Sazima verließ Piešťany. Er wurde als Referent

Der Chronist muss Geschehnisse verfolgen, niederschreiben und seinen Entwurf vor dem Eintrag ins Buch einer Kommission zum Lesen vorlegen. Der Stadtrat segnet diesen Entwurf dann ab. Erst nach dem Durchlaufen dieser wichtigen Formalitäten können Ereignisse in die Chronik eingetragen werden, die 13 Bereiche im Leben der Stadtbewohner umfasst – beginnend mit der Tätigkeit der Stadtorgane über Kultur und Sport bis hin zum Wetter und die Natur. Das Prozedere eines Eintrags dauert etwa vier Monate.

Foto Barborá Piováčová

örtlichen Begebenheiten entsprechend vertraut gemacht, der stetige Kontakt mit den Anwohnern und die Anwesenheit bei fast jedem wichtigen Verfahren ermutigten mich dazu, diese Funktion anzunehmen. Ich fühle mich geehrt dadurch, dass mir die Gelegenheit gegeben wurde, das gegenwärtige Bild von Piešťany zu verewigen, einer Gemeinde, die sich aus eigenen Kräften einen Platz in der Reihe weltberühmter Städte erkämpfte, die aus einer einst unscheinbaren Siedlung zur Weltberühmtheit wurde“.

Die ersten Kapitel der Chronik befassen sich nicht direkt mit den täglichen Geschehnissen, sondern beschreiben unsere Stadt, die umgebende Natur, Bräuche, bedeutende Einheimische und die ältere oder

für Luftfahrt zum Landesmilitärkommando nach Košice versetzt. In Piešťany hinterließ er ein gutes Andenken und gute Erinnerung.“ Danach setzt die Chronik mit weiteren Zeitschnitten fort. Leider konnte sie sich der „Tributpflicht“ der Zeit des Slowakischen Staates und vor allem den Jahren der Totalität nicht entziehen.

Der aktuelle Stadtkronist ist Alexander Murín. Der Aufzeichnung von Ereignissen widmet er sich seit dem Jahr 1986. Darüber, wie eine Chronik zu führen ist, wusste er mehr als genug. Denn dieser Tätigkeit widmete sich 35 Jahre lang sein Vater. „Als Vater starb, sprach mich die Stadtverwaltung an und ich setzte diese Tradition fort“, sagt Alexander Murín. Das Schreiben einer Chronik jedoch ist keine romantische Tagebuch-Aufzeichnung.

▲ Súčasný kronikár Alexander Murín pri zápise do kroniky.
Contemporary chronicler Alexander Murín making the record to the chronicle.
Der gegenwärtige Chronist Alexander Murín bei einem Eintrag in die Chronik.

Die einzelnen Chronik-Bänder werden in der Stadtbehörde von Piešťany aufbewahrt, wo Interessierte die Möglichkeit zur Einsicht haben. Im Verlauf der letzten Jahre wurde die Chronik vollständig digitalisiert und wird während der Feierlichkeiten zum 900. Jahrestag der ersten schriftlichen Erwähnung von Piešťany öffentlich zugänglich sein.

Interessantes bietet neben der Chronik auch das Goldene Buch der Stadt Piešťany, in dem bedeutende Besucher und Ereignisse aufgezeichnet werden. Im Jahre 2003 wurde auch eine Foto-Chronik angelegt. ■

Traja piešťanskí lekári medzi slovenskou špičkou

Three Piešťany Doctors Are among the Top in Slovakia

Drei Ärzte aus Piešťany unter den slowakischen Top-Medizinern

Drahomíra Moretová

Foto Barbora Piovarčiová

Publikácia TOP lekári Slovenska je výsledkom spoločného projektu Hospodárskych novín a Zdravotníckych novín. Jej cieľom je predstaviť najlepších odborníkov v oblasti medicíny u nás. Medzi túto špičku sa zaradili aj traja lekári z Národného ústavu reumatických chorôb v Piešťanoch (ďalej len NÚRCH). Sú to MUDr. Alena Tuchyňová, prof. MUDr. Ivan Rybár, PhD., a riaditeľ NÚRCH prof. MUDr. Jozef Rovenský, DrSc., FRCP. Využívame príležitosť predstaviť ich našim čitateľom.

The publication "TOP Doctors in Slovakia" is the result of a cooperative project by the newspapers "Hospodárske noviny" and "Zdravotnícke noviny" (Economic Daily and Medical Daily). The goal is to present the best medical experts in the country. Also ranked among those at the top were three doctors from the National Institute of Rheumatic Diseases in Piešťany (hereinafter NÚRCH). They are Alena Tuchyňová MD., Prof. MD. Ivan Rybár, PhD., and the Director of NÚRCH Prof. MD. Jozef Rovenský, DrSc., FRCP. We would like to take this opportunity to introduce them to our readers.

Die Publikation „TOP Ärzte der Slowakei“ ist das Ergebnis eines gemeinsamen Projektes der Zeitungen „Hospodárske noviny“ und „Zdravotnícke noviny“ (Wirtschafts- und Medizin-Zeitung). Ihr Ziel war es, die besten Spezialisten auf dem Gebiet der Medizin in unserem Land vorzustellen. In die Riege der Besten reihen sich auch drei Ärzte des Nationalinstituts für Rheumakrankheiten (im Weiteren nur „NÚRCH“ genannt). Es sind MUDr. Alena Tuchyňová, Prof. MUDr. Ivan Rybár, PhD., und der Leiter des NÚRCH, Prof. MUDr. Jozef Rovenský, DrSc., FRCP. Wir nutzen diese Gelegenheit, um sie unseren Lesern vorzustellen.

■ Prof. MUDr. Jozef Rovenský, DrSc., FRCP pracuje v NÚRCH vyše 40 rokov. Riaditeľom je od roku 1990. Žaoberá sa diagnostikou a liečbou systémových chorôb spojiva. Je hlavným odborníkom ministerstva zdravotníctva pre reumatológiu. V prednáškovej a publikáčnej činnosti sa venuje problematike autoimunitných chorôb, imunomodulačnej liečbe zápalových reumatických chorôb. Vo svojej publikáčnej aktivite sa v posledných rokoch venoval problematike sine syndrómov pri zápalových reumatických chorobách a problematike reumatických chorôb vyššieho veku. Kedže profesor Rovenský sa v tomto roku dožíva významného životného jubilea, jeho portrétu budeme venovať väčšiu pozornosť v nasledujúcom čísle Revue Piešťany. ■

few years his publications have focused on sine syndromes in inflammatory rheumatic diseases and problems of rheumatic disease in the elderly. And since Professor Rovenský will be celebrating a milestone birthday this year, we will be devoting greater attention to him in the next edition of Revue Piešťany. ■

■ Prof. MUDr. Jozef Rovenský, DrSc., FRCP wirkt am NÚRCH über 40 Jahre. Den Posten des Leiters bekleidet er seit 1990. Er befasst sich mit der Diagnostik und der Therapie von Systemerkrankungen des Bindegewebes und ist führender Experte des Gesundheitsministeriums für die Fachrichtung Rheumatologie. In seinen Vorträgen und Publikationen befasst er sich mit Autoimmunerkrankungen sowie der immunmodulatorischen Therapie von entzündlichen rheumatischen Erkrankungen. Im Rahmen seiner publizierenden Tätigkeiten widmete er sich in den letzten Jahren der Problematik der „sine Syndrome“ bei entzündlichen rheumatischen Erkrankungen sowie der rheumatischen Erkrankungen des höheren Lebensalters. Und weil Professor Rovenský in diesem Jahr ein bedeutendes Lebensjubiläum feiert, werden wir uns in der kommenden Ausgabe der Revue Piešťany ausführlicher mit seinem Portrait befassen. ■

Foto Barbora Piovarčiová

MUDr. Alena Tuchyňová je internistka a reumatologička. Po skončení Lekárskej fakulty UK v Bratislave nastúpila do Piešťan ako interná ašpirantka. V roku 1997 obhájila kandidátsku dizertačnú prácu na tému Vplyv starnutia na zmeny imunitného systému a priebeh niektorých reumatických chorôb. V roku 1999 atestovala z vnútorného lekárstva I. stupňa, v roku 2004 vnútorného lekárstva II. stupňa a v roku 2008 z reumatológie. Na jar 2012 ukončila štúdium manažmentu v zdravotníctve na Sales Manager Akademii. V NÚRCH pracuje na oddelení systémových chorôb spojiva. ■

Alena Tuchyňová MD. is an internist and rheumatologist. After completing her studies at the Medical Faculty at Comenius University in Bratislava she came to Piešťany as a postgraduate internist. In 1997, she defended her dissertation on the topic "The Impact of Aging on Changes in the Immunity System and Progress of Some Rheumatic Diseases". In 1999, she received certification in 1st level internal medicine, in 2004 for 2nd level internal medicine and in 2008 for rheumatology. In the spring of 2012 she completed her studies of health management at the Sales Manager Academy. She works at NÚRCH in the department of systemic connective tissue diseases. ■

MUDr. Alena Tuchyňová ist Internistin und Rheumatologin. Nach dem Abschluss ihres Studiums an der Medizinischen Fakultät der Comenius-Universität in Bratislava trat sie in Piešťany eine Stelle als interne Doktorandin an. Im Jahre 1997 verteidigte sie ihre Dissertationsarbeit zum Thema Einfluss des Alterungsprozesses auf Veränderungen des Immunsystems und den Verlauf bestimmter rheumatischer Erkrankungen".

Im Jahre 1999 schloss sie die erste Stufe ihrer Weiterbildung zur Fachärztin für innere Medizin ab, im Jahre 2004 die zweite Stufe, und 2008 beendete sie ihre Weiterbildung zur Fachärztin für Rheumatologie. Im Frühling 2012 schloss sie das Studium des Managements im Gesundheitswesen an der Sales Manager Akademie ab. Am NÚRCH arbeitet sie in der Abteilung für Systemerkrankungen des Bindegewebes. ■

Prof. MUDr. Ivan Rybár, PhD. má špecializáciu v reumatológii aj gastroenterológii. Je členom výboru Slovenskej reumatologickej spoločnosti a predsedom Dozornej rady Slovenskej spoločnosti pre osteoporózu a metabolické choroby kostí. V rokoch 1999 - 2010 bol hlavným odborníkom rezortu zdravotníctva pre reumatológiu. Aj vďaka jeho prínosu bola slovenská reumatológia odborne aj organizačne akceptovaná ako súčasť európskej medicíny. ■

Prof. MD. Ivan Rybár, PhD. is a specialist in rheumatology and gastroenterology. He is a member of the Board of the Society of Slovak Rheumatology and Chairman of the Supervisory Council of the Slovak Society for Osteoporosis and Metabolic Bone Diseases. From 1999 to 2010, he was the head specialist on rheumatology for the department of health. Also, thanks to his contributions, Slovak rheumatology was professionally and organizationally, accepted as part of European medicine. ■

Prof. MUDr. Ivan Rybár, PhD. ist Facharzt für Rheumatologie und Gastroenterologie. Er ist Mitglied im Ausschuss der Slowakischen

Foto Barbora Piovarčiová

Gesellschaft für Rheumatologie und Vorsitzender des Aufsichtsrates der Slowakischen Gesellschaft für Osteoporose und metabolische Knochenerkrankungen. In den Jahren 1999 - 2010 wirkte er als führender Experte des

Gesundheitsministeriums für die Fachrichtung Rheumatologie. Auch dank seines Beitrages wurde die slowakische Rheumatologie sowohl fachlich als auch organisatorisch als Teil der europäischen Medizin angenommen. ■

Za svojich kolegov i seba profesor Rovenský na tento úspech reaguje slovami: „Dôležitá je pokora a skromnosť“. Nám prichodí iba úprimne zablahoželať k tomuto úspechu našich lekárov.

On the part of himself and his colleagues Professor Rovenský reacted to this success with the following words: "What's important is humility and modesty." All that's left for us, is to sincerely congratulate the success of our doctors.

Für seine Kollegen und sich selbst sagt Professor Rovenský zu diesem Erfolg Folgendes: „Wichtig ist Demut und Bescheidenheit“. Uns bleibt an dieser Stelle unseren Ärzten zu diesem Erfolg aufrichtig zu gratulieren.

▲ Zahraničné návštavy poskytujú možnosť na propagovanie Piešťan. Na obrázku Igor Čech na prijatí u prezidenta RC La Paz (Bolívia).

Visits abroad provide a possibility to promote Piešťany. In the picture Igor Čech (left) welcomed by the RC President in La Paz, Bolivia.

Ausländische Besuche bieten eine Möglichkeit, Piešťany zu präsentieren. Auf unserem Foto: Igor Čech während eines Empfangs bei dem Präsidenten des Rotary Clubs La Paz (Bolivien)

20 rokov dobročinnosti piešťanského Rotary klubu

Twenty Years of the Piešťany Rotary Club
Philanthropy

20 Jahre gemeinnützige Tätigkeit des Rotary
Clubs von Piešťany

Drahomíra Moretová

ROTARY je celosvetové spoločenstvo vedúcich osobností rôznych profesii, ktoré poskytujú už viac ako 100 rokov humanitné služby a pomoc svojim spoluobčanom, presadzujú a dodržiavajú vysoké etické zásady vo všetkých oblastiach života, napomáhajú šíreniu dobrej vôle, vzájomného porozumenia a mieru vo svete. Prvý Rotary klub bol založený v štáte Illinois v roku 1905. Založil ho Paul P. Harris.

ROTARY, established more than 100 years ago, is the world-wide society of leading figures from various professions, providing humanitarian services and aid to their fellow citizens, asserting and keeping high ethical principles in all walks of life, thus spreading good will, mutual understanding and peace in the world. The first Rotary club was founded in 1905 in the state of Illinois, USA, by Paul P. Harris.

Die ROTARY ist eine weltweite Gemeinschaft, deren Mitglieder führende Persönlichkeiten verschiedener Berufsgruppen sind. Seit mehr als 100 Jahren leisten sie humanitäre Dienste, machen sich für die Einhaltung hoher ethischer Normen in allen Lebensbereichen stark und tragen zu Harmonie, Völkerverständigung und Frieden in der Welt bei. Der erste Rotary Club wurde 1905 im US-Bundesstaat Illinois von Paul P. Harris gegründet.

▼ Výťažok z vianočného čaju je určený na dobročinný cieľ, v tomto prípade na boj proti detskej obrne.
Proceeds from the Christmas tea are used for a charitable goal, this time it was the fight against infantile paralysis.
Der Erlös aus dem „Weihnachtstee“ ist für wohltätige Zwecke bestimmt, in diesem Fall kommt er dem Kampf gegen die Kinderlähmung zugute.

Foto Igor Čech

Hlavným krédrom rotariánov sa stala myšlienka: „Služba bez ohľadu na seba“ (Servis above self). Idey rotary klubov vo svete nadchli aj skupinu Piešťanov, ktorí v roku 1992 na čele s Viktorom Nižňanským založili Rotary Club Piešťany (RCP). Počas dvadsiatich rokov klub realizoval množstvo pozoruhodných projektov humanitárneho, vzdelávacieho a kultúrneho zamerania.

V rámci služieb obci RCP podporil rôzne miestne projekty, združenia i osoby v hmotnej nôdzi. Veľkú pomoc od nich viackrát získala piešťanská nemocnica, vďaka nim deti zo sociálne slabších rodín trpiace astmou sa dostali k moru s lekárom, podporené boli projekty mestskej knižnice, balneologického múzea, ale aj folklórny súbor Slnčenica.

Ďalšou oblasťou činnosti RCP je podpora profesnej služby, v rámci ktorej sponzoroval odbornú stáž šietim lekárom v Salzburgu, dvom lekárom v nemocnici v rakúskom Linzi, kurz germanistiky stredoškolským profesorkám v Rakúsku a tiež stáž pre začínajúcich podnikateľov v Luxembursku.

Oblasť služieb mládeži sa zameriava najmä na organizáciu a podporu letných táborov detí z Európy na Slovensku a detí z Piešťan vo svete. Záslužná bola i podpora študentov - umelcov, štúdium v Londýne, Mnichove, Grazi, aj účasť na rôznych interpretačných kurzoch vo svete (USA, San Diego).

Celosvetový charakter organizácie sa odráža aj v medzinárodnej službe, ktorú RCP realizuje úzkou spoluprácou s rotariánmi z iných krajín. Sú to spoločné stretnutia, ale aj podpora štátov postihnutých katastrofami (napríklad koncert pre cunami postihnutú Indonéziu, počítače pre deti choré na AIDS v Kambodži, výmenné pobytu mládeže v zahraničných rodinách).

A to nie je zdaleka všetko. Počas svojej existencie RCP zorganizoval 21 benefičných koncertov v predvianočnom období, 20 Rotary plesov, podieľal sa na organizácii rôznych spoločenských, kultúrnych a umeleckých akcií, výstav, prednášok a besied s mnohými zaujímavými ľuďmi, v spolupráci s mestskou knižnicou, balneologickým múzeom a Slovenskými liečebnými kúpeľmi Piešťany, a.s. Výťažky z akcií a matching grantov (192 000 €) boli použité v rámci pomoci tým, ktorí to najviac potrebujú. Aktivity piešťanských rotariánov si povšimlo aj Ministerstvo práce a sociálnych vecí SR, ktoré im udelilo plaketu „Sociálny čin roka 2006“. ■

▲ Jeden z benefičných koncertov Rotary klubu, na ktorom účinkovalo klavirne trio v zložení: Marián Lapšanský (klavír), Ewald Danel (husle) a Ľudovít Kanta (violoncello).
One of the charity concerts of the Rotary Club, presenting the piano trio consisting of Marián Lapšanský (piano), Ewald Danel (violin) and Ľudovít Kanta (violoncello).
Eines der Benefizkonzerte des Rotary Clubs, bei dem das Klavier-Trio Marián Lapšanský (Klavier), Ewald Danel (Violine) und Ľudovít Kanta (Violoncello) auftrat.

The main credo of Rotarians is "service above self". This idea of the world Rotary Club inspired a group of Piešťany natives, led by Viktor Nižnanský, to establish the Rotary Club Piešťany (RCP) in 1992. During the two decades the club has organised many remarkable projects with a humanitarian, educational and cultural focus.

In the field of community service the RCP has supported various local projects, associations and people in financial need. The Piešťany hospital has received help many times, such as providing children with asthma from socially weaker families trips to the sea accompanied by a doctor. Other Rotary Club support projects include: the local Town Library, the Balneological Museum and the Slnečnica folklore ensemble.

The next field of the RCP activities will be the support of vocational service; supporting the internship of six doctors in Salzburg and two doctors in Linz (Austria), a course for German language teachers in Austria, and internships for beginning entrepreneurs in Luxemburg.

The sphere of service to the youth has mainly been focused on the organisation and support of summer camps for European children in Slovakia and the Piešťany children in the world. Also of some merit, was the support of art students to study in London, Munich, Graz, or take part in various performance related courses in the world (USA, San Diego).

The world-wide character of the organisation is reflected in the international service, which the RCP carries out with the close cooperation with Rotarians from other countries. There are common meetings, as well as support of the countries hit by disasters (e.g. the concert for Indonesia hit by the tsunami, computers for children suffering from AIDS in Cambodia, and youth exchange stays with families abroad).

However, even more was to follow. During its existence and in cooperating with the Town Library, the Balneological Museum and the Slovak Health Spa, the RCP has organised 21 charity Christmas concerts, 20 Rotary balls, took part in

organising various social, cultural and artistic events, exhibitions, speeches and gabfests with interesting people. The money raised at these events and from matching grants (192 000.00 €) was used to help those who needed it most. The activities of Piešťany Rotarians were also spotted by the Ministry of Work and Social Affairs of The Slovak Republic, who awarded the RCP "The Social Achievement of 2006" plaque. ■

Zum Leitspruch der Rotarier wurde der Gedanke des „selbstlosen Dienens“ (Servis above self). Die Idee der weltweit agierenden Rotary Clubs begeisterte auch eine Gruppe Piešťaner, die im Jahre 1992, mit Viktor Nižnanský an der Spitze, den Rotary Club Piešťany (RCP) gründeten. Während der 20 Jahre seines Bestehens realisierte der Club eine Reihe bemerkenswerter

▲ Pamätná tabuľa k 100. výročiu založenia Rotary klubu bola odhalená v roku 2004 v mestskom parku. Zároveň bola pri tabuľi zasadená lipa.

Memorial plate to the 100th anniversary of the Rotary Club was unveiled in the Town Park in 2004. At the same time there was a lime-tree planted next to it.

Eine Gedenktafel zum 100. Jahrestag der Gründung von Rotary Club wurde 2004 im Stadtpark enthüllt. Zugleich wurde an der Tafel ein Lindenbaum gepflanzt.

humanitärer, kultureller und Bildungsprojekte.

Im Rahmen der Gemeindedienste unterstützte der RCP verschiedene örtliche Projekte, Vereinigungen sowie materiell hilfebedürftige Personen. Auch das Krankenhaus in Piešťany erhielt mehrmals eine großzügige Unterstützung seitens des Clubs. Dank dieser wurde asthmatischen Kindern aus sozial schwächeren Familien ein Aufenthalt am Meer, mit ärztlicher Betreuung, ermöglicht. Gefördert wurden ebenfalls Projekte der Stadtbibliothek, des Balneologischen Museums, aber auch das Folklorenensemble „Slniečnica“.

Ein weiterer Tätigkeitsbereich des RCP ist der Berufsdienst, in dessen Rahmen er sechs Ärzten einen praktischen Studienaufenthalt in Salzburg und zwei weiteren in einem Krankenhaus im österreichischen Linz gesponsert hatte, sowie einen Germanistik-Kurs in Österreich für Fachschullehrerinnen und einen Studienaufenthalt in Luxemburg für angehende Unternehmer.

Der Bereich Jugenddienst fokussiert

sich vor allem auf die Organisierung und Förderung von Sommercamps in der Slowakei für Kinder aus ganz Europa und weltweite Sommercamps für Kinder aus Piešťany. Verdienstvoll war auch die Unterstützung von Kunststudenten, das Ermöglichen eines Studiums in London, München und Graz sowie einer Teilnahme an diversen Interpretationskursen im Ausland (USA, San Diego).

Der globale Charakter dieser Gemeinschaft spiegelt sich auch im internationalen Dienst wider, den der RCP in enger Zusammenarbeit mit Rotariern aus anderen Ländern leistet. Dahinter stehen nicht nur gemeinsame Treffen, sondern auch die Unterstützung von Ländern, die von Naturkatastrophen betroffen wurden (z. B. ein Konzert für das von Tsunami betroffene Indonesien, Computer für AIDS-kranke Kinder in Kambodscha und Jugend-Austausch aufenthalte in ausländischen Familien).

Und das ist bei Weitem nicht alles. In der Zeit seines Bestehens veranstaltete der RCP 21 vorweihnachtliche Benefizkonzerte und 20 Rotary-Ballfeste,

beteiligte sich - in Zusammenarbeit mit der Stadtbibliothek, dem Balneologischen Museum und der Slowakischen Heilbad AG - an der Organisation mannigfaltiger gesellschaftlicher, kultureller und künstlerischer Veranstaltungen, Ausstellungen, Vorträge und Diskussionsrunden mit einer Reihe interessanter Menschen. Der Erlös aus diesen Aktionen und die ergänzenden Zuwendungen - sog. Matching Grants (192 000 €) - kamen im Rahmen eines Hilfeprojektes Menschen zugute, die es am meisten brauchten. Auch das slowakische Ministerium für Arbeit und Soziales registrierte die Aktivitäten der Rotarier von Piešťany und würdigte sie mit der Verleihung der Plakette „Soziale Leistung des Jahres 2006“. ■

Udalosti - návštevy - stretnutia

Events - Visits - Meetings • Ereignisse - Besuche - Treffen

Dňa 14. januára 2013 oslávil svoje 70. narodeniny herec a vysokoškolský pedagóg Juraj Slezáček. Hoci je rodák zo Zvolena, študentské roky prežil v Piešťanoch, kde aj maturoval. V roku 1964, po ukončení štúdia herectva na VŠMU, sa stal členom Činohry SND. Za významné zásluhy o rozvoj slovenského divadelníctva a filmového umenia mu v roku 2004 prezident SR udelil Križ prezidenta SR II. stupňa. V roku 2008 sa Juraj Slezáček stal čestným občanom Piešťan.

On January 14, 2013 the actor and university professor Juraj Slezáček celebrated his 70th birthday. Even though he is a native of Zvolen, he spent his school years in Piešťany, where he also graduated. In 1964, after completing his acting studies at VŠMU (Academy of Performing Arts), he became a drama member of the Slovak National Theatre. For his outstanding contributions to the development of Slovak theatre and film art he was awarded, in 2004, by the President of the Slovak Republic, the President's Cross 2nd Degree. In 2008, Juraj Slezáček became an honorary citizen of Piešťany.

Am 14. Januar 2013 feierte der Schauspieler und Hochschulpädagoge Juraj Slezáček seinen 70. Geburtstag. Obwohl er in Zvolen geboren wurde, verbrachte er seine Schuljahre in Piešťany und legte dort auch sein Abitur ab. Im Jahre 1964, nach dem Absolvieren eines Schauspielstudiums an der Hochschule für musische Künste, wurde er Mitglied des Schauspielensembles am Slowakischen Nationaltheater. Für seine wichtigen Beiträge zur Entwicklung des slowakischen Theaterwesens und der Filmkunst verlieh ihm der slowakische Präsident im Jahr 2004 die Auszeichnung „Kreuz des Präsidenten der Slowakischen Republik II. Klasse“. Im Jahr 2008 wurde Juraj Slezáček zum Ehrenbürger von Piešťany.

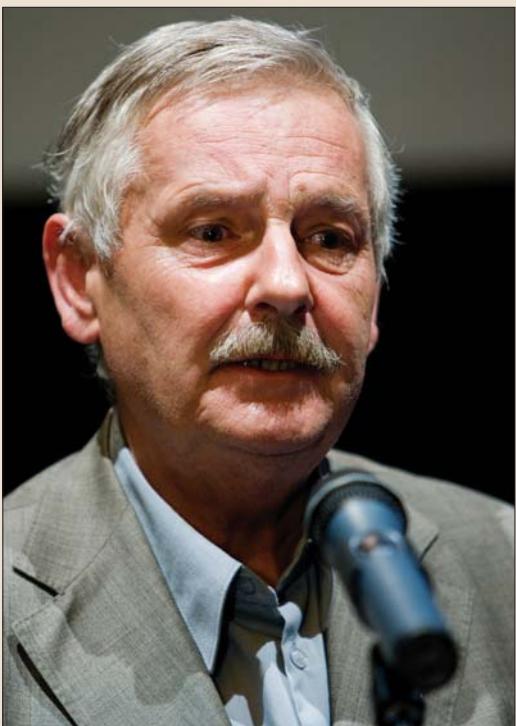

Foto Tomáš Hudcovič

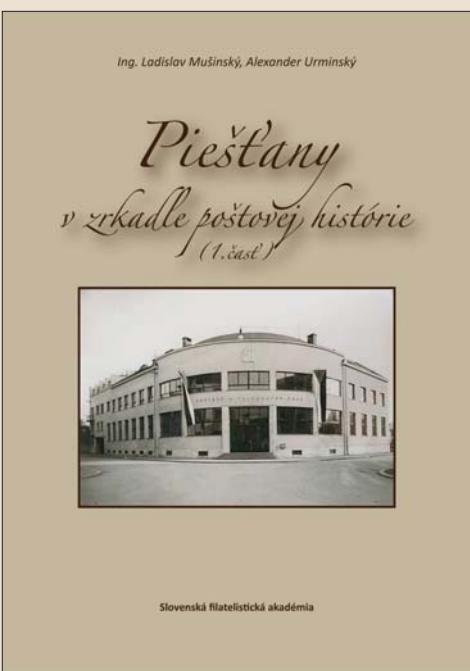

Foto Alexander Urmanský

Pod záštitou Medzinárodnej nohejbalovej federácie (UNIF) sa v dňoch 2. a 3. novembra 2012 konali v Brne Majstrovstvá sveta žien a juniorov v nohejbale. V slovenskej reprezentácii opäť nastúpila v trojiciach Katarína Tibenská z Piešťan. Po zisku striebornej medaily z Majstrovstiev Európy 2011 v španielskej Vitorii priniesli naše ženy striebro aj z Majstrovstiev sveta 2012 v Brne.

Under the auspices of the International Football-Tennis (Futnet) Federation (UNIF), the Women and Junior World Championship in Football-Tennis took place from November 2-3, 2012, in Brno. As part of the Slovak team, Katarína Tibenská of Piešťany, once again competed in the triples. After winning a silver medal in the European Championships in Vitoria, Spain in 2011, our girls brought back another silver from the World Championship Football-Tennis in Brno 2012.

Unter der Schirmherrschaft der Internationalen Fußballtennis-Föderation (UNIF) wurde am 2. und 3. November 2012 in Brno (Brünn) die Frauen- und Nachwuchs-Weltmeisterschaft im Fußballtennis ausgetragen. Mit der slowakischen Mannschaft trat im Tripel erneut Katarína Tibenská aus Piešťany an. Nach der gewonnenen Silbermedaille bei der Europameisterschaft 2011 im spanischen Vitoria brachten unsere Frauen Silber auch von der Weltmeisterschaft 2012 in Brno mit nach Hause.

Foto Roman Tibenský

Udalosti - návštevy - stretnutia

Events - Visits - Meetings • Ereignisse - Besuche - Treffen

Foto Barbora Piovarčiová

► Z príležitosti 10. výročia úmrtia Kolomana Sokola, jedného zo zakladateľov slovenského moderného výtvarného umenia, bola dňa 8. januára 2013 v galérii Fontána sprístupnená výstava jeho diel. Výstavnú kolekciu poskytla Slovenská národná knižnica - Slovenské národné literárne múzeum v Martine. Kurátorm výstavy bol Jozef Beňovský, riaditeľ tejto inštitúcie.

On January 8, 2013, in commemoration of the 10th anniversary of the death of Koloman Sokol, one of the founders of Slovak modern creative art, an exhibition of his work was opened in the Fontána gallery. The collection on display was provided by the Slovak National Library – Slovak National Literary Museum in Martin. The curator was Jozef Beňovský, the director of this institution.

Anlässlich des 10. Todestages von Koloman Sokol, eines der Begründer der modernen slowakischen bildenden Kunst, wurde am 8. Januar 2013 in der Galerie „Fontána“ eine Ausstellung seiner Werke eröffnet. Die Ausstellungskollektion stellte die Slowakische Nationalbibliothek am Slowakischen Nationalmuseum für Literatur in Martin zur Verfügung. Als Ausstellungskurator fungierte Jozef Beňovský, Leiter dieser Institution.

Vo veku 70 rokov zomrel dňa 13. januára 2013 Miroslav Nerád, dlhoročný predstaviteľ spoločnosti Chirana Piešťany, neskôr konateľ spoločnosti Diplomat Dental s.r.o. Piešťany. Vďaka investíciám do vývoja moderných zariadení boli výrobky spoločnosti známe po celom svete. Zaslúžil sa aj o výraznú podporu sociálneho programu svojich zamestnancov. Čest jeho pamiatke!

On January 13, 2013, Miroslav Nerád, the long-time executive of the Chirana Piešťany company and later managing director of the company Diplomat Dental Ltd. Piešťany, died at the age of 70. Thanks to investments into the development of modern equipment, the company's products were known worldwide. He also deserves credit for his strong support of social programs for company employees. We honour his memory!

Im Alter von 70 Jahren starb am 13. Januar 2013 Miroslav Nerád, langjähriger Repräsentant der Gesellschaft „Chirana Piešťany“ und späterer Geschäftsführer des Unternehmens „Dental s.r.o. Piešťany“. Dank der Investitionen in die Entwicklung einer modernen Ausstattung wurden die Produkte dieser Gesellschaft weltweit bekannt. Miroslav Nerád setzte sich ebenfalls stark ein für die Unterstützung von sozialen Programmen für seine Mitarbeiter. Ehre seinem Andenken!

Foto archív Chirana - Dental

► Mesto voľnosti, multikultúrnosti, elegancie a kultúry. Presne tieto atribúty má vystihovať piešťanské logo, ktoré bude sprevádzat celý jubilejný rok 2013. Vyšlo z dielne spoločnosti RE PUBLIC so sídlom v Piešťanoch. Logo, ktoré symbolizuje 900. výročie prvej písomnej zmienky v Zoborskej listine v roku 1113 sa počas roka prenesie aj na príležitosťnú poštovú známku a nebude chýbať ani zberateľská pečiatka.

A free and open city, multiculturalism, elegance and culture. These are the exact attributes that should be captured in Piešťany's logo, which will accompany the entire milestone anniversary year of 2013. It has come from the studio of the company RE PUBLIC based in Piešťany. The logo, which symbolizes the 900th anniversary of the first written record of the town in the Zobor Scroll of 1113, will at some point during the year also be issued as a commemorative stamp along with a collector's hand-stamp.

Eine Stadt der Freiheit, Multikulturalität, Eleganz und Kultur. Genau diese Attribute sollte das Logo der Stadt Piešťany für das Jubiläumsjahr 2013 zum Ausdruck bringen. Es entstand in der Werkstatt der Gesellschaft „RE PUBLIC“ mit Sitz in Piešťany. Das Logo welches als Symbol für die 900. Jahre seit der ersten schriftlichen Erwähnung der Stadt in der Zobor-Urkunde im Jahre 1113 steht, wird im Laufe des Jahres als Motiv auf einer Sonderbriefmarke erscheinen und auch ein Sammlerstempel wird nicht fehlen.

Pred sedemdesiatimi rokmi - 26. 2. 1943 - sa v Piešťanoch narodil Dušan Junek - zakladateľská osobnosť moderného grafického dizajnu na Slovensku. Grafik, dizajnér, odborný publicista a pedagóg sa svojou osobitou tvorbou, priekopníckou prácou v oblasti grafiky vizuálnych komunikácií, autorstvom a realizovaním významných kultúrnych projektov doma i v zahraničí stal medzinárodne rešpektovanou autoritou.

Seventy years ago, on February 26, 1943, Dušan Junek, a founding figure of modern graphic design in Slovakia, was born in Piešťany. This graphic artist, designer, scholastic writer and teacher with his own unique creations and pioneering work in the field of graphic visual communications, design, and the implementation of cultural projects both at home and abroad, eventually became an internationally respected authority.

Vor 70 Jahren - am 26. 2. 1943 - kam Dušan Junek, Begründer des modernen slowakischen Grafikdesigns, in Piešťany auf die Welt. Der Grafiker, Designer, Fachpublizist und Pädagoge wurde dank seiner einzigartigen Schöpfung, seiner Pionierarbeit auf dem Gebiet Grafik der visuellen Kommunikation sowie seiner Autorschaft und Umsetzung wichtiger kultureller Projekte im In- und Ausland zu einer international anerkannten Autorität.

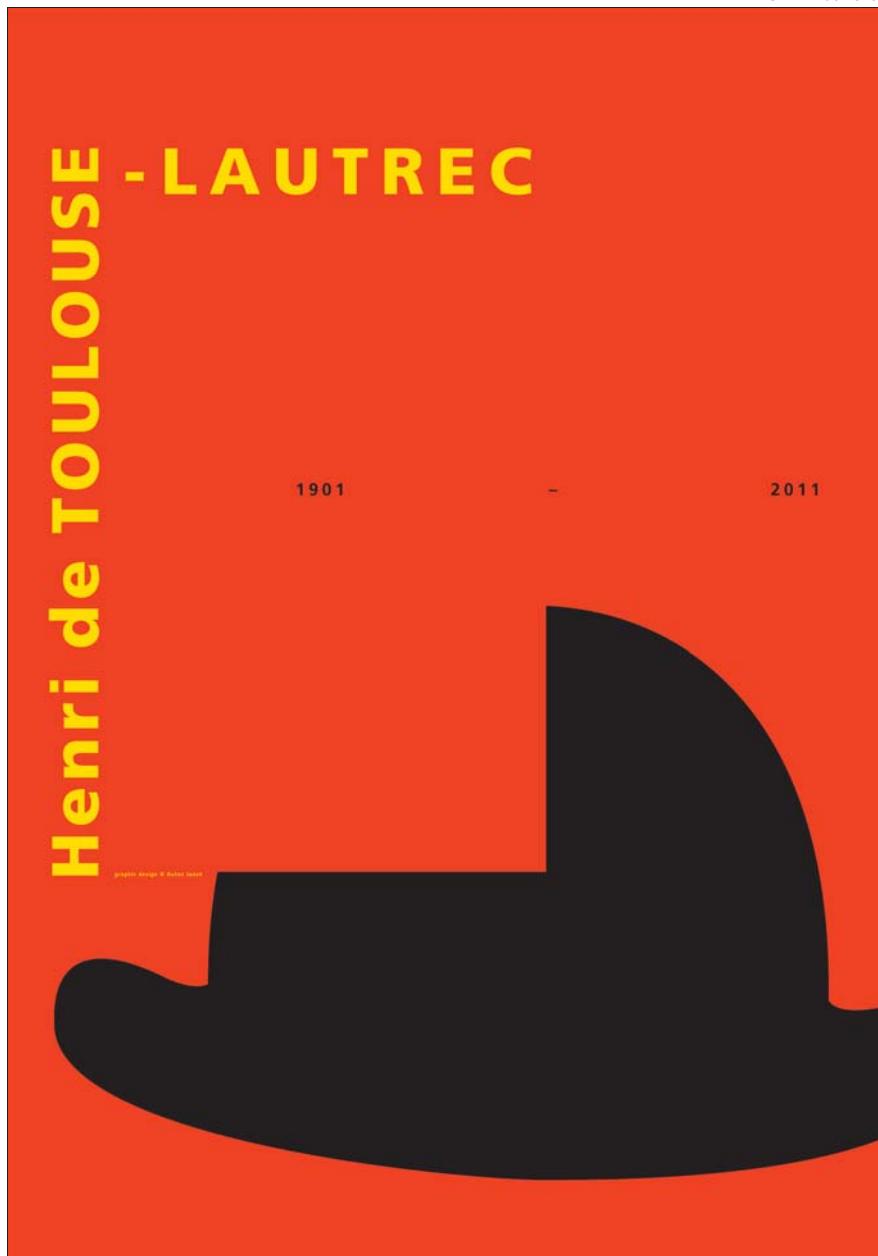
Piešťanské návraty Dušana Juneka

Dušan Junek's Return to Piešťany

Dušan Junek und seine Rückkehr nach Piešťany

Kornel Duffek

Archív D. Juneka

▲ Oceněný kultúrny plagát k 110. výročiu úmrtia francúzskeho maliara Toulousea Lautreca. Archív D. Juneka
The award-winning cultural poster for the 110th anniversary of the French painter Toulouse Lautrec.
Das prämierte Kultur-Plakat zum 110. Todestag des französischen Malers Toulouse Lautrec

Archív D. Juneka

▲ Dušan Junek pri preberaní 1. ceny, ktorú mu udelila medzinárodná porota na Trienále plagátu Trnava (október 2012)

Dušan Junek while accepting the 1st prize awarded to him by the international jury at the Trnava Triennial (October 2012).

Dušan Junek bei der Annahme des 1. Preises, mit dem er im Rahmen der „Plakat-Triennale Trnava“ von einer internationalen Jury honoriert wurde (Oktober 2012)

Destvo a mladosť prežil v Piešťanoch. Jeho talent si povšimol na druhom stupni základnej školy učiteľ výtvarnej výchovy Anton Archel, ktorý sám bol veľmi zručným amatérskym maliarom.

Po maturite odchádza na štúdiá do Bratislavы. Na Fakulte architektúry Slovenskej vysokej školy technickej ešte zastihol profesora Emila Belluša, autora projektu piešťanského Kolonádového mosta. Po promociách pokračoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Už počas štúdií spolupracoval s viacerými novinami a časopismi. Osudnými sa mu stali jeho satirické karikatúry, ktoré uverejňoval najmä v mládežníckom denníku *Smena* v rokoch 1968/69. V časoch tzv. normalizácie bol za ne perzekvovaný pre ich „jasný protisocialistický, protistranický a protisovietsky charakter“. Za trest mal na 10 rokov zakázané všetky výstavné a publikáčné aktivity. Utiahol sa na Osvetové stredisko do Starej Ľubovne. Ešte predtým však stihol pripraviť svoju prvú piešťanskú výstavu na Malej scéne Ivana Krasku (1969).

Priestor pre tvorivé aktivity sa Dušanovi Junekovi naskytol až v druhej polovici 80.

rokov. Dokladá to i nápaditý plagát pre výstavu Socha piešťanských parkov 1985. Naplno však mohol rozvinúť svoje tvorivé aktivity až keď sa otvorili hranice.

V domácich a zahraničných súťažiach získal za grafické logá a komplexné grafické programy 15 prvých cien. V rokoch 1990 - 1993 bol prezidentom Asociácie grafických dizajnérov Slovenska, je iniciátorom a spoluorganizátorom International Trnava Poster Triennial - celosvetovej prehliadky umeleckého plagátu, 10 rokov bol viceprezidentom International Biennale of Graphic Design Brno (1990 - 2000), je autorom desiatok kultúrnych a umeleckých projektov a výstav s účasťou špičkových zahraničných umelcov. Od roku 1996 je čestným členom medzinárodného združenia špičkových grafikov a dizajnérov Brno Biennale Association.

Rozsiahla je jeho odborná publikačná činnosť - je autorom vyše 100 odborných statí, esejí, článkov a umeleckých profilov tvorcov publikovaných v domácich a zahraničných odborných publikáciach. Pedagogicky pôsobil na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave

a v rokoch 2001 - 2010 viedol Odbor grafiky vizuálnych komunikácií. Grafický dizajn prednášal i na Škole umenia a dizajnu v Bratislave.

Zatiaľ je jediným Slovákom, ktorý sa stal laureátom najvýznamnejšieho svetového ocenenia v odbore vizuálneho dizajnu - ICOGRADA Achievement Award. Túto prestížnu cenu mu v roku 2002 udeliila Medzinárodná rada asociácií grafického dizajnu v Bruseli za celoživotnú tvorbu a mimoriadny prínos pre rozvoj grafiky vizuálnych komunikácií a komunikačného dizajnu vo svete.

Nezabudol však ani na svoje rodné Piešťany. V roku 2007 prišiel - už ako legenda slovenského grafického dizajnu - osláviť svoje 65. narodeniny výstavou v galérii Fontána. ■

He spent his childhood and youth in Piešťany. His middle school art teacher Anton Archel, who himself was a very skilful amateur painter, was first to recognize his talent.

▲ Plagát venovaný Dodovi Šošokovi, ktorý udomácnil džez v Piešťanoch.
Poster dedicated to Dodo Šošoka, who put jazz on the map in Piešťany.
Ein Poster zu Ehren von Dodo Šošoka, der Jazz in Piešťany heimisch machte

Archív D. Juneka

▲ Environmentálny plagát, za ktorý umelec získal cenu Japonskej vlády. Bol vystavený na svetovej výstave OSN pre ochranu životného prostredia v Kjotó 1998.

Environmental poster, for which the artist won an award from the Japanese government.
It was exhibited at the UN's World Exhibition on Environmental Protection in Kyoto 1998.

Für dieses Umwelt-Plakat erhielt der Künstler den Preis der japanischen Regierung.
Es wurde 1998 auf der UN-Weltausstellung zum Umweltschutz, in Kyoto, ausgestellt.

After graduating from high school, he left to study in Bratislava.

While studying architecture at the Slovak Technical University, he was fortunate enough to have Emil Belluš, who was the designer of the Colonnade Bridge (in Piešťany), as one of his professors. After graduation, he continued his studies at the Academy of Fine Arts in Bratislava. Even as a student he was already cooperating with several newspapers and magazines. His satirical caricatures, which were mostly published in the youth daily "Smena" in 1968/9, ended up causing him a lot of problems. During the times of the so-called "normalization" he was persecuted for their "clearly anti-socialist, anti-party, and anti-soviet nature". His punishment was a 10-year ban on any involvement in exhibition and publishing activities. He withdrew to the Cultural Centre in Stará Ľubovňa. However, just before this he managed to prepare his first exhibit in Piešťany at the Malá Scéna of Ivan Krasko (The Ivan Krasko Small Theatre, 1969).

Greater space for Dušan Junek's creative activities appeared in the second half of the 1980's. This is demonstrated by his imaginative poster for the exhibition "Statues of Piešťany Parks 1985". However, it wasn't until the borders opened (after 1989) that he could fully develop his creative activities. He won 15 first prizes for graphic logos and complex graphic programs both at home and abroad. His other achievements include his being the president of the Slovak Association of Graphic Designers from 1990 to 1993, the initiator and co-founder of the International Trnava Poster Triennial – a worldwide exhibition of artistic posters; for ten years he was the vice president of the International Biennale of Graphic Design Brno (1990-2000), and he also designed dozens of cultural and artistic projects and exhibitions, which have included the participation of top, foreign artists. Since 1996, he has been an honorary member of the Brno Biennale Association, an international association of leading graphic artists and designers.

He has also racked up an extensive amount of professional publications. He is the author of over 100 professional papers, essays, articles, and short artistic biographies and descriptions of artists, which have been published in both domestic and

▼ Logá, s ktorými sa stretávame bez toho, aby sme vedeli, že ich autorom je Dušan Junek:
Emblems which we keep looking at without even knowing they were designed by Dušan Junek:
Logos, denen wir begegnen, ohne zu wissen, dass ihr Autor Dušan Junek ist:

Archív D. Juneka

Tatra Banka a. s., 1990
Tatra Banka a. s., 1990
Die Tatra Bank AG, 1990

Slovenská značka kvality
SLOVAK GOLD, 1993
Slovak quality sign
SLOVAK GOLD, 1993
Die Slowakische Qualitätsmarke
SLOVAK GOLD, 1993

Jachting Klub Piešťany, 1973
Piešťany Yachting Club, 1973
Der Segelklub Piešťany, 1973

Výstava Socha piešťanských parkov, 1973
The Statue of Piešťany Parks,
open air exhibition, 1973
Die Ausstellung Statue der Stadtparks
von Piešťany, 1973

Poľský Inštitút - Instytut Polski
Bratislava, 2004
Polish Institute - Instytut Polski,
Bratislava, 2004
Das Polnische Institut - Instytut Polski
Bratislava, 2004

international professional publications. He worked as a teacher at the Academy of Fine Arts in Bratislava and from 2001 to 2010 he headed the Department of Graphic Visual Communications. He has also lectured at the School of Art and Design in Bratislava.

So far, he is the only Slovak to ever win the most prestigious world-renown award in the field of visual design – the ICOGRADA Achievement Award. He was presented this prestigious award in 2002 by the International Council of Graphic Design Associations in Brussels for his lifelong work and outstanding contribution to the development of graphic visual communications and communication design around the world.

And still, he never forgot about his hometown Piešťany. In 2007 he returned, as a legend of Slovak graphic design, to celebrate his 65th birthday with an exhibition in the Fontána Gallery. ■

Seine Kindheit und Jugend verbrachte er in Piešťany. Auf sein Talent wurde in der zweiten Stufe der Grundschule sein Kunstrehrer Anton Archel aufmerksam, der selbst ein überaus geschickter Hobbymaler war.

Nach dem Abi studiert Junek in Bratislava. An der Fakultät für Architektur der Slowakischen Hochschule für Technik konnte er noch Professor Emil Belluš, Autor des Entwurfes für die Kolonnadenbrücke in Piešťany, erleben. Nach dem Abschluss setzte er sein Studium an der Hochschule für bildende Künste in Bratislava fort. Bereits zu seiner Studienzeit arbeitete er mit mehreren Zeitungen und Zeitschriften zusammen. Als schicksalhaft erwiesen sich jedoch seine satirischen Karikaturen, die er in den Jahren 1968/69 in dem Jugend-Tageblatt „Smena“ publizierte. In Zeiten der sogenannten Normalisierung wurde er wegen ihres "klaren anti-sozialistischen, parteifeindlichen und antisowjetischen Charakters" verfolgt. Zur Strafe durfte er 10 Jahre lang weder ausstellen noch publizieren. Junek zog sich in das Aufklärungszentrum in Stará Ľubovňa zurück. Noch zuvor schaffte er es jedoch, in der „Malá scéna Ivana Krasku“ (1969), seine erste Ausstellung vorzubereiten.

Der Raum für schöpferische Aktivitäten bot sich Dušan Junek erst in der 2. Hälfte der 80er Jahre. Dies belegt unter anderem auch ein für die Ausstellung „Statue der Stadtparks von Piešťany 1985“ kreiertes, phantasievolles Plakat. Sein kreatives Schaffen konnte er jedoch erst nach der Öffnung der Grenzen voll entfalten.

Bei diversen in- und ausländischen Preisausschreibungen erhielt er für grafische Logos und komplexe Grafikprogramme 15 Erstplatzierungen. In den Jahren 1990 bis 1993 hatte Junek die Funktion als Präsident der „Assoziation grafischer Designer der Slowakei“ inne, war Initiator und Mitbegründer der „International Trnava Poster Triennial“ – einer Weltausstellung des Kunstplakats; 10 Jahre lang wirkte er als Vizepräsident der „International Biennale of Graphic Design Brno“ (1990 – 2000)

▲ Plagát k výstave Socha pieštanských parkov 1985.
The poster for the exhibition "Statues of Piešťany Parks 1985".
Plakat zur Ausstellung „Statue der Stadtparks von Piešťany 1985“

und ist Autor zahlreicher kultureller und künstlerischer Projekte und Ausstellungen, mit der Teilnahme von internationalen Top-Künstlern. Seit 1996 ist er Ehrenmitglied der internationalen Vereinigung der Top-Grafiker und Designer „Brno Biennale Association“.

Umfangreich ist auch seine fachliche Publikationstätigkeit - er ist Autor von mehr als 100 Fachartikeln, Essays, Beiträgen, und Künstlerprofilen, die in heimischen und ausländischen Fachpublikationen veröffentlicht wurden. Als Pädagoge wirkte er an der Hochschule für bildende Künste in Bratislava und leitete in den Jahren 2001 - 2010 das Fach Grafik der visuellen Kommunikation. Zudem hielt er Vorlesungen in Grafikdesign an der Schule für Kunst und Design in Bratislava.

Als bisher einziger Slowake wurde Janek zum Laureat der weltweit höchsten Auszeichnung im Bereich des visuellen Designs - des „ICOGRADA Achievement Award“. Dieser prestigeträchtige Preis wurde ihm 2002 von einer internationalen Jury des Weltdachverbandes für Grafikdesign und visuelle Kommunikation in Brüssel, für sein Lebenswerk und seinen besonderen Beitrag zur weltweiten Entwicklung der Grafik der visuellen Kommunikation und des Kommunikationsdesigns, verliehen.

Aber auch seine Heimatstadt Piešťany hat Dušan Janek nicht vergessen. Im Jahre 2007 kam er – bereits als Legende des slowakischen Grafikdesigns zurück, um seinen 65. Geburtstag mit einer Ausstellung in der Galerie „Fontána“ zu feiern. ■

Spomienka na sochára Ladislava Ľ. Polláka

Remembering the Sculptor Ladislav Ľ. Pollák
Erinnerung an den Bildhauer Ladislav Ľ. Pollák

Vladimír Krupa

Foto Milan Kupka

▲ Ladislav Ľ. Pollák v ateliéri s bustou Janka Alexyho.
Ladislav Ľ. Pollák in his studio with a bust of Janko Alexy.
Ladislav Ľ. Pollák im Atelier, mit der Büste von Janko Alexy

Presne v deň stého výročia narodenia akademického sochára Ladislava Ľudevítia Polláka - 16. novembra 2012 - bola v Dome umenia vernisáž výstavy Reminiscencie, ktorá prezentovala výber z tvorby tohto piešťanského umelca. Kurátorkou výstavy bola Zora Petrášová.

Exactly on the day of the anniversary of the sculptor Ladislav Ľudevít Pollák's birthday - November 16, 2012 - there was an exhibition opening in the House of Art called "Reminiscencie" (Reminiscences), which presented a selection of works by this Piešťany artist. The curator of the exhibition was Zora Petrášová.

Auf den Tag genau am 100. Geburtstag des akademischen Bildhauers Ladislav Pollák fand am 16. November 2012 im Haus der Kunst die Vernissage der Ausstellung „Reminiszenzen“ statt, in deren Rahmen eine Auswahl aus Werken dieses Künstlers präsentiert wurde. Als Kuratorin dieser Ausstellung fungierte Zora Petrášová.

▼ Model sochy Jura Jánošíka. Jej definitívna podoba v nadživotnej veľkosti stojí pred kaštielom v Palúdzke, kde bol legendárny zbojník väznený.

Model of the statue Juro Jánošík. The completed life-size work stands in front of the manor house in Palúdzka, where the legendary outlaw was imprisoned.

Entwurf der Statue von Juro Jánošík, deren endgültige, überlebensgroße Gestalt vor dem Herrenhaus in Palúdzka steht, in dem der legendäre Räuber gefangen gehalten wurde

L. Pollák pochádza z nedalekých Koplotosie. Jeho otec musel po vypuknutí 1. svetovej vojny narukovať, na následky útrap na ruskom fronte ochorel a zomrel, keď malý Ladislav mal iba päť rokov. Matka sa sama musela v týchto časoch postarať o troch synov. Vítaná bola pomoc starých rodičov, ktorí Ladislava vychovávali v Piešťanoch. Chlapec sa už v ranej mladosti začal zaujímať o výtvarné umenie a neskôr si zaumienil, že sa stane sochárom.

Aby získal prax, oslovil známeho piešťanského kameňosochára Václava Rymplera a požadal ho o možnosť rok pracovať v jeho dielni. Ten mu však odporúčal absolvovať tri roky učenia a získať výučný list. A tak roky 1928 - 1931 strávili L. L. Pollák v Rymplerovej dielni. Z tohto obdobia pochádza i jedna z jeho prvých figurálnych prác – reliéf Panny Márie s Ježiškom na priečeli kostola sv. Martina v susednej obci Banka.

Po vyučení sa mu začína postupne plniť vytúžený sen. Najprv to bolo štúdium na Štátnej priemyselnej škole kameňosochárskej v Hořiciach,

ktoré absolvoval v rokoch 1931-1935. Po úspešnom ukončení štúdia ho prijali na pražskú Akadémiu výtvarných umení, oddelenie monumentálneho sochárstva, kde bol jeho profesorom Bohumil Kafka.

Ešte ako študent vytvoril Pomník Ludwiga van Beethovena v piešťanskom mestskom parku (1938). Dielo pripomína návštěvu tohto hudobného génia v Piešťanoch (1802). Škoda, že si objednávateľ nevybral druhý variant pomnika s nádherným reliéfom „Génies a mûza“.

Tesne po skončení vojny vzniká ďalšie Pollákovo dielo -plastika Adama Trajana z Benesova, autora oslavnej básne Saluberrimae Pistrinenses Thermae z roku 1642. Takmer súčasne realizuje na podnet svojho priateľa, významného slovenského výtvarníka i literáta Janka Alexyho, súbor exteriérových plastík pre mesto Liptovský Mikuláš. Sú spojené s historiou mesta, slovenskou literatúrou i slovenským národným pohybom v 19. storočí. V nedalekej Palúdzke pred kaštielom, v ktorom bol Jánošík uväznený, je umiestnená Pollákova pieskovcová plastika zbojníka Jura Jánošíka.

Množstvo jeho diel zdobí Piešťany. Dotvárajú rôzne základie nášho mesta: historizujúca fontána pred kinom, plastika Vinobranie pred Hotelovou akadémiou, súsošia Rodina a Hra detí, socha

Pionierka, Pamätník účasti piešťanských letcov v SNP. Realizoval aj pamätné tabule budovateľovi Piešťanských kúpelov

Ľudovítovi Winterovi (1991) na hoteli Zelený strom a Alexandrovi Šindelárovi, katolíckemu farárovi a starostovi Piešťan, na budove fary v starých Piešťanoch, ďalej pamätnú tabuľu Aurelovi Kajlichovi a jeho otcovi Antonovi na Vile Anna i pamätnú tabuľu na Kolonádovom moste. Originálny je netradičný náhrobok, ktorý vytvoril Alexandrovi Šindelárovi na Hornom cintoríne v Piešťanoch. Veľkú časť jeho tvorby predstavujú portréty.

Svoje diela prezentoval na početných výstavách. Posledná sa konala ešte za jeho života v Balneologickom múzeu v Piešťanoch roku 1999. Umelec sa venoval aj reštaurovaniu a záchrane našich pamiatok v Kremnici, Batizovciach, Nových Zámkoch, Novej Bani, Banskej Bystrici a v Bratislave, ako i v zátopovom území priehrady Liptovská Mara.

Akademický sochár L. L. Pollák zomrel 12. októbra 2002 vo veku nedožitých 90 rokov. Odišla v nôm významná postava slovenského a piešťanského kultúrneho a umeleckého života, odišiel priateľ takých osobností žijúcich a pôsobiacich v našom meste ako boli maliar a grafik Aurel Kajlich, sochár Valér Vavro, maliar Janko Alexy, či básnik Ivan Krasko. ■

L. Pollák came from nearby village of Koplotosie. After the outbreak of World War I, and when little Ladislav was only five years old, his father had to enlist in the army. After suffering on the Russian front he became ill and died. During these difficult times, his mother had to raise their three sons all by herself. Help from the grandparents, who raised Ladislav in Piešťany, was greatly welcomed. In his early youth the boy had already developed an interest in art and he later announced that he would become a sculptor.

In order to gain experience, he called on the famous Piešťany stone sculptor Václav Rympler and asked him about the possibility of working in his workshop. Rympler advised him to complete three years of studies and to obtain an apprenticeship. And so, L. L. Pollák spent the years from 1928 to 1931 in Rympler's workshop. From this period comes one of his first figurative works – a relief of the Virgin Mary with the baby Jesus on the facade of the St. Martin Church in the neighbouring village Banka.

After his training, he gradually began to fulfil his long-awaited dream. The first step was studying at the National Industrial School of Stone Sculpture in Hořice, which he attended from 1931 to 1935. After successfully completing his studies, he was accepted to the Academy of Fine Arts in Prague, in the department of monumental sculpture, where

Reprofoto Eva Drobná

▲ Dvaja piešťanskí sochári - Ladislav L. Pollák (vľavo) a jeho spolužiak z akadémie Valér Vavro (1960).
Two Piešťany sculptors - Ladislav L. Pollák (on the left) and his classmate from the Academy Valér Vavro (1960).
Zwei Bildhauer aus Piešťany - Ladislav L. Pollák (l.) und sein Kommilitone von der Akademie, Valér Vavro (1960)

his professor was Bohumil Kafka.

As a student he created the memorial to Ludwig van Beethoven in the Piešťany Town Park (1938). This work commemorates this musical genius' visit to Piešťany (1802). It's too bad that those who commissioned the work did

not choose the second variation of the memorial with the beautiful relief "Genius and Muse".

Immediately after the end of the war there appeared another work by Pollák – the sculpture of Adam Trajan from Benešov, the

author of the ode "Saluberrimae Pustinienses Thermae" from 1642. Almost simultaneously, he completed, upon the request of his friend the famous Slovak painter and writer Janko Alexy, a set of outdoor sculptures for the town of Liptovský Mikuláš. They are associated with

▼ Génius a múza - nerealizovaný variant Pamätníka Ludwiga van Beethovena v Piešťanskom parku (1938).
Genius and Muse - the uncompleted variation of the memorial to Ludwig van Beethoven in the Piešťany park (1938).
„Genie und Muse“ - der nicht umgesetzte Entwurf des Denkmals für Ludwig van Beethoven im Park von Piešťany (1938)

Foto Eva Drobná

▼ Umelec dokázal majstrovsky zvládnuť aj poeticky vyznievajúce akty žien.

The artist was also able to expertly capture the poetically graceful acts of women.

Auch poetisch anmutende weibliche Akte schaffte der Künstler meisterhaft.

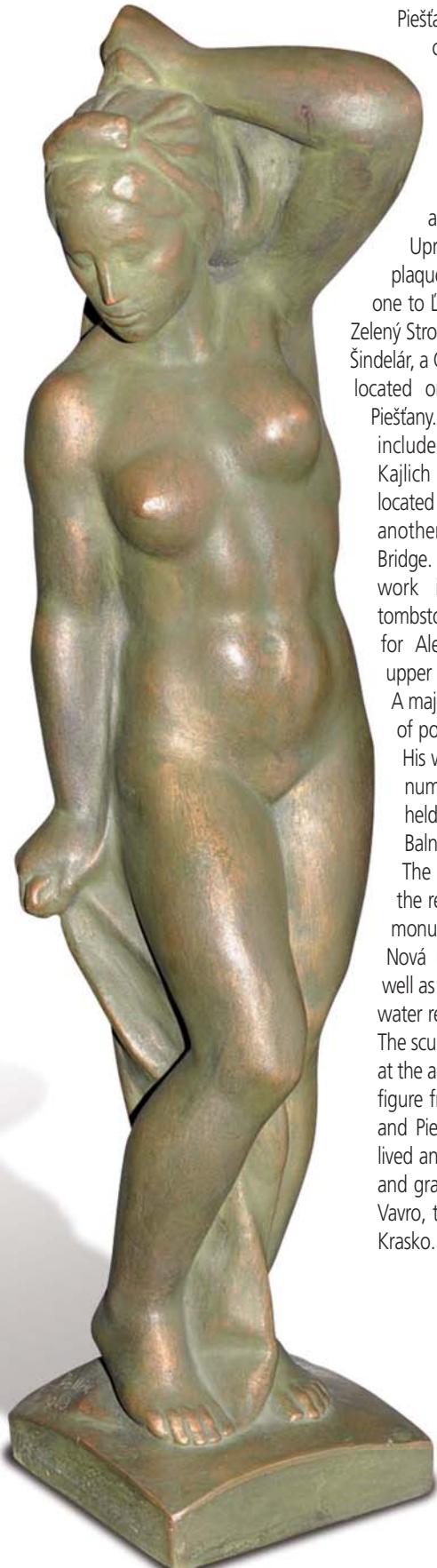

Foto Eva Drobňá

the history of the city, Slovak literature, and the Slovak national movement of the 19th century. In the nearby Palúdzka in front of the manor house, where Jánosík was imprisoned, there is located a sandstone sculpture of the outlaw Juro Jánosík (Slovak folk hero similar to Robin Hood).

Many of his works adorn the town of Piešťany. They complete the various nooks and crannies of our town: the historical fountain in front of the cinema, the sculpture "Grape Harvest" in front of the Hotel Academy, the group of statues "Family" and "Children's Game", the statue "Pioneer Girl", the memorial to Piešťany airmen who served in the Slovak National Uprising (SNP). He also created memorial plaques to the developers of the Piešťany spa: one to Ľudovít Winter (1991) located on the hotel Zelený Strom (Green Tree) and another to Alexander Šindelár, a Catholic priest and mayor of Piešťany, located on the rectory building in Old Piešťany. His other memorial plaques include one dedicated to Aurel Kajlich and his father Anton located on the Villa Anna and another on the Colonnade Bridge. Another rather original work is the non-traditional tombstone, which he created for Alexander Šindelár in the upper cemetery in Piešťany. A major part of his work consists of portraits.

His works have been presented at numerous exhibitions. The last one held during his lifetime was in the Balneological Museum in Piešťany in 1999. The artist also devoted his time and efforts to the restoration and preservation of our national monuments in Kremnica, Batizovce, Nové Zámky, Nová Baňa, Banská Bystrica, and Bratislava, as well as in the areas flooded by the Liptovská Mara water reservoir.

The sculptor L. L. Pollák died on October 12, 2002, at the age of 90. With him has passed a prominent figure from the cultural and art world of Slovakia and Piešťany, and a friend to other figures who lived and worked in our town such as the painter and graphic artist Aurel Kajlich, the sculptor Valér Vavro, the painter Janko Alexy, and the poet Ivan Krasko. ■

L. Pollák stammt aus der naheliegenden Ortschaft Koplotovce. Sein Vater wurde nach dem Ausbruch des 1. Weltkrieges eingezogen, erkrankte infolge der Strapazen an der russischen Front und starb, als der kleine Ladislav erst fünf

Jahre alt war. Seine Mutter musste in diesen schwierigen Zeiten ihre drei Söhne alleine durchbringen. Gelegen kam die Hilfe der Großeltern, die Ladislav in Piešťany großzogen. Bereits in seiner frühen Jugend begann sich der Junge für bildende Kunst zu interessieren und nahm sich später vor, Bildhauer zu werden.

Um praktische Erfahrungen sammeln zu können, sprach er den bekannten Steinmetzmeister und Bildhauer Václav Rympeler aus Piešťany an und bat ihn um die Möglichkeit, ein Jahr lang in seiner Werkstatt arbeiten zu können. Dieser jedoch empfahl ihm eine dreijährige Lehre zu absolvieren und einen Lehrbrief zu erlangen. Und so verbrachte L. L. Pollák die Jahre 1928–1931 in Rympeler Werkstatt. Aus dieser Zeit stammt auch eine seiner ersten figurativen

Foto Eva Drobňá

▲ Plaketa venovaná profesorovi Karolovi Šiškovi.
A plaque dedicated to Professor Karol Šiška.
Eine dem Professor Karol Šiška gewidmete Plakette

Arbeiten – das Relief mit der Jungfrau Maria und dem Jesuskind an der Front der St. Martin-Kirche in der benachbarten Ortschaft Banka.

Nach dem Auslernen wird Polláks großer Traum allmählich war. Zuerst in Form einer Ausbildung an der Staatlichen Industrieschule für Steinbildhauer- und Steinmetzwerk in Hořice, die er in den Jahren 1931–1935 absolvierte. Nach einem erfolgreichen Abschluss wurde er an der Prager Akademie für bildende Künste angenommen, wo er in dem Fach Monumentale Bildhauerei bei Professor Bohumil Kafka studierte. Noch zu seinen Studienzeiten schuf er das Ludwig van Beethoven-Denkmal im Stadtpark von Piešťany (1938). Das Werk ist eine Erinnerung an den Besuch des Musik-Genies in Piešťany (1802). Schade nur, dass die Wahl des Auftraggebers nicht auf die zweite Ausführung des Denkmals – mit dem wunderschönen Relief „Genie“ und

▲ Pieskovcová plastika Adama Trajana Benešovského v piešťanskom mestskom parku (1948).
The sandstone statue of Adam Trajan from Benešov in the Piešťany Town Park (1948).
Die Sandstein-Plastik des Adam Trajan Benešovský im Stadtpark von Piešťany (1948)

Muse" - fiel.

Unmittelbar nach dem Kriegsende entsteht ein weiteres Werk Polláks – die Plastik von Adam Trajan aus Benešov, dem Autor des lobpreisenden Gedichtes „Saluberrimae Pistinienses Thermae“, aus dem Jahr 1642. Beinahe gleichzeitig schafft er auf Anregung seines Freundes, des bedeutenden slowakischen Malers und Schriftstellers Janko Alexy, eine Reihe von Freiluft-Plastiken für die Stadt Liptovský Mikuláš. Sie sind mit der Geschichte der Stadt, der slowakischen Literatur sowie der slowakischen Nationalbewegung im 19. Jahrhundert verbunden. In der unweit liegenden Ortschaft Palúdzka, befindet sich vor dem Herrenhaus, in dem Jánošík (slowakischer Nationalheld; Anm.d.R.) gefangen gehalten wurde, eine von Pollák erschaffene Sandstein-Skulptur, die den Räuber Juro Jánošík darstellt.

Zahlreiche Werke Polláks zieren auch die Stadt Piešťany. Sie runden verschiedene Winkel unserer Stadt ab: eine historisierende Fontäne vor dem Kino, die Plastik „Weinernte“ vor der Hotelakademie, die Statuengruppen „Familie“ und „Spiel der Kinder“, die Skulptur „Pionierin“ oder das Denkmal zur Erinnerung an den Einsatz der Flieger aus Piešťany im Slowakischen Nationalaufstand. Zu seinen Arbeiten gehören ebenfalls Gedenktafeln für Ludwig Winter, den Förderer des Heilbades Piešťany (1991) am Hotel „Zelený strom“ und für Alexander Šindelár, einen katholischen Priester und Bürgermeister von Piešťany, am Pfarrhaus in Alt-Piešťany sowie eine Gedenktafel zu Ehren von Aurel Kajlich und dessen Vater an der „Villa Anna“ und eine Gedenktafel an der Kolonnadenbrücke. Herausragend ist auch der unkonventionelle Grabstein auf dem sog. Oberen Friedhof (Horný cintorín) in Piešťany, den Pollák für Alexander Šindelár schuf.

Einen großen Teil seines Schaffens stellen Portraits dar.

Seine Werke präsentierte er auf zahlreichen Ausstellungen. Die letzte wurde noch zu seinen Lebzeiten, im Jahre 1999, im Balneologischen Museum in Piešťany gezeigt.

Darüber hinaus widmete sich der Künstler auch der Restaurierung und der Rettung unserer Kulturschätze in Kremnica, Batizovce, Nové Zámky, Nová Baňa, Banská Bystrica und Bratislava sowie dem Flutungsgebiet des Stausees Liptovská Mara.

Der Akademische Bildhauer L. L. Pollák starb am 12. Oktober 2002, kurz vor seinem 90. Geburtstag. Mit ihm ist nicht nur eine bedeutende Figur der slowakischen und der Piešťaner Kultur- und Kunstszenen gegangen, sondern auch ein Freund solch bedeutender, in unserer Stadt lebender und schaffender Persönlichkeiten, wie es der Maler und Grafiker Aurel Kajlich, der Bildhauer Valér Vavro, der Maler Janko Alexy oder der Dichter Ivan Krasko waren. ■

OBJAVY NA ROTUNDE JURKO

I. časť

Discoveries at the Jurko Rotunda part I Entdeckungen an der Rotunde „Jurko“ Teil I.

Jozef Dorica

Foto Jozef Dorica

▲ Rotunda sv. Juraja zo severu.
The St. George (Juraj) rotunda from the north.
Rotunde des hl. Georg von der Nordseite

Viedie k nemu viacero značených turistických ciest. Od Nitrianskej Blatnice je vzdialenosť približne 5,5 km. Kto sa k nemu vydá po tejto trase, ocitne sa na veľmi starej historickej ceste, ktorá v minulosti spájala Ponitrie s Považím, pokračujúc na Moravu.

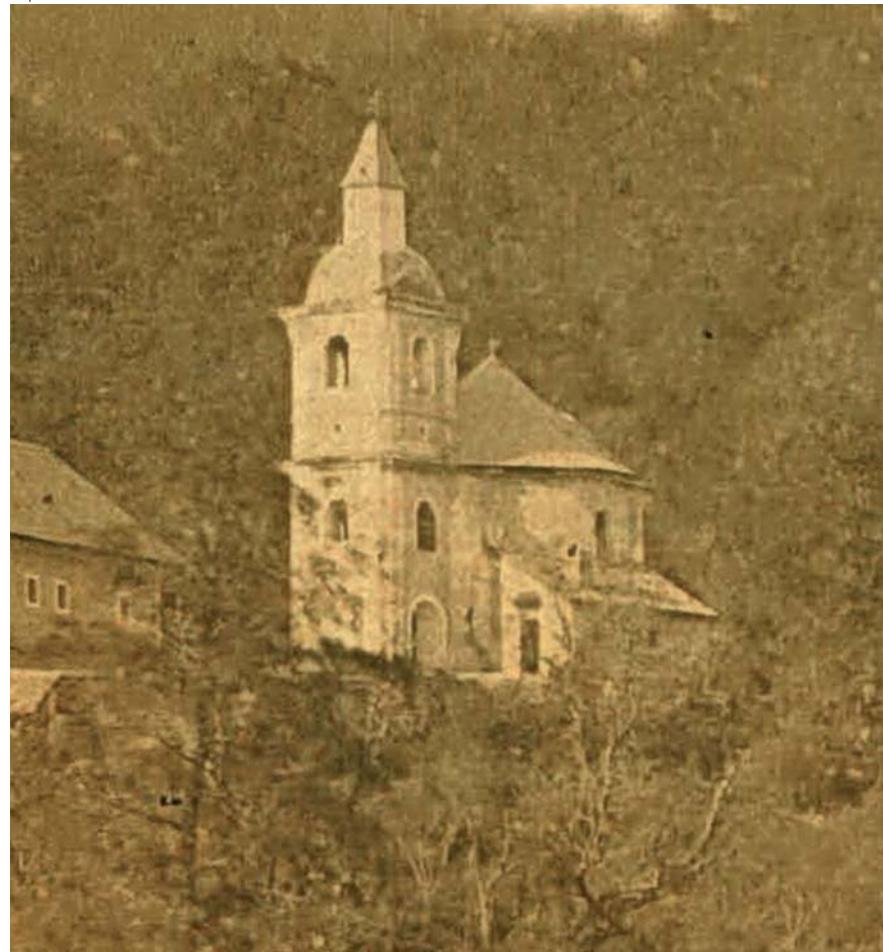
Jurko, ako kostolík ľudia už stáročia volajú, akosi dlho unikal pozornosti a záujmu historikov. Jeho vznik bol v minulosti datovaný do obdobia renesancie, do 30. rokov 16. storočia. Mladšia baroková úprava - prístavba veže a prestavba interiéru z roku 1777 - výrazne zmenili jeho vzhľad.

Začiatok nového spoznania oveľa staršej

Nedaleko Piešťan, nad obcou Nitrianska Blatnica, stojí dodnes v lesoch ukrytý malý kamenný Kostol sv. Juraja. Vznikol v davných dobách. Od svojho začiatku niekolko storočí bol živým stánkom kresťanskej viery. Potom neskôr, na dlhý čas ľudmi opustený, takmer zanikol. Napokon prestál všetky nepriazne osudu, aby nám dnes dokladal a pripomínal naše národné kresťanské korene v jeho viac ako tisícročnej existencii.

Not far from Piešťany, above the village Nitrianska Blatnica, the little stone Church of St. George (Sv. Juraj) has stood hidden to this day. It was built in ancient times. For several centuries since its beginning, it was a lively stand for the Christian faith. Later it was abandoned and almost completely disappeared. In the end, it has weathered much adversity and today stands as proof and a reminder of our nation's Christian roots and their more than thousand-year existence.

Unweit von Piešťany, oberhalb der Ortschaft Nitrianska Blatnica, steht, versteckt in Wäldern, bis heute die kleine Steinkirche des hl. Georg (zu Slowakisch: Kostol sv. Juraja). Ihr Ursprung geht auf längst vergangene Zeiten zurück. Seit Anbeginn ihrer Zeit war sie ein belebter Ort des christlichen Glaubens. Später, von den Menschen für lange Zeit verlassen, wäre sie beinahe in der Versenkung verschwunden. Letztendlich überstand sie jedoch alle Widrigkeiten des Schicksals, damit sie uns mit ihrer über eintausend Jahre andauernden Existenz heute an die christlichen Wurzeln unserer Nation erinnern kann.

◀ Rotunda sv. Juraja na fotografii z konca 19. - začiatku 20. storočia.

The St. George rotunda in a photograph from the end of the 19th - beginning of the 20th century.

Rotunde des hl. Georg auf einer Fotografie vom Ende des 19. – Beginn des 20. Jahrhunderts

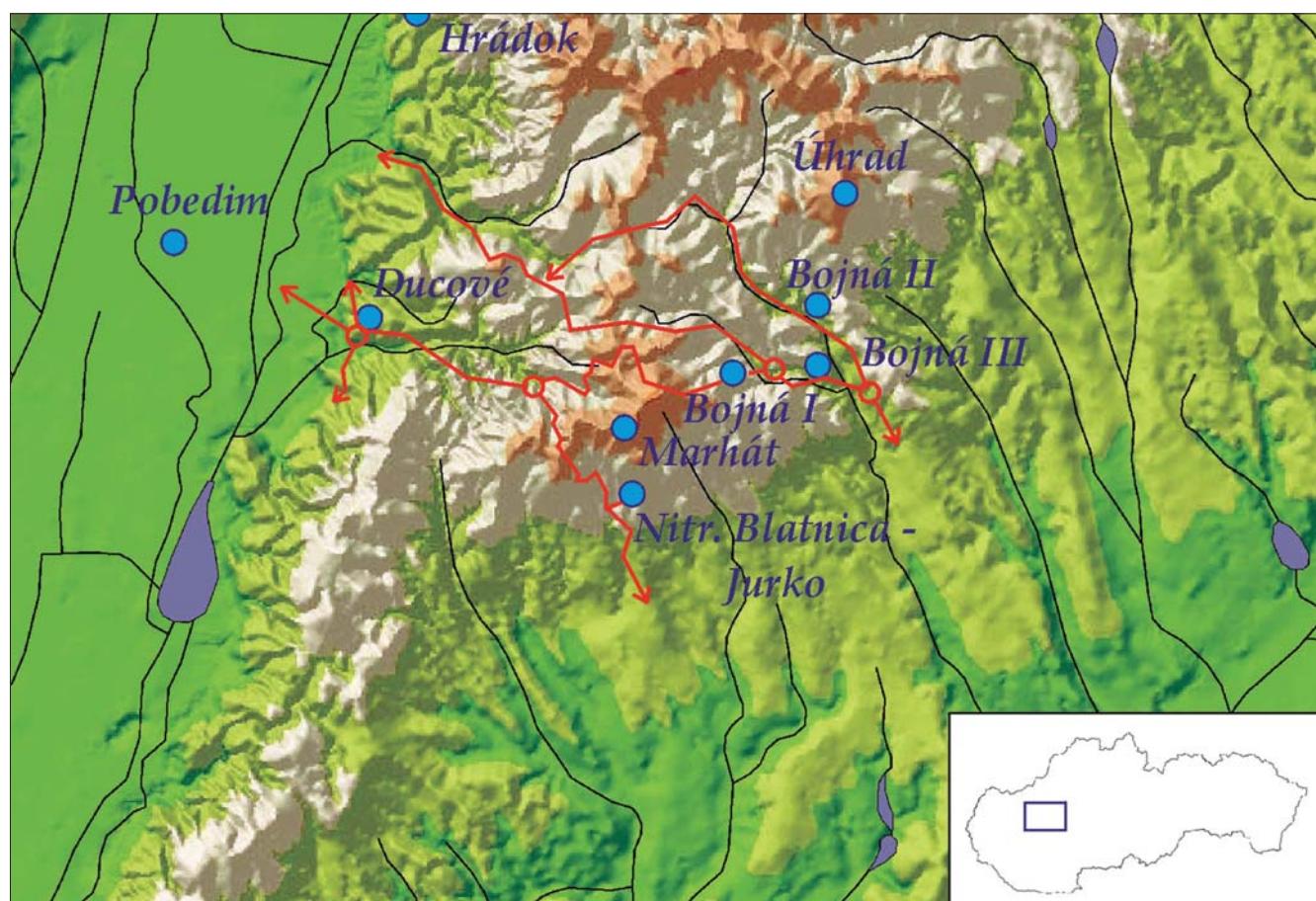
histórie jeho vzniku môžeme datovať až rokom 1973. V tomto roku vtedajší farár v Nitrianskej Blatnici páter František Jurík chcel urobiť na kostolíku potrebné opravy a reštaurovanie interiéru. Po oslovení vtedajšieho Pamiatkového ústavu v Bratislave o metodické poradenstvo bol odbornými pracovníkmi ústavu v kostole vykonaný základný architektonicko-historický výskum. Priniesol prekvapujúce zistenie, že pôvodná stavba kostolíka vznikla oveľa skôr, ako sa dovtedy predpokladalo.

V rokoch 1974/75 bol architektonicko-historický výskum doplnený o archeologický výskum v interéri a tiež v bezprostrednom okolí rotundy, ktorý viedol profesor Alexander Ruttkay. Obidva výskumy priniesli nové a významné poznanie, že stavba je oveľa staršia ako sa pôvodne javila. Predpokladalo sa totiž, že nadzemná časť rotundy bola postavená na starších veľkomoravských základoch v 1. polovici 11. storočia. Dôležitým poznáním bolo zistenie zhody rozmerov s už

▼ Hradiská a dvorce z 9. storočia a staré prechody v oblasti Považského Inovca. Dnešné Piešťany sa nachádzajú vľavo, nad priehradným jazierom Slňava.

The fortified walls and settlements from the 9th century and old crossings in the area of the Považský Inovec. The present-day Piešťany is located on the left, above the dammed reservoir Slňava.

Burgen und Herrenhöfe aus dem 9. Jahrhundert und alte Pässe im Bereich des Považský Inovec. Das heutige Piešťany liegt links, über dem Stausee Slňava.

skôr objavenými základmi rotundy na veľkomoravskom dvoreci Kostelec - Ducové. Rozdiel bol iba pár centimetrov. (Od Jurka je dvorec vzdialený len asi 7 km.)

V nasledujúcich štyroch rokoch A. Ruttkay skúmal aj širšie okolie rotundy, blízku lokalitu Púst. (Historický názov je odvodnený od slova pustý, opustený.) V priestore Púste vykopal dva veľkomoravské velmožské dvorce z obdobia 9. - 10. storočia a mladšiu osadu, ktorá v priebehu 13. storočia zanikla.

Ďalšie potrebné výskumy vtedy už nepokračovali. K výskumu a k následnému reštaurovaniu v interieri a exteriéri kostolíka sa pristúpilo až s odstupom viac ako 30 rokov. O najnovších poznatkoch a objavoch sa dočítate v budúcom čísle Revue Piešťany. ■

Several marked hiking trails lead to this site. From Nitrianska Blatnica it is about 5.5 km. Whoever chooses this path will be travelling a very old, historic road, which in the past connected Ponitrie with Považie and continued on to Moravia.

Jurko, as people for centuries called the little church, escaped the attention and interest of historians for a long time. Its origins date back to the Renaissance period, to the 1530's. Later Baroque modifications – additions of a tower and the interior in 1777 – significantly altered its appearance.

The beginning of getting reacquainted with the church and discovering its much older history began in 1973. It was in this year when Father František Jurík, the priest in Nitrianska Blatnica at that time, wanted to carry out some necessary repairs and restorations on the interior of the church. After calling on the Cultural Landmark Institute in Bratislava for methodological advice, professionals were sent to perform the initial architectural and historical research on the church. Their work uncovered a surprising discovery that the original construction date of the church was actually much earlier than had been believed up to that time.

In 1974/75, the architectural and historical research was supplemented with archaeological research, led by Alexander Ruttkay, of the interior as well as the immediate vicinity of the rotunda. Both studies uncovered new and important information proving that the structure was much older than it originally appeared. It had also been assumed that the above-ground part of the roundhouse had been built on an older foundation, from the Greater Moravian period, in the first half of the 11th century. An important discovery was finding a similarity with the dimensions of the earlier discovered foundations of a roundhouse in the Greater Moravian settlement at Kostelec – Ducové.

▲ Interiér rotundy - vstup a baroková empora počas reštaurátorského výskumu.

Interior of the rotunda - entrance and baroque matroneum (interior gallery) during the restoration research.

Der Innenraum der Rotunde - der Eingang und die barocke Empore während der restauratorischen Untersuchung

There was a difference of only a few centimetres. (The ruins of this settlement are only about 7 km from Jurko).

During the next four years, A. Ruttkay examined the wider surroundings of the rotunda, near the locality of Púst. (The historical name is derived from the words "pustý", "opustený" meaning desolate, abandoned.) At the site in Púst he excavated the estates of two Greater Moravian magnates (powerful nobles) from the 9th-10th century as well as a later settlement, which appeared sometime during the 13th century.

Additional necessary research was not carried out at the time. However, after a more-than thirty-year pause, the research and subsequent restoration of the interior and

exterior were begun again. You can read all about the latest information and discoveries in the next edition of Revue Piešťany. ■

Es führen mehrere gekennzeichnete Wanderwege zu ihr. Von Nitrianska Blatnica ist sie etwa 5,5 km entfernt. Wer sie auf diesem Wege erreichen möchte, begibt sich auf eine sehr alte, historische Route, die einst die Neutra- und die Waag-Region miteinander verband und im weiteren Verlauf nach Mähren führte.

„Jurko“, wie die kleine Kirche von den

▲ Interiér rotundy - apsida s barokovým oltárom počas reštaurátorského výskumu.
The interior of the rotunda - apse with a baroque altar during the restoration research.

Der Innenraum der Rotunde - die Apsis mit barockem Altar während der restauratorischen Untersuchung

◀ Čistenie najstaršej vrstvy omietky v apside.
Cleaning the oldest layers of plaster in the apse.
Das Reinigen der ältesten Putzschicht in der Apsis

Menschen bereits seit Jahrhunderten genannt wird, entging lange Zeit der Aufmerksamkeit und dem Interesse der Historiker. Ihre Entstehung wurde schon früher in die Epoche der Renaissance, in die 30er Jahre des 16. Jahrhunderts, datiert. Eine jüngere Umgestaltung im Stil des Barocks – der Anbau eines Turms sowie der im Jahr 1777 durchgeführte Innenraum-Umbau – veränderten ihre Gestalt bedeutend.

Die neue Erkenntnis von der viel älteren Entstehungsgeschichte dieser Kirche können wir erst mit dem Jahr 1973 datieren. In diesem Jahr wollte Pater František Jurík, der damalige Pfarrer in Nitrianska Blatnica, notwendige Reparaturen an der Kirche und die Restaurierung des Innenraumes veranlassen. Nachdem er sich zwecks einer methodischen Beratung an das damalige Institut für Denkmalschutz in Bratislava wandte, führten dessen wissenschaftliche Mitarbeiter eine grundlegende architektonisch-historische Untersuchung in der Kirche durch. Diese brachte die überraschende Erkenntnis, dass der ursprüngliche Kirchenbau viel früher entstand als bisher angenommen.

In den Jahren 1974/75 wurde zusätzlich zur architektonisch-historischen Untersuchung eine archäologische Erforschung des Innenraumes sowie der unmittelbaren Umgebung der Rotunde, unter der Leitung von Professor Alexander Ruttkay, durchgeführt. Beide Untersuchungen brachten die neue, bedeutende Erkenntnis, dass der Bau erheblich älter ist, als es zuvor schien. Es wurde angenommen, dass der oberirdische Teil der Rotunde in der 1. Hälfte des 11. Jahrhunderts auf älteren, großmährischen Fundamenten erbaut wurde. Eine wichtige Erkenntnis war die festgestellte Übereinstimmung der Maße mit bereits früher entdeckten Fundamenten einer Rotunde im großmährischen Herrenhof in Kostelec – Ducové. Der Unterschied belief sich lediglich auf ein paar Zentimeter. (Die Entfernung des Herrenhofes von „Jurko“ beträgt nur etwa 7 km.)

In den darauffolgenden vier Jahren erforschte A. Ruttkay auch die weitere Umgebung der Rotunde, die umliegende Lokalität Pust. (Die historische Benennung lehnt an den slowakischen Wörtern pustý, opustený – öde, verlassen - an) In diesem Bereich entdeckte er zwei großmährische Herrenhöfe aus der Zeit zwischen dem 9. und 10. Jahrhundert sowie eine jüngere Siedlung, die im Laufe des 13. Jahrhunderts unterging.

Weitere notwendige Forschungsarbeiten wurden nicht mehr fortgeführt. Zur Erforschung und der nachfolgenden Restaurierung des Innen- und Außenbereiches der Kirche kam es mit einem Zeitabstand von mehr als 30 Jahren. Lesen Sie von den neuesten Erkenntnissen und Entdeckungen in der nächsten Ausgabe der Revue Piešťany. ■

História Piešťan je od 18. storočia spätá so šľachtickým rodom Erdődyovcov. Išlo o veľmi významný uhorský šľachtický rod, ktorý vlastnil rozsiahle majetky v celom Uhorsku a bol spríbuznený s viacerými významnými šľachtickými rodmi - Esterházyovcami, Forgáčovcami, Illešházyovcami, Pálffyovcami, Thurzovcami a mnohými inými.

Since the 18th century the history of Piešťany has been connected with the noble family of Erdődy. This remarkable Hungarian family owned extensive estates all over Hungary and was related to a number of other significant aristocrats; the Esterházy family, the Forgács family, the Illesházy family, the Pálffy family, the Thurza family, and many others.

Die Geschichte von Piešťany ist seit dem 18. Jahrhundert mit dem Geschlecht Erdődy verbunden. Es handelte sich um ein sehr bedeutendes ungarisches Adelsgeschlecht, das erhebliche Besitztümer in ganz Ungarn besaß und mit mehreren einflussreichen Adelsfamilien wie Esterházy, Forgács, Illésházy, Pálffy, Thurzo und vielen weiteren verwandt war.

Úloha Erdődyovcov v historickom vývoji Piešťan

I. časť

The Role of the Erdődy Family in the History of Piešťany - Part I

Die Rolle der Erdőds in der geschichtlichen Entwicklung von Piešťany Teil I.

Vladimír Krupa

Foto Eva Drobná

▲ Erb Jozefa Erdőho z Kostola sv. Štefana-kráľa, prvá štvrtina 19. storočia. (Zo zbierok Balneologického múzea v Piešťanoch.)
Joseph Erdődy's coat of arms from the Church of St. Stephen the King, first quarter of 19th. (Collection of the Balneological Museum in Piešťany.)
Das aus der Kirche des hl. König Stephan stammende Wappen von Joseph Erdődy, 1. Viertel des 19. Jahrhunderts; (aus den Sammlungen des Balneologischen Museums in Piešťany)

▲ Gróf Jozef Erdödy ako veľmajster rádu Zlatého rúna, okolo 1820. (Zo zbierok SNM - Múzeum Červený Kameň).

Count Joseph Erdödy as the Grandmaster of the Order of the Golden Fleece. From the collection of the Slovak National Museum - the Castle of Červený Kameň.

Graf Joseph Erdödy als Großmeister des Ordens des Goldenen Vlieses; aus den Sammlungen des Slowakischen Nationalmuseums - Burg Červený Kameň

Erdődyovci získali Piešťany v roku 1720. V tom období bolo mestečko Piešťany súčasťou hradného panstva Hlohovec, ktoré v roku 1720 získal od uhorskej kráľovskej koruny Juraj Leopold Erdödy (1681 – 1759). Už Juraj Leopold sa snažil skonsolidovať finančné a majetkovoprávne otázky panstva. Druhá polovica Piešťan a kúpeľnej osady Teplice patrila až skoro do konca 18. storočia pôvodným majiteliaom Forgáčovcom a až v roku 1792 sa ich Jozefovi Erdődymu podarilo kúpiť od Mikuláša Forgáča.

Erdődyovské majetky sa museli vyravnávať s rozličnými finančnými

problémami a ich majitelia Juraj Erdödy a po jeho smrti ich dedičia - syn Anton Erdödy (zomrel v roku 1769) a po jeho smrti druhý syn Ján Nepomuk Erdödy (zomrel v roku 1789) - nedokázali úplne usporiadať finančné záležitosti panstva.

Vôbec najväčší rozvoj panstva Hlohovec a v rámci neho aj Piešťan a Teplíc - mestečka i kúpelov - môžeme položiť do obdobia rokov 1789 - 1824, kedy rodinný majetok spravoval gróf Jozef Erdödy (1754 - 1824). Bol najvýznamnejším členom rodu. Venoval sa politickej činnosti a postupne sa stal hlavným županom Hontianskej, Varaždinskej a Nitrianskej župy a Požegy,

bol radcom uhorskej dvorskéj komory a tiež cisárskym radcom. V roku 1807 sa stal uhorským dvorským kancelárom a bol zvolený za veľmajstra rádu Zlatého rúna. Okrem toho mal ešte mnohé iné tituly a funkcie. Majetok - hlohowecké majorátne panstvo - bol spravovaný jednotne a bol to práve Jozef, ktorý zdokonalil a zefektívnil jeho správu. Dobrá finančná situácia mu umožnila realizovať veľkolepé zámery. Bol mecenášom umenia, hrad v Hlohovci dal prestavať na reprezentačné zámocké sídlo. Súčasťou zámockého areálu bol rozsiahly zámocký park, v ktorom dal postaviť menšie empírové divadlo a jazdiareň. Prejavilo sa to i na rozvoji Piešťan, a to najmä ich kúpeľnej časti - Teplíc, či Malých Piešťan. Už Ján Nepomuk dal postaviť (okolo roku 1780) prvú drevenú kúpeľnú budovu, ale piešťanské kúpele boli stále zanedbané. Až Jozef Erdödy investoval do ich rozvoja. Dal prestavať hostinec a postaviť kaviareň, využívanú aj ako kasíno. K nej priliehala tančiná sála s malým divadlom. Odkúpil okolité záhrady i pusté pozemky a založil tu park vo francúzskom štýle (základ dnešného mestského parku), v ktorom bol postavený aj tzv. Panský dom. Oproti budove tzv. Starého kúpeľa dal postaviť nový kúpeľný dom, lemovaný na všetkých stranách stĺporadím s predsunutým portikom. V budove bolo zrkadisko, kabíny na vaňové kúpele a dve miestnosti - jedna pre kúpeľného inšpektora a jedna pre kúpeľnú obsluhu (personál). Po smrti Jozefa Erdödyho spravovala panstvo až do roku 1855 jeho druhá manželka Alžbeta (rodená Mayerová). ■

The Erdödy family acquired Piešťany in 1720. The town of Piešťany was then a part of the castle manor of Hlohovec that was given to Georg Leopold Erdödy (1681-1759) by the Hungarian kingdom in 1720. Georg Leopold tried to cope with the financial issues and property rights related to the manor. The other half of Piešťany and the spa village of Teplice was owned by the Forgács family until the end of the 18th century, and by 1792 Joseph Erdödy managed to buy the estates from Nikolas Forgács.

The Erdödy estates had to contend with various financial issues and their owners,

Georg Erdődy and his heirs, Anton Erdődy (who died in 1769) and, after Anton's death, his brother Johann Nepomuk Erdődy (who died in 1789), never quite managed to settle the financial position of the manor.

The greatest development of the Hlohovec manor including Piešťany (the town) and Teplice (the spa) could be seen in the years 1789 – 1824, when the family property was under the administration of Joseph Erdődy (1754 – 1824). He was the most significant member of the family. He was engaged in politics and later became the main district governor of the provinces of the Honth District (Hontianska župa), Varaždín District (Varaždinska župa, in today's Chrotia), Nitra District (Nitrianska župa) and Požega (in today's Chrotia), the Counsel of the Hungarian Court Chamber and the Imperial Counsel. In 1807 he became the Hungarian Court Chancellor and was elected the Grandmaster of the Order of the Golden Fleece. He had a quite a few more titles and held many more posts. The property, the Hlohovec Manor, was run under a united administration and it was Joseph who made it more effective and enhanced. A favourable financial position enabled him to put his imposing intents into practice. He was a patron of the arts and had the Hlohovec Castle rebuilt into a representative castle residence. The castle grounds included a vast park in which he had built a little Empire style theatre and a riding hall. His activities could be seen as well in the development of Piešťany, especially of its spa area; Teplice, or Malé Piešťany (Little Piešťany). It was Johann Nepomuk who had built the first wooden spa building (about 1780), however the spa of Piešťany was still unkempt. Joseph Erdődy was the first to invest in its development. He had an inn reconstructed and a café built that was used as a casino with an adjoining dancing hall and a little theatre. He bought the adjacent gardens and deserted plots, thus creating the grounds for a French style park (the predecessor of the today's town park), where the Manor House was built. He had a new spa house built opposite the Old Bath, lined on all sides by a colonnade and a protruding portico. The building included a room with thermal bath pool, cubicles for bathtub spa therapy, and two other rooms; one for a spa inspector and one for spa staff. Following Joseph Erdődy's death the manor was administered by his second wife, Elisabeth (born Mayer) until 1855. ■

▲ Alžbeta Erdődy, malba Jozefa Zieglera, 1825. (Zo zbierok SNM - Múzeum Červený Kameň.)
Elizabeth Erdődy, painting by Jozef Ziegler, 1825. (Collection of the Slovak National Museum in the Červený Kameň Castle.)
Elisabeth Erdődy, ein Gemälde von Joseph Ziegler, 1825. (aus den Sammlungen des Slowakischen Nationalmuseum - Museum Červený Kameň)

Das Erdődy-Geschlecht erwarb Piešťany im Jahre 1720. Zu dieser Zeit war das Städtchen Piešťany Bestandteil des Burgdominiums Hlohovec, welches im Jahr 1720 Georg Leopold Erdődy (1681 – 1759) von der ungarischen königlichen Krone erlangte. Bereits Georg Leopold bemühte sich, finanzielle und eigentumsrechtliche Angelegenheiten des Dominiums zu konsolidieren. Eine Hälfte

von Piešťany und der Kursiedlung Teplice gehörte fast bis zum Ende des 18. Jahrhunderts den ursprünglichen Besitzern – dem Forgács-Geschlecht – und erst im Jahre 1792 gelang es Joseph Erdődy, diese Nikolaus Forgács abzukaufen.

Die Besitztümer der Familie Erdődy mussten mit einigen Finanzproblemen kämpfen und ihre Besitzer Georg Erdődy und dessen Erben – Sohn Anton Erdődy

▲ Pohľad na nádvorie Napoleonovských kúpeľov. Jozef Erdődy dal postaviť objekt na ľavej strane. Litografia Leopolda Kerpela z roku 1865. (Zo zbierok Balneologického múzea v Piešťanoch.)
The courtyard of the Napoleon Health Spa. The building on the left-hand side was built by Joseph Erdődy. Lithograph by Leopold Kerpel from 1865. From the collection of the Balneological Museum in Piešťany.
Blick auf den Innenhof des Napoleonbades; Joseph Erdődy ließ das Objekt auf der linken Seite erbauen. Lithografie von Leopold Kerpel aus dem Jahr 1865; aus den Sammlungen des Balneologischen Museums in Piešťany

(starb 1769) und nach dessen Tod sein zweiter Sohn Johann Nepomuk Erdődy (starb 1789) schafften es nicht, die finanziellen Angelegenheiten des Dominiums zu ordnen.

Die größte Blüte des Dominiums Hlohovec überhaupt und damit verbunden auch die Blüte von Piešťany und Teplice - sowohl der Stadt als auch des Heilbades - können wir in die Zeit von 1789 bis 1824 datieren, als der Familienbesitz von dem Grafen Joseph Erdődy (1754 - 1824) verwaltet wurde. Er war das bedeutendste Mitglied seines Geschlechtes. Er widmete sich politischen Aktivitäten und wurde im Laufe der Zeit zum Vorsteher (Hauptgespan) der Gespanschaften Hont, Warasdin, Neutra und des Komitats Požega, war Berater der ungarischen Hofkammer und kaiserlicher Berater. Im Jahr 1807 bekam er den Posten des ungarischen Hofkanzlers und wurde gleichzeitig zum Großmeister des Ordens des Goldenen Vlieses gewählt. Darüber hinaus besaß er noch viele weitere Titel und Funktionen.

Der Besitz - das Majoratsgut Hlohovec wurde einheitlich verwaltet und es war gerade Joseph, der seine Verwaltung verbesserte und effektiver machte. Seine gute finanzielle Lage ermöglichte ihm, grandiose Vorhaben umzusetzen. Er war ein Kunstmäzen, ließ die Burg in Hlohovec zu einem repräsentativen Schloss umbauen. Zum Schlossgelände gehörte ein weitläufiger Schlosspark, in dem er ein kleineres Theater im Empire-Stil und eine Reithalle errichten ließ. Dies hatte auch eine Auswirkung auf die Entwicklung von Piešťany, vor allem auf dessen Kurbezirk Teplice, auch Malé Piešťany genannt. Schon Johannes Nepomuk ließ (um 1780) das erste Kurgebäude aus Holz errichten, insgesamt jedoch war das Heilbad von Piešťany immer noch heruntergekommen. Erst Joseph Erdődy investierte in sein Fortkommen. Er ließ eine Gaststätte umbauen und ein neues Café errichten, das auch als Casino genutzt werden konnte. Daran schloss ein Tanzsaal mit einem kleinen Theater an. Er kaufte umliegende

Gärten und brachliegende Grundstücke und ließ dort einen Park im französischen Stil anlegen (die Grundlage des heutigen Stadtparks), in dem auch das so genannte Herrenhaus entstand. Gegenüber dem Gebäude des sog. Alten Bades ließ er ein neues Kurhaus errichten, allseitig umsäumt von Säulengängen mit einem vorstehenden Portikus. Im Gebäude befand sich ein Spiegelbad, Kabinen für Wannenbäder und zwei separate Räume - einer für den Kurinspektor und einer für die Kurbedienung (das Kurpersonal). Nach dem Tod Joseph Erdődys verwaltete das Gut bis 1855 seine zweite Ehefrau Elisabeth (geborene Mayer). ■

Minulosť a prítomnosť

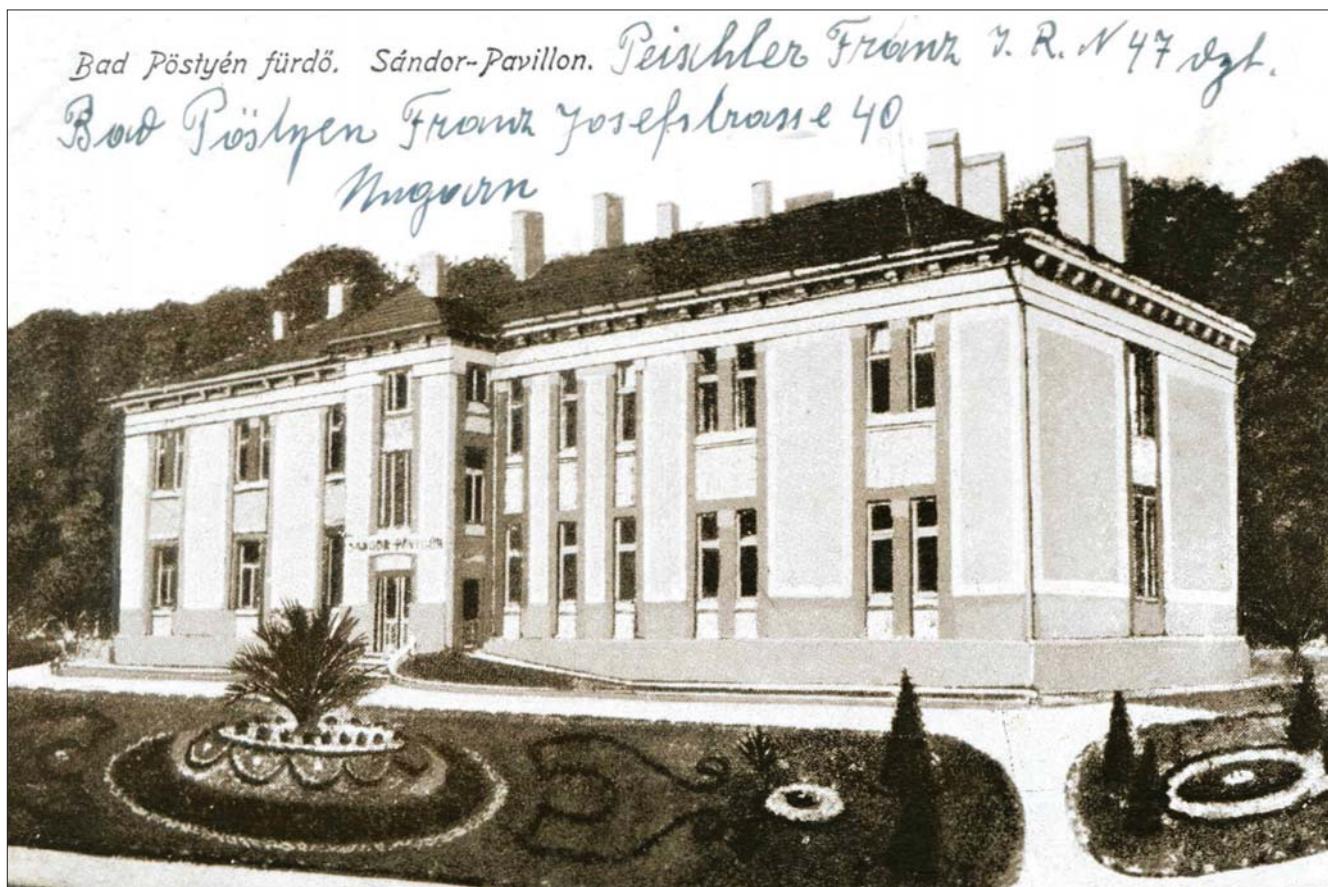

Foto archív autora

The Past and Present of the Hotel Sandor Pavilion

Die Geschichte und Gegenwart des Hotels „Sandor Pavillon“

Kornel Duffek

▲ Pôvodné priečelie novostavby - ešte penziónu - Sándor Pavillon. (Pohľadnica bola odoslaná do Viedne 21. 5. 1917.)
The original facade of the new building - then a guesthouse - Sandor Pavilion. (This postcard was sent to Vienna on May 21, 1917.)
Die ursprüngliche Front des Neubaus „Sandor Pavillon“ - damals noch einer Pension (diese Ansichtskarte wurde am 21. 5. 1917 nach Wien versendet)

Medzi piešťanskými hotelmi, ktoré si v roku 2012 pripomenuli svoju storočnicu, sa radí aj Sandor Pavillon. Zaspomínajme si pri tejto príležitosti na jeho začiatky a na kľukatú cestu, ktorú musel prejsť, aby prežil do dnešných dní.

The Sandor Pavilion was also among the Piešťany hotels celebrating their centennial in 2012. Let's take this opportunity to recall its beginnings and the long and winding path that it had to endure in order to survive to the present day.

In die Riege der Hotels von Piešťany, die im Jahre 2012 ihren hundertsten Geburtstag feierten, reiht sich auch das „Sandor Pavillon“ ein. Lassen wir bei dieser Gelegenheit Erinnerungen Revue passieren - an seine Anfänge und seinen windungsreichen Weg, den es zu gehen galt, um bis zum heutigen Tag überleben zu können.

hotela Sandor Pavillon

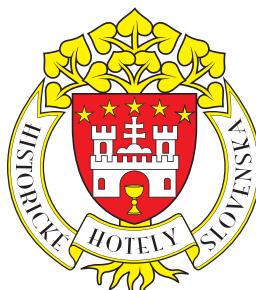

Foto Tomáš Hudcovčík

▲ Po celovej modernizácii majú návštěvníci hotela k dispozícii aj bazén s protiprúdom.

After complete modernization a pool with an opposing current is also now available to hotel guests.

Nach einer Gesamtmodernisierung steht den Hotelbesuchern auch ein Pool mit Gegenstromanlage zur Verfügung.

▲ Erb Asociácie Historických hotelov Slovenska.
Coat of arms of the Association of Historic Hotels of Slovakia.
Wappen der Assoziation „Historic Hotels der Slowakei“

▲ Erb organizácie Historic Hotels of Europe.
Coat of arms of the Historic Hotels of Europe.
Wappen der Organisation „Historic Hotels of Europe“

podarilo presvedčiť nemocenské pokladnice, aby zamestnávatelia platili náklady za liečenie svojich chorých zamestnancov v kúpeľoch. Prestavbou maštalí vznikla Robotnícka nemocnica, ktorá neskôr dostala názov Pro labore.

Po dobrých skúsenostiach s liečením robotníkov v rámci nemocenského poistenia prišli na rad štátne úradníci. Pre nich však už bolo potrebné z kapacitných dôvodov vybudovať nový pavilón. Vypracovaním jeho projektu boli poverení tí istí architekti, ktorí navrhli hotel Thermia Palace, teda tandem Henrik Böhm a Ármin Hegedüs. Kto by však očakával v projekte ďalšie rozvíjanie secesných prvkov z Thermie, bol by sklamaný. Architekti sa vydali hľadať pre budovu penziónu, v súlade s jeho poslaním, jednoduchší, ale zároveň aj modernejší výraz. Pomenovanie objektu na „Sándor Pavillon“ pietne pripomína v maďarčine krstné meno Alexandra Wintera, tvorca celého konceptu, ktorý zomrel ešte v roku 1909.

V rokoch 1. svetovej vojny sa Sándor Pavillon stal Vojenskou nemocnicou Červeného kríža. Z pohľadníc, ktoré adresovali ranení vojaci domov, sa dozvedáme o ich trápeniach, ale aj o pokrokoch v liečení a o radostných návratoch domov, hoci neraz žiadajú rodinu, aby ich

Ked' firma Alexander Winter a synovia v roku 1889 prevzala do generálneho prenájmu piešťanské kúpele, našli v lokalite Chmeľnica opustené maštale. Pôvodne tu bola stanica pre dostavníky, kde sa priprahali kone, ale po vybudovaní Považskej železnice - v lete 1876 bol otvorený úsek od

Trnavy po Nové Mesto nad Váhom – toto zariadenie postupne strácalo svoj význam. Ľudovít Winter vo svojich Spomienkach na Piešťany píše ako jeho otec Alexander (Sándor), človek so silným sociálnym cítením, sa snažil zabezpečiť kúpeľné liečenie aj pre chudobných a nemajetných chorých. Nakoniec sa mu

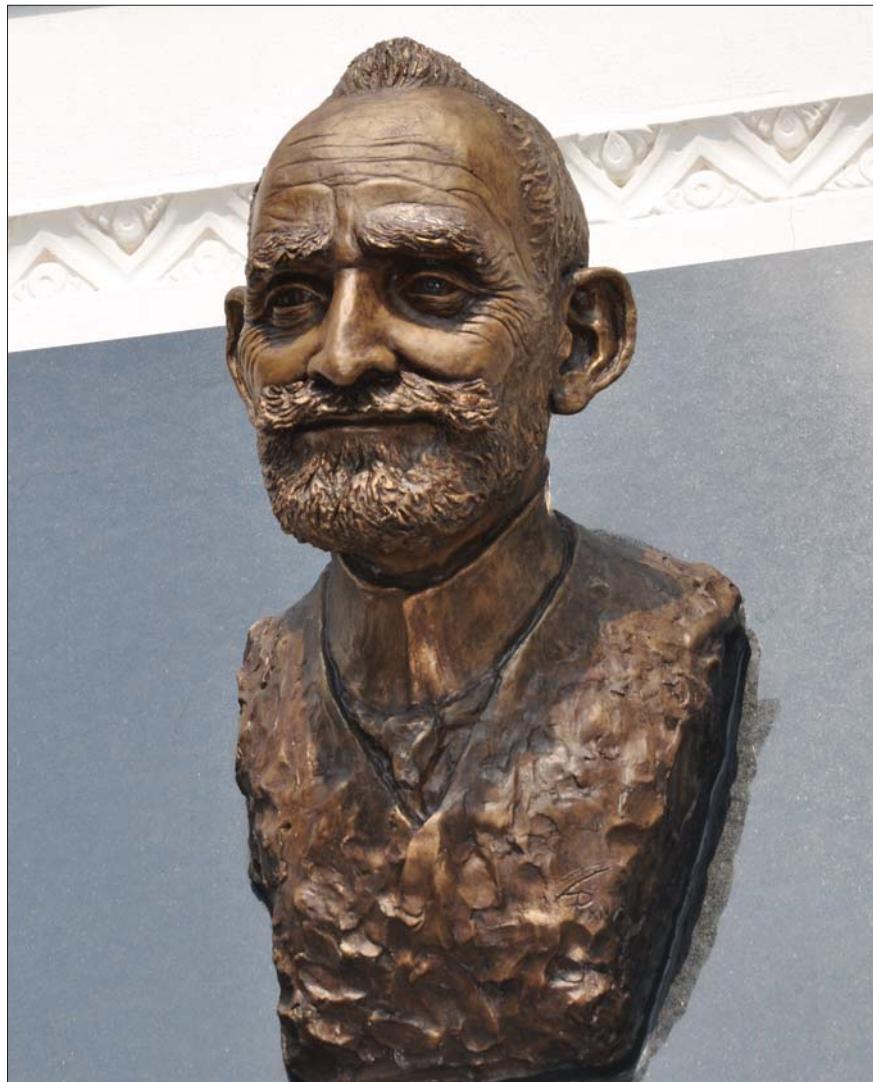
čakala na stanici, lebo sú ešte stále slabí.

Neskôr penzión zmenil svoju funkciu na výrobnu liekov pod názvom Facet. Po roku 1946 bol Facet začlenený do väčšej farmaceutickej firmy v Hlohovci, ktorá sa neskôr stala základom známej Slovakofarmy. V roku 1952 získava celý areál niekdajšieho Pro labore jedna z divízií koncernu Chirana – Obchodno-technické služby (OTES), ktoré sa medziiným venovali oprave zdravotníckych prístrojov.

Po roku 1990 prešla Chirana veľkými štrukturálnymi zmenami a objekty niekdajších Obchodno-technických služieb rozpredala. Sandor Pavillon kúpil ambiciozny mladý Piešťanec, ktorý sice mal víziu, ako naložiť s objektom, chýbali mu však finančné prostriedky. Vtedy sa objavil na scéne Karol Jankech (1943 – 2007), ktorý vďaka svojmu estetickému cíteniu a kultúrnemu rozhľadu vedel oceniť kvalitu architektúry a pre záchrannu budovy našiel podporu v akcovej spoločnosti KZT v Bratislave. Po rozsiahlych rekonštrukčných práciach bol Sandor Pavillon slávnostne otvorený v septembri 2006 ako štvorhviezdičkový hotel. Je jediným hotelom v Piešťanoch, ktorý patrí do Asociácie Historické Hotely Slovenska a zároveň je členom prestížnej organizácie Historic Hotels of Europe. Na Slovensku máme momentálne 11 historických hotelov v rámci tejto asociácie. Spoluzačitateľkou a prezidentkou AHHS je riaditeľka hotela Sandor Pavillon Daniela Gloss. Hotel sa manifestačne prihlásil k winterovským tradíciam. Na jedálnom lístku nájdete oblúbené jedlá Ľudovíta Wintera, napríklad aj už skoro neznáme perky. V máji 2011 sa v hoteli uskutočnilo prvé stretnutie potomkov Winterovcov, na priečelí hotela bola odhalená busta Alexandra Wintera a jedáleň je vyzdobená pamiatkami na Ľudovítu Wintera a jeho blízkych. Musí to byť inšpiratívne prostredie, lebo nemecký spisovateľ a dramaturg Kay Zeisberg počas pobytu v hoteli začal písat román o Ľudovítovi Winterovi, ktorý práve vychádza v slovenskom preklade.

Kým niektoré významné piešťanské hotely neprežili vstup do tretieho tisícročia, hotel Sandor Pavillon v zmodernizovanej podobe vítá hostí z celého sveta. ■

In 1889, when the company of Alexander Winter and Sons took over the general lease of the Piešťany spa, they found abandoned stables in the area of Chmelnica. Originally this was a station for stagecoaches where they changed horses, but later, after construction of the Považská railway - the line from Trnava to Nové Mesto nad Váhom, which was opened in

▲ Busta Alexandra Wintera od piešťanského výtvarníka Dávida Švorca bola odhalená na novom priečelí hotela 19. mája 2011.
The bust of Alexander Winter by the Piešťany artist Dávid Švorc was unveiled on the new facade of the hotel on May 19, 2011.

Die Alexander Winter-Büste, ein Werk des Bildhauers Dávid Švorc aus Piešťany, wurde am 19. Mai 2011 an der neuen Hotelfront enthüllt.

1876 – this facility gradually lost its importance. Ľudovít Winter in his "Memories of Piešťany" writes about how his father Alexander (Sandor), a man with a strong social conscience, tried to provide spa treatments for the poor and impoverished sick. Eventually he succeeded in convincing the hospital treasury to have employers pay the cost of treating their sick employees at the spa. The old stable building was thus renovated creating the Workers' Hospital, which was later to be known as Pro Labore. After the good experience with the treatment of workers, with regards to health insurance, it was time to turn the attention to state officials. For them, however, in order to handle the increased capacity, it was necessary to build a new pavilion. The architect duo of Henrik Böhm and Ármin Hegedüs, the same ones who designed the Thermia Palace, were commissioned to come up with the designs for this new project. However, those who were expecting the designs to contain a further development of the Art Nouveau elements

found in the Thermia were disappointed. The architects were looking more for a guesthouse-looking building, that in accordance with the purpose it serves, is simpler, but at the same time has a more modern appearance. Naming the building "Sandor Pavilion" was an honourable reminder, in Hungarian, of the first name of Alexander Winter, the creator of the entire concept, who had died in 1909.

During World War I the Sandor Pavilion became a Red Cross military hospital. From the postcards sent by wounded soldiers, we are able to learn more about their injuries, the progress in their treatment, and joyous return home, though tainted by their requests for their families to meet them at the station as they were still very weak.

The guesthouse later changed its function and began producing medicine under the name Facet. After 1946, Facet became part of a larger pharmaceutical company in Hlohovec, which later became the foundation of the well-known Slovakofarma. In 1952, the entire area of the former Pro Labore was taken over by one of the

▲ Stretnutie potomkov rodiny Winterovcov v hoteli Sandor Pavillon v máji 2011.
Gathering of the descendants of the Winter family in the Hotel Sandor Pavilion in May 2011.
Das Treffen der Winter-Nachfahren im Hotel „Sandor Pavillon“ im Mai 2011

divisions of the Chirana Group – commercial and technical services (OTES), which, among other things, was dedicated to the repair of medical equipment.

After 1990, Chirana underwent major structural changes and the buildings of the former division of commercial and technical services were sold off. The Sandor Pavilion was purchased by a young, ambitious Piešťany native, who had a vision about what to do with the building, but lacked the funds. At this time Karol Janček (1943 – 2007) appeared on the scene and thanks to his aesthetic sense and cultural vision he could appreciate the architectural quality and thus found financial support for the building from the joint stock company KZT in Bratislava. After extensive restoration work, the Sandor Pavilion was ceremonially opened in September 2006 as a four-star hotel. It is the only hotel in Piešťany that belongs to the Association of Historic Hotels of Slovakia and is also a member of the prestigious organization Historic Hotels of Europe. Currently in Slovakia

there are 11 historic hotels which are part of this association. The co-founder and president of the AHHS is the director of the hotel Sandor Pavilion Daniela Gloss.

The hotel completely pays homage to the traditions of the Winters. On the menu you can find Ľudovít Winter's favourite food, for example the almost already-forgotten "perky" (a type of stuffed ravioli). In 2011, the first reunion of the Winter family descendants took place in the hotel and on the front wall of the hotel a bust of Alexander Winter was unveiled and the dining room is adorned with memorabilia of Ľudovít Winter and his family. It must truly be an inspiring environment since the German writer and dramaturgist Kay Zeisberg, while staying in the hotel, began to write a novel about Ľudovít Winter, which has just been released in Slovak. While some significant Piešťany hotels didn't survive into the third millennium, the Hotel Sandor Pavilion, in its new updated and modernized form, is still welcoming guests from all around the world. ■

Als das Unternehmen Alexander Winter und Söhne im Jahre 1889 die Generalpacht des Heilbades in Piešťany übernahm, wurden in der Lokalität Chmelnica verlassene Ställe entdeckt. Ursprünglich befand sich hier eine Postkutschen-Station zum Pferdewechsel, nach der Erbauung der Bahnstrecke durch die Waagregion (Považská železnica) – der Streckenabschnitt von Trnava bis Nové Mesto nad Váhom wurde im Sommer 1876 in Betrieb genommen – verlor diese Einrichtung nach und nach ihre Bedeutung. In seinen „Erinnerungen an Piešťany“ beschreibt Ludwig Winter, wie sein Vater Alexander (Sandor), ein Mensch mit ausgeprägter sozialer Empathie, sich bemühte, auch für arme und besitzlose Kranke eine Kurbehandlung zu sichern. Schließlich gelang es ihm, die Krankenkassen zu überzeugen, dass Arbeitgeber die Kosten für die Behandlung ihrer erkrankten Angestellten im Heilbad übernahmen. Durch den Umbau der einstigen Ställe entstand ein Arbeiterkrankenhaus, welches später den Namen „Pro labore“ erhielt.

Nach den guten Erfahrungen mit der Kurbehandlung der Arbeiter im Rahmen der Krankenversicherung waren die Staatsbeamten an der Reihe. Für sie jedoch war es aus Kapazitätsgründen bereits notwendig, einen neuen Pavillon zu bauen. Mit der Ausarbeitung seines Entwurfes wurden dieselben Architekten betraut, die auch das Hotel Thermia Palace entwarfen – das Duo Henrik Böhm und Armin Hegedüs. Wer allerdings in diesem Projekt eine Weiterentwicklung der Jugendstil-Elemente des Thermia erwartet hätte, der wäre enttäuscht. Die Architekten begaben sich für das Objekt der Pension, im Einklang mit deren Zweck, auf die Suche nach einem einfacheren und gleichzeitig moderneren Ausdruck. Die Benennung des Objektes in „Sándor Pavillon“ sollte pietätvoll an die ungarische Form des Vornamens von Alexander Winter erinnern, der das gesamte Konzept schuf und bereits 1909 starb.

In den Jahren des 1. Weltkrieges wurde aus dem „Sándor Pavillon“ das „Militärkrankenhaus des Roten Kreuzes“. Aus Ansichtskarten, die verwundete Soldaten nach Hause schickten, erfahren wir von ihrem Leiden, aber auch von Fortschritten bei der Heilung und ihrer freudigen Rückkehr, obgleich sie das eine oder andere Mal ihre Familie bitten, auf dem Bahnhof auf sie zu warten, da sie immer noch zu schwach seien.

Später wurde die Pension in eine Herstellungsstätte für Arzneimittel umfunktioniert, die den Namen „Facet“ trug. Nach 1946 wurde „Facet“ einem größeren Pharmaunternehmen in

der Stadt Hlohovec angegliedert, das später die Basis des bekannten „Slovakofarma“ bildete. Im Jahre 1952 wurde das gesamte Gelände des einstigen „Pro labore“ von der Division Kaufmännische und technische Dienstleistungen (OTES) des Konzerns „Chirana“ erworben, die sich u.a. auf Reparaturen medizinischer Geräte spezialisierte. Nach 1990 durchlief Chirana umfangreiche strukturelle Veränderungen und verkaufte die Objekte der ehemaligen Kaufmännischen und technischen Dienstleistungen. Das „Sandor Pavillon“ wurde von einem ambitionierten jungen Mann aus Piešťany erworben, der zwar eine Vision hatte, wie er mit dem Objekt weiter verfahren wollte, jedoch mangelte es ihm an Geld. Da erschien Karol Janček (1943 – 2007) auf der Bildfläche, der dank seines Gespürs für Ästhetik und seines umfassenden kulturellen Horizonts die Qualität der Architektur zu schätzen wusste und für die Rettung des Gebäudes Unterstützung bei der Aktiengesellschaft „KZT“ in Bratislava fand. Nach dem Abschluss umfangreicher Renovierungsarbeiten wurde das „Sandor Pavillon“ im September 2006 feierlich als 4-Sterne-Hotel eröffnet. Als einziges Hotel in Piešťany gehört es der Assoziation „Historische Hotels der Slowakei“ an und ist gleichzeitig Mitglied der

prestigeträchtigen Organisation „Historic Hotels of Europe“. In der Slowakei zählen wir aktuell 11 historische Hotels, die dieser Assoziation angehören. Eine Mitbegründerin und Präsidentin der AHHS ist die Leiterin des Hotels „Sandor Pavillon“, Daniela Gloss.

Das Hotel bekennt sich mit Nachdruck zu den „Winterschen“ Traditionen. Auf der Speisekarte finden Sie Ludwig Winters Leibgerichte, darunter beispielsweise auch die mittlerweile fast unbekannten Teigtaschen mit Pflaumenmus-Füllung, genannt „perky“. Im Mai 2011 wurde das Hotel zum Veranstaltungsort für das erste Treffen der Nachkommen der Familie Winter, an seiner Front wurde eine Büste von Alexander Winter enthüllt und Erinnerungsstücke an Ludwig Winter und seine Nächsten schmücken den Speisesaal. Offenbar ist dies eine sehr inspirierende Umgebung, denn während seines Aufenthaltes in diesem Hotel begann der deutsche Buchautor und Dramaturg, Kay Zeisberg, einen Roman über Ludwig Winter zu schreiben, der gerade in der slowakischen Übersetzung verlegt wird.

Während einige bedeutende Hotels von Piešťany den Einzug in das dritte Jahrtausend nicht überlebten, begrüßt das Hotel „Sandor Pavillon“ in seiner modernisierten Gestalt Gäste aus der ganzen Welt. ■

▼ Pohľad na zadnú stranu objektu, ktorá sa po prestavbe stala priečelím.

View of the backside of the building, which, after reconstruction, became the building's facade.

Blick auf die Rückseite des Objektes, die nach dem Umbau zur dessen Front wurde

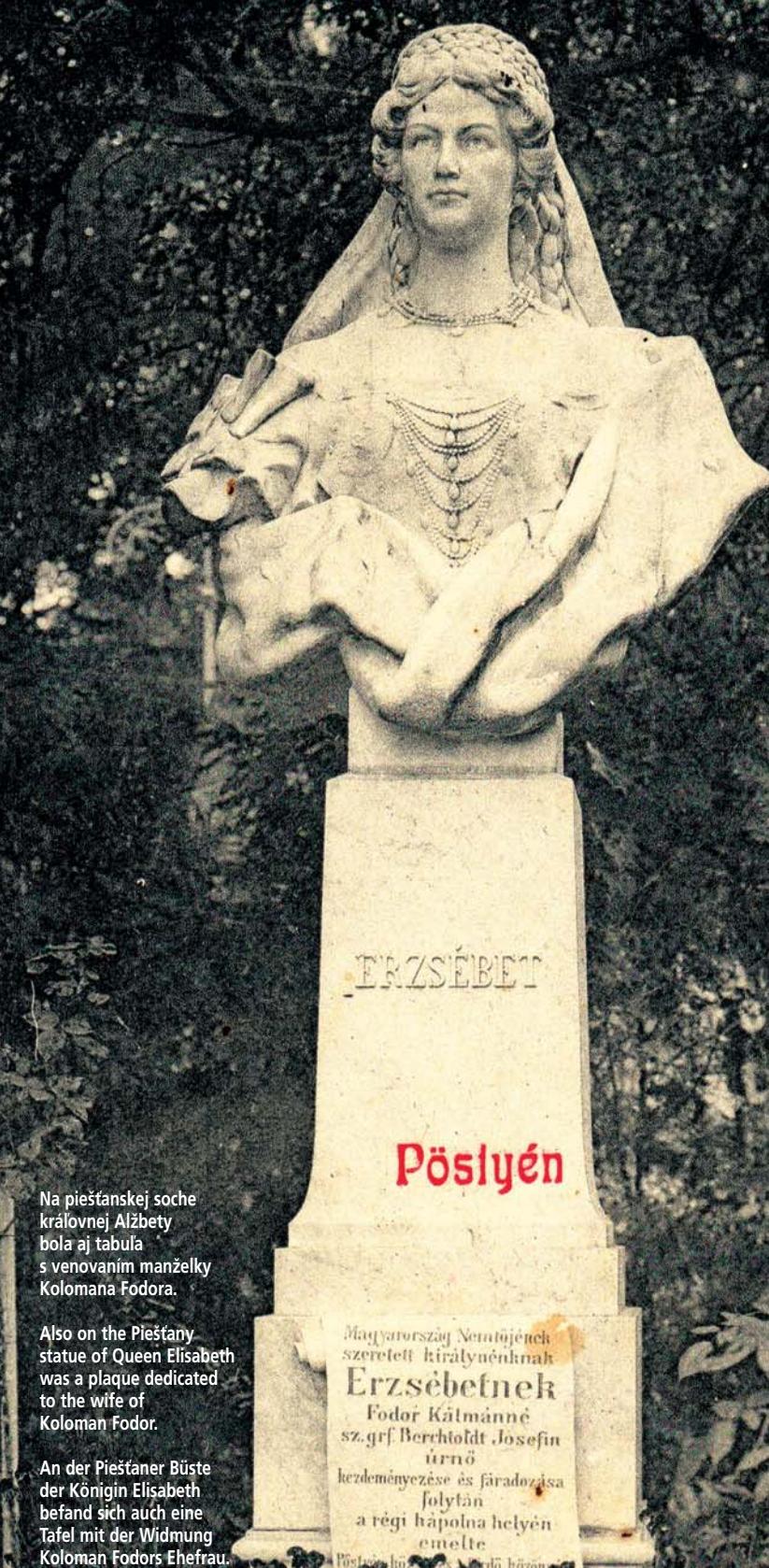
Foto archív hotela SP

Príbeh piešťanskej sochy Sisi

The Story of Piešťany's Statue of Sissi
Die Sissi-Statue von Piešťany und ihre Geschichte

Kornel Duffek

Na piešťanskej soche kráľovnej Alžbety bola aj tabuľa s venovaním manželky Kolomana Fodora.

Also on the Piešťany statue of Queen Elisabeth was a plaque dedicated to the wife of Koloman Fodor.

An der Piešťaner Büste der Königin Elisabeth befand sich auch eine Tafel mit der Widmung Koloman Fodors Ehefrau.

Reprofoto Eva Drobná

ERZSÉBET

Pöslény

Magyarország Nemtújének szeretett királynénak

Erzsébetnek

Fodor Kálmán né

sz. grf. Berchtoldt Józsefin

ürnő

kezdeményezése és fáradozása

Jolytan

a régi hápolna helyén

emelte

Pöslény hónap 1892. Általános hagyomány

Na habsburskom cisárskom tróne azda ešte nikdy nesedela krajšia a populárnejšia panovníčka ako Alžbeta Bavorská, manželka Františka Jozefa I., poddanými žoviálne nazývaná Sisi (Sissi). Cisárovna bola obzvlášť obdivovaná a milovaná uhorskou šľachtou, kedže vraj pozitívne zasiahla do zložitých rokovanií, ktoré nakoniec - v roku 1867 – vyústili do rakúsko-uhorského vyrovnania. Najviac ju však oslavovali, keď sa v budínskom dóme dala korunovať za uhorskú kráľovnú.

Perhaps a more beautiful, more popular monarch never sat on the Habsburg imperial throne than Elisabeth of Bavaria, the wife of Franz Joseph I, and who her subjects lovingly called Sissi. The Empress was particularly admired and beloved by the Hungarian nobility, since she apparently had a positive influence on the complicated negotiations that ultimately - in 1867 – resulted in the Austro-Hungarian compromise. However, she was most celebrated when she was crowned Hungarian Queen in the Buda cathedral.

Auf dem Habsburger Kaiserthron saß vermutlich nie eine schönere und beliebtere Monarchin als Elisabeth von Bayern, Gemahlin des Kaisers Franz Joseph I., die von ihren Untertanen jovial Sissi genannt wurde. Die Kaiserin wurde besonders von dem ungarischen Adel bewundert und geliebt, da sie angeblich positiv in komplizierte Verhandlungen eingegriffen hat, die schließlich – im Jahre 1867 – im sog. Österreichisch-Ungarischen Ausgleich resultierten. Am meisten bejubelt wurde sie aber, als sie sich in der Kathedrale von Buda zur Königin von Ungarn krönen ließ.

▲ Kabinetná fotografia Sisi z ateliéru cisársko-kráľovského fotografa Carla Pielznera.
A cabinet card photograph from the studio of the imperial photographer Carl Pielzner.
Ein Kabinett-Foto von Sissi aus dem Atelier des kaiserlich-königlichen Fotografen Carl Pielzner

Netrvalo však dlho a v monarchii sa stalo verejným tajomstvom, že manželstvo cisársko-kráľovského páru nie je štastné. Panovníčka využívala každú príležitosť, aby bola mimo cisárskeho dvora. Stále kdesi cestovala. Oblúbila si ostrov Korfu, kde si dala postaviť zámok, ale bola i na ďalekej Madeire, kde v meste Funchal jej návštěvu připomíná utešená socha. Na jednej z týchto cest ju pri Ženevskom jazere pilníkom prebodol taliansky anarchist Luigi Lucheni. Atentát sa stal 10. septembra 1898.

Správa o tragédii vyvolala hlboký smútok v celej Rakúsko-Uhorskej monarchii. Na jej pamiatku pomenovali ulice, námestia i mosty. Piešťanská hlavná ulica - dnešná Teplická - niesla od roku 1899 jej meno až do zániku monarchie. Zakladali sa aj výbory, ktoré zbierali finančné prostriedky na postavenie sôch a pamätníkov nebojej panovníčky. V Piešťanoch iniciovala vznik takéhoto výboru manželka vedúceho lekára

Vojenského kúpelného ústavu Kolomana Fodora Josefin, rodená grófka Berchtold, v roku 1900. Vytvorením sochy bol poverený mladý, ale už vtedy známy budapeštiansky umelec Július (Gyula) Jankovics, ktorý v lete nasledujúceho roku predstavil verejnosti sadrový model sochy. Alžbeta bola, podľa želania objednávateľov, zobrazená v odevi, ktorý mala pri korunovácii na uhorskú kráľovnú. Socha nezachytáva celú postavu, ale iba poprsie v nadživotnej veľkosti. Mala stáť na vysokom podstavci. Ako najvhodnejšie miesto pre sochu sa javil volný priestor v parku, nedaleko hlavného vchodu, kde krátko predtým - v roku 1899 - asanovali kaplnku sv. Jána Nepomuckého.

Slávnostné odhalenie sochy, vytiesanej do kararského mramoru, sa uskutočnilo 10. augusta 1902. Program slávnosti bol rozvrhnutý na celý deň. Začínať sa bohoslužbou v novopostavenej kúpelnej kaplnke pri Váhu. Po nej nasledovalo samotné odhalenie sochy. Zúčastnili sa ho

▲ Slávostné odhalenie sochy 10. augusta 1902 v piešťanskom parku.
Ceremonial unveiling of the statute, which took place on August 10, 1902, in the Piešťany park.
Feierliche Enthüllung der Statue am 10. August 1902 im Park von Piešťany;

▼ Alegorický polovnícky sprievod kráľa Mateja, do ktorého sa zapojili aj kúpeľní hostia.
The allegorical hunting procession of King Matthias, in which the spa guests also took part.
Allegorischer Jagd-Umzug des Königs Matthias, dem sich auch die Kurgäste angeschlossen haben.

Reprofoto Eva Drobná - archív Balneologického múzea

významné osobnosti vtedajšieho verejného života, medzi ktorími boli nitriansky župan so svojím zástupcom, cirkevní hodnostári z ostruhomského arcibiskupstva, šľachta zo širokého okolia, vysokí vojenskí predstaviteľia, umelci. Program pokračoval predstavením v letnom divadle, po ňom nasledoval alegorický polovnícky sprievod kráľa Mateja, do ktorého sa

zapojili aj kúpeľní hostia. Slávostný deň bol ukončený ohňostrojom. Toto podujatie zaznamenal aj týždenník Vasárnapi Újság (Nedeľné noviny), vydávaný v Budapešti.

Po vzniku Československa sa likvidovali všetky symboly Rakúsko-Uhorskej monarchie. Výnimku nedostali ani sochy kráľovnej Alžbety, vytvorené najlepšími umelcami. Piešťanská Sisi mala štastie - zničený bol iba podstavec, samotná socha sa zachránila. Prešli dlhé desaťročia, kým sa znova objavila na verejnosti. Avšak už nie na piedestáli, ale iba tak skromne pri mure kúpeľov Irma.

Toto hodnotné umelecké dielo by si iste zaslúžilo dôstojnejšie umiestnenie, tak ako v Bardejove či v Prešove, kde sa sochy Sisi po reštaurovani opäť stali ozdobou parku. ■

It did not take long, however, before it became an open secret throughout the monarchy that the imperial couple's marriage was not a happy one. The empress used every opportunity to stay away from the royal court. She was always travelling somewhere. She fell in love with the island of Corfu, where she had a manor house built. She was also in far off Madeira, where in the town of Funchal her visit was commemorated with an exquisite statue. On one of these trips, she was stabbed with a sharpened file by an Italian anarchist Luigi Lucheni at Lake Geneva. The assassination took place on September 10, 1898.

News of this tragedy evoked great sadness throughout the Austro-Hungarian monarchy. Many streets, squares, and bridges were named in her honour. Piešťany's main street - present-day Teplická - bore her name from 1899 until the fall of the monarchy. Committees were also established to raise funds for the building of statues and monuments of the late empress.

In Piešťany, Josefín née Countess Berchtold, the wife of the head physician of the Military Spa Institute Koloman Fodor, initiated the establishment of such a committee in 1900. A relatively young, but already well-known Budapest artist Július (Gyula) Jankovics was commissioned to create a statue, of which a plaster model was unveiled to the public in the summer of the following year. Elisabeth was, upon request of those who commissioned the work, depicted in the clothing that she wore when she was crowned Hungarian Queen. The statue does not show her entire body, but is rather a life-size bust. It was supposed to sit on a high pedestal. A space in the park, near the main entrance, where a short time before – in 1899 – the chapel of St. John of Nepomuk had been demolished, was determined to be the most appropriate place for the statue.

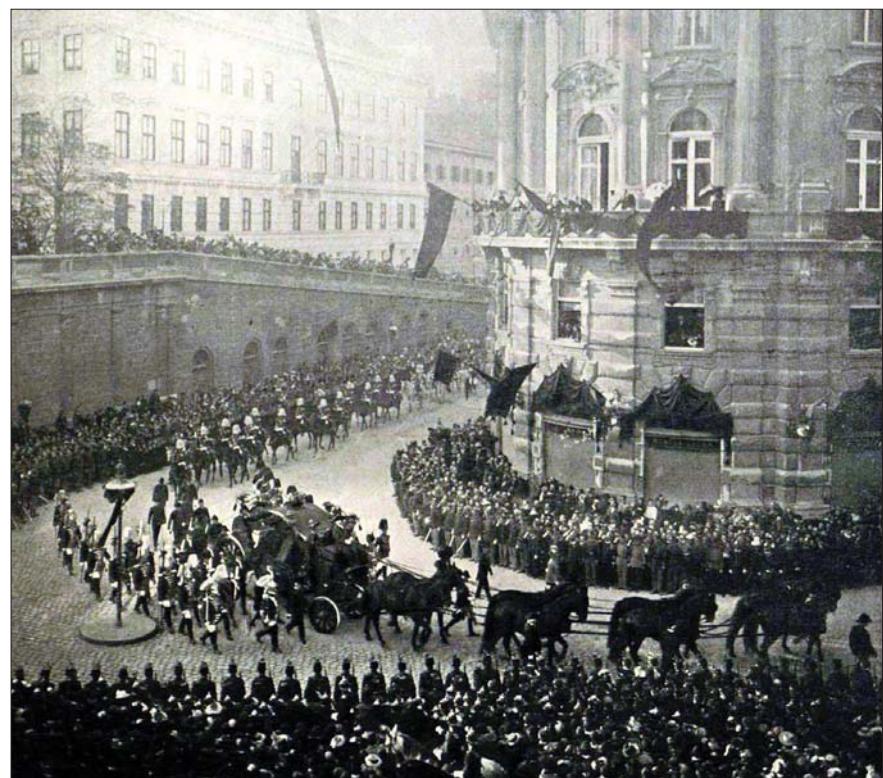
The ceremonial unveiling of the statue, carved out of Carrara marble, took place on August 10, 1902. The program for the celebration was scheduled for the entire day. It began with a holy service in the newly-built spa chapel near the Váh River. This was followed by the unveiling of the statue. The event was attended by prominent public figures of the time such as Nitra's district administrator with his deputy, church dignitaries from the archbishop of Esztergom, nobility from the broader surroundings, senior military officials, and artists. The program continued with a performance in the summer theatre, followed by an allegorical hunting procession of King Matthias, in which the spa guests also participated. The day of celebration was capped off with fireworks. This event was even mentioned in the Budapest weekly *Vasárnapi Újság* (The Sunday News).

After the creation of Czechoslovakia, all symbols of the Austro-Hungarian monarchy were destroyed. No exceptions were made for the statues of Queen Elisabeth, which had been created by the best artists. However, Piešťany's Sissi was lucky - only the base was destroyed, but the statue itself was saved. Decades passed, however, before it once again appeared in public. It is no longer on a pedestal, but only modestly positioned near the wall of the Irma spa.

▲ Socha Sisi v Piešťanoch dnes.
The statue of Sissi in Piešťany today.
Die Sissi-Skulptur in Piešťany heute

Foto Wikipedia.at

This valuable piece of art certainly deserves a more dignified place, such as in Bardejov and Prešov, where statues of Sissi were restored and placed back in the park. ■

▲ Pohreb královnej Alžbety vo Viedni.
The funeral of Queen Elisabeth in Vienna.
Die Beerdigung von Königin Elisabeth in Wien

Pöstyén-Fürdő. Erzsébet királyné szobra. Bad Pöstyén. Königin Elisabeth-Denkmal.

▲ Socha Sisi v piešťanskom parku na dobovej kolorovanej pohľadnici.

A period coloured postcard of the statue of Sissi in the Piešťany park.

Die Sissi-Skulptur im Park von Piešťany auf einer kolorierten zeitgenössischen Ansichtskarte

Foto Pásztörperc/GFDL

▲ So chami Sisi sa možno stretnúť aj mimo hranic bývalej Rakúsko-Uhorskej monarchie. Táto je v meste Funchal na ostrove Madeira.

Statues of Sissi can be found in places which were outside of the Austro-Hungarian monarchy. This one is in the town of Funchal on the island of Madeira.

Diversen Sissi-Statuen können wir auch jenseits der Grenzen der ehemaligen Österreichisch-Ungarischen Monarchie begegnen.

Diese befindet sich in der Stadt Funchal auf der Insel Madeira.

Es dauerte jedoch nicht lange und in der Donaumonarchie wurde es zum offenen Geheimnis, dass die Ehe des kaiserlich-königlichen Paares nicht glücklich war. Die Monarchin nahm jede Gelegenheit, um sich fern des kaiserlichen Hofes aufzuhalten zu können. Die meiste Zeit befand sie sich auf Reisen. Sie liebte die Insel Korfu, auf der sie sich eine Burg bauen ließ, ihre Wege führten sie aber auch auf die ferne Insel Madeira, wo eine wunderschöne Statue in der Stadt Funchal an ihren Besuch erinnert. Während einer dieser Reisen wurde sie am Genfer See von dem italienischen Anarchisten Luigi Lucheni mit einer Feile erstochen. Das Attentat geschah am 10. September 1898.

Die Nachricht von dieser Tragödie rief eine Welle tiefster Trauer in der ganzen Österreichisch-Ungarischen Monarchie hervor. Zum Gedenken an die Kaiserin wurden Straßen, Plätze und Brücken nach ihr benannt.

Die Hauptstraße von Piešťany - heutige Teplická

Straße - trug ihren Namen von 1899 bis zum Zerfall der Donaumonarchie. Zudem wurden Ausschüsse gegründet, die finanzielle Mittel für das Aufstellen von Skulpturen und Denkmälern zu Ehren der verstorbenen Monarchin sammelten.

Die Gründung eines solchen Ausschusses in Piešťany wurde 1900 von Josephine, geborenen Gräfin Berchtold, initiiert, der Gattin des Chefarztes in der Militär-Kuranstalt, Koloman Fodor. Mit der Schaffung einer Statue wurde der junge, aber damals schon bekannte Budapest Künstler Julius (Gyula) Jankovics betraut, der im Sommer des darauffolgenden Jahres der Öffentlichkeit ein Gipsmodell der Skulptur präsentierte. Dem Wunsch

Kvetinový alegrický voz Kúpeľov Piešťany pri príležitosti ukončenia letnej sezóny 2012 si zvolil za námět stále populární panovníku Sisi.

The ever-popular Empress Sissi was chosen as the theme for the Piešťany Spa's floral float during the ceremonial end of the 2012 summer season.

Auch der allegorische Blumenwagen des Heilbades Piešťany wählt anlässlich der Beendigung der Sommer-Saison 2012 die nach wie vor beliebte Kaiserin Sissi zu seinem Motiv.

der Auftraggeber entsprechend wurde Elisabeth im Gewand abgebildet, welches sie bei ihrer Krönung zur Königin von Ungarn trug. Die Skulptur erfasst nicht den ganzen Körper, sondern ist als überlebensgroße Büste konzipiert. Diese sollte auf einem hohen Podest stehen. Als bestgeeigneter Platz für die Aufstellung der Skulptur schien eine freie Fläche unweit des Hauptzutritts zum Park, an der kurz zuvor - im Jahre 1899 - die Kapelle des hl. Johannes von Nepomuk abgerissen wurde.

Die feierliche Enthüllung der aus Carrara-Marmor gehauenen Skulptur fand am 10. August 1902 statt. Das Programm dieser Feier umfasste den gesamten Tag. Es begann mit einem Gottesdienst in der neu errichteten Kapelle an der Waag. Danach erfolgte die eigentliche Enthüllung der Skulptur, im Beisein von bedeutenden Persönlichkeiten des damaligen öffentlichen Lebens, darunter der Neutrauer Gauleiter mit seinem Vertreter, kirchliche Würdenträger des Erzbistums von Esztergom, der Adel der weiteren Umgebung, ranghohe militärische Vertreter und Künstler. Das Programm ging mit einer Vorführung im Sommertheater weiter, gefolgt von einem allegorischen Jagd-Umzug des Königs Matthias, dem sich auch die Kurgäste angeschlossen haben. Mit einem Feuerwerk wurde der Festtag beendet. Über diese Veranstaltung berichtete auch das in Budapest verlegte Wochenblatt Vasárnapi Újság (Sonntagsblatt).

Nach der Gründung der Tschechoslowakei wurden alle Symbole der Österreichisch-Ungarischen Monarchie zerstört. Auch die Statuen der Königin Elisabeth, erschaffen von den besten Künstlern, bildeten keine Ausnahme. Die Sissi von Piešťany jedoch hatte Glück - zerstört wurde lediglich das Podest, die Skulptur allein konnte gerettet werden. Es vergingen lange Jahrzehnte, bis sie erneut in die Öffentlichkeit trat. Diesmal jedoch nicht auf einem Podest, sondern nur ganz bescheiden, an der Mauer des Kurhauses Irma.

Dabei würde diesem wertvollen Kunstwerk sicher ein etwas angemessener Stellplatz gebühren, wie in Bardejov oder Prešov, wo die Sissi-Statuen nach ihrer Restaurierung erneut zur Zierde der Parks wurden. ■

Foto Martin Palkovič

The Stag Beetle in the Area Surrounding Piešťany

Der Hirschkäfer in der Gegend von Piešťany

Roman Tibenský

Jedným z pozoruhodných druhov živočíchov - kráľom medzi našimi chrobákm - je roháč obyčajný (*Lucanus cervus*) z čeľade roháčovité.

V slovenskom jazyku, ale aj v niektorých iných jazykoch, je názov odvodený od hryzadiel, ktoré vzhľadom pripomínajú parohy.

One of the more remarkable species of wildlife - the king of our beetles - is the stag beetle (*Lucanus cervus*) from the family Lucanidae. In the Slovak language, as well as in some other languages, the name is derived from the male's mandibles (pincers) which resemble a stag's antlers.

Einer der bemerkenswertesten Vertreter der Tierwelt und der König unter unseren Käfern ist der Hirschkäfer (*Lucanus cervus*) aus der Familie der Schröter. In der slowakischen Sprache sowie in manchen anderen auch, geht die Benennung auf seine Kieferzangen (Mandibeln) zurück, die mit ihrem Aussehen an ein Geweih erinnern.

Foto Roman Tibenský

▲ Roháč obyčajný v klasickom postoji.
The stag beetle in a classic position.
Der Hirschkäfer in seiner klassischen Haltung

Roháč obyčajný v okolí Piešťan

Vprírode pri stretnutí s ním nás upúta svoju veľkosťou, pretože patrí medzi naše najväčšie chrobáky. Samičky sú menšie 3 až 4,5 cm, samčeky môžu dosahovať veľkosť až 7,5 cm. U roháčov sa prejavuje pohlavný dimorfizmus, to znamená, že samce sú celkovo väčšie a majú veľké hryzadlá, ktorých tvar a veľkosť je veľmi premenlivá, a zväčšenú hlavu, samičky, naopak, majú krátke hryzadlá a menšiu hlavu. Mohutné hryzadlá samcov slúžia pri súbojoch samcov o samičku a na obranu pred nepriateľom. Potravou pre chrobáky je vytiekajúca štava – miazga - na kmeňoch a vetvach stromov, ktorú prijímajú jazýkom medzi hryzadlami.

Roháča môžeme najčastejšie stretnúť v nižších polohách v teplých oblastiach, v dubinách a zmiešaných lesoch, najmä kde rastú staré, alebo odumierajúce stromy, na pnoch, na rozkladajúcom a práchnivejúcim dreve. Dospelé chrobáky žijú v júni a júli.

▲ Pri vzletnutí.
While taking off.
Bei dem Abflug

Cez deň odpočívajú na kmeňoch stromov alebo konároch. Na poranených miestach stromu môžeme zastihnuť aj viac jedincov. Napriek tomu, že roháč je veľký a ťažký, pomerne dobre lieta počas teplých večerov, kedy sa aj pári. Rozhrýzaním a trávením odumierajúceho dreva urýchluje kolobej organických látok v prírode, a preto je užitočný. Popritom je aj zaujímavý a krásny.

V pohorí blízkeho Považského Inovca sa tento zákonom chránený druh vyskytuje v okolí obcí Hubina, Modrová, Nová Lehota, v doline potoka Striebornica, v Hôrčanskej doline. Známe sú tiež lokality výskytu v prírodných rezerváciach Beckovské skalice a Kulháň. Na Kulháni sú predmetom ochrany najmä staré 300- až 500-ročné duby a staré buky.

Niekedy roháč dokáže zaletieť dosť daleko od svojho teritória - ako ten samček, ktorého turisti obdivovali na piešťanskom Kolonádovom moste. Vzácne zaletuje až do záhrad v blízkosti mestského parku.

Ochrana tohto druhu spočíva hlavne v ochrane biotopov a v zachovaní prírodných podmienok, ktoré potrebuje pre svoj život a vývoj. ■

When seen in natural surroundings, we are captivated by its size as it is one of our largest beetles. Females are smaller, measuring from 3 to 4.5 cm, while males can reach up to 7.5 cm. Sexual dimorphism can be seen in the stag beetle by the fact that the males have noticeably larger heads and pincers, whose shape and size can vary greatly. Females, on the other hand, have short pincers and a smaller head. The male's massive pincers are used in battles for females and in defending against enemies. The beetles eat tree sap, which is ingested with the help of a tongue located between the pincers.

Most often we can find the stag beetle in lower altitudes and warm areas, in oak or mixed forests, mostly on old or dying trees, stumps, and on decaying and mouldy-rotting wood. Adult beetles live in June and July. During the day they rest on tree trunks or branches. We may find even more beetles on damaged parts of the tree. Despite the fact that the stag beetle is big and heavy, it still flies quite well during warm evenings, which is also the time for

Foto Roman Tibenský

mating. The beetle's chewing and digestion of old decaying wood quickens nature's cycle of organic material, which is useful as well as interesting and beautiful.

In the mountains near the Považský Inovec this legally protected species can be found in the area around the villages of Hubina, Modrová, Nová Lehota, in the valley stream Striebornica, and in the Hôrčanska valley. Other known areas where they can be found include the nature reserves of Beckovské skalice and Kulháň. In Kulháň the protected objects include, in particular, the 300 to 500-year old oaks and old beeches.

The stag beetle is sometimes able to fly quite far from its territory - as the male, which tourists came across and were captivated by on Piešťany's Colonnade Bridge. They might also land, though very rarely, in the gardens near the town park. The protection of this species focuses mainly on the protection of the biospheres and natural habitat, which it needs to live and grow. ■

Bei einer Begegnung in der freien Natur beeindruckt uns vor allem seine Größe, da er zu den größten, bei uns vorkommenden Käfern, gehört. Weibliche Hirschkäfer sind mit 3 bis 4,5 cm

etwas kleiner, wobei die Männchen eine Gesamtlänge von bis 7,5 cm erreichen können. Bei Hirschkäfern zeigen sich Merkmale des Geschlechtsdimorphismus, was bedeutet, dass die Männchen allgemein größer sind, mit großen Kieferzangen, deren Form und Länge sehr variieren, und einen größeren Kopf haben. Die Weibchen hingegen besitzen kurze Kieferzangen und einen kleineren Kopf. Die mächtigen Mandibeln dienen den Männchen bei rivalisierenden Kämpfen um ein Weibchen und als Schutz gegen Feinde. Die Nahrungsquelle dieser Käfer ist der aus Baumstämmen und -ästen austretende Baumsaft, den sie mit Hilfe einer kleinen Zunge zwischen den Kieferzangen einnehmen.

Einem Hirschkäfer können wir am häufigsten in tiefer gelegenen, wärmeren Regionen begegnen, im Eichengehölz oder in Mischwäldern, vor allem dort, wo alte oder absterbende Bäume vorkommen, auf Baumstümpfen oder sich zersetzendem, morschem Holz. Erwachsene Käfer leben in den Monaten Juni und Juli. Tagsüber ruhen sie auf Baumstämmen und -ästen. Auf verletzten Stellen eines Baumes können wir auch mehrere Exemplare vorfinden. Trotz der Tatsache, dass ein Hirschkäfer groß und schwer ist, kann er an warmen Abenden, an denen er sich auch paart, relativ gut fliegen. Mit dem Zerbeißen und Verdauen

von absterbendem Holz beschleunigt er den organischen Stoffkreislauf in der Natur und ist deshalb sehr nützlich. Darüber hinaus ist er auch interessant und sehr schön.

Im Gebirge des naheliegenden Považský Inovec kommt diese gesetzlich geschützte Art in der Umgebung der Ortschaften Hubina, Modrová und Nová Lehota, im Tal des Baches Striebornica und im Tal Hôrčanská dolina vor. Bekannt sind ebenfalls Lokalitäten mit Vorkommen des Hirschkäfers in den Naturreservaten Beckovské skalice und Kulháň. Im Gebiet Kulháň sind vor allem alte, 300 bis 500-jährige Eichen und Buchen Gegenstand des Schutzes.

Ab und an schafft es ein Hirschkäfer relativ weit von seinem Territorium weg zu fliegen – wie das Männchen, das von Touristen auf der Kolonnadenbrücke bewundert wurde. Vereinzelt fliegt er bis in die Gärten in der Nähe des Stadtparks.

Der Schutz dieser Art beruht hauptsächlich auf dem Schutz der Biotope sowie der Erhaltung natürlicher Bedingungen, die sie zum Leben und für ihre Entwicklung braucht. ■

▼ Odpočívajúci roháč obyčajný.
A stag beetle at rest.
Ein ruhender Hirschkäfer

Foto Roman Tibenský

S pretekárskym plávaním končí, legendou ostáva

Foto TASR/AP

Martina Moravcová na tlačovej konferencii, kde ohlásila ukončenie športovej kariéry.

Martina Moravcová at the press conference where she announced the end of her sporting career.

Martina Moravcová während der Pressekonferenz auf der sie das Ende ihrer Sportkarriere bekanntgab

Legenda slovenského plávania, jedna z najväčších postáv slovenského športu, dvojnásobná olympijská medailistka a piešťanská rodáčka Martina Moravcová oficiálne ukončila svoju dlhoročnú úspešnú plaveckú kariéru. Toto rozhodnutie oznámila na slávnostnom vyhlásení najúspešnejších slovenských plavcov za rok 2012 koncom minulého roka.

A legend in Slovak swimming, one of our greatest sports figures, the two-time Olympic medallist and native of Piešťany, Martina Moravcová, has officially ended her long and successful swimming career. She made this decision known at the ceremonial announcement of the most successful Slovak swimmers of 2012, at the end of last year.

Die in Piešťany geborene Legende des slowakischen Schwimmsports, eine der größten Figuren des slowakischen Sports und zweifache olympische Medaillengewinnerin, Martina Moravcová, beendete offiziell ihre langjährige, erfolggekrönte Schwimmkarriere. Diesen Entschluss verkündete sie bei der feierlichen Ehrung der erfolgreichsten slowakischen Schwimmer 2012, am Ende des vergangenen Jahres.

**She's Finished
with Swimming,
but the Legend
Remains**

**Eine
Schwimmerin
geht, eine
Legende bleibt**

Drahomíra Moretová

Svoju prvú „veľkú“ medailu pre Slovensko ešte ako 17-ročná Martina získala v roku 1993 na Majstrovstvách Európy v Sheffielde, bolo to striebro. Za vyše dvadsať rokov športovej kariéry sa tých úspechov nazbieralo naozaj úctyhodné množstvo. Vedľ posudte: 67 medailí z vrcholových podujatí, z toho 28 zlatých, 28 strieborných a 9 bronzových. Rekordy: 3 svetové, 16 európskych a 207 národných. Dodnes drží 10 slovenských rekordov v dlhom bazéne, pričom najstarší z nich platí od roku 1995. Je 7-násobná majsterka sveta, dvojnásobná strieborná olympijská medalistka (LOH Sydney 2000). Z majstrovstiev sveta má spolu 22 medailí, z majstrovstiev Európy 41 medailí a trikrát vyhrala seriál Svetového pohára. Šesťkrát vyhrala anketu Športovec roka na Slovensku a v ankete Športovec storočia skončila štvrtá.

Za tieto úspechy jej v roku 2002 preident Slovenskej republiky udelil najvyššie štátne vyznamenanie I. stupňa - Tri kríže. V roku 2008 sa stala prvou ženou a prvým plavcom vôbec, ktorý bol

uvedený do Športovej siene slávy Southern Methodist University v Dallase.

Martina Moravcová nastavila latku náročnosti svojim nástupcom dosť vysoko. Ale ukázala im, že ak niekto tvrdzo na sebe pracuje a má k tomu podmienky s troškou športového štastia, dosiahne úspechy. V súčasnosti väčšinu roka žije v americkom Dallas. Napriek tomu bude slovenskému plávaniu stále nápomocná organizovaním tradičných letných kempov v Piešťanoch a výchovou nových talentov. Kto iný im môže dať viac... ■

She still holds 10 Slovak records in the long pool, the oldest of which was set in 1995. She is a 7-time world champion and two-time Olympic silver medallist (Sydney Olympics 2000). She has a total of 22 medals from the World Championships and 41 from the European Championships and she won the World Cup series three times. She's won the poll for Athlete of the Year in Slovakia six times and she finished fourth in the poll for Athlete of the Century.

In 2002, she was presented, by the Slovak President, the highest national award – Three Crosses first degree. In 2008, she became the first woman and the first swimmer ever to be inducted into the Sports Hall of Fame at Southern Methodist University in Dallas.

Martina Moravcová has set the bar quite high for all who come after. However, she has also shown them that if with hard work hard and a little luck, one can achieve all kinds of success. Presently, she lives most of the time in Dallas, USA. Despite this, she will continue to help Slovak swimming by organizing her

▼ Takto si budeme pamätať Martinu Moravcovú z čias jej vrcholnej športovej kariéry.

This is how we will remember Martina Moravcová at the peak of her sporting career.

So bleibt uns Martina Moravcová aus der Zeit am Höhepunkt ihrer Sportkarriere in Erinnerung.

Foto Pavol Funtál

Foto archív Martiny Moravcové

▲ Dcera Karolína sa už dávno spratiela s vodným živlom.

Her daughter Karolína has been captivated by the water element for a long time.

Tochter Karolína freundete sich längst mit dem Element Wasser an.

traditional summer camp in Piešťany and training new talents. Who else could possibly give them more... ■

hre erste „große“ Medaille für die Slowakei erkämpfte Martina schon als 17-jährige, im Jahre 1993, bei der Europameisterschaft in Sheffield – es war Silber. In ihrer über 20 Jahre andauernden Sportkarriere kam dann eine wirklich beeindruckende Anzahl an Erfolgen zusammen. Urteilen Sie selbst: 67 Medaillen aus Spitzenwettkämpfen, davon 28 Goldmedaillen, 28 Silbermedaillen und 9 Bronzemedaillen. Rekorde: 3 Weltrekorde, 16 Europa-Rekorde und 207

Nationalrekorde. Bis heute ist sie Halterin von 10 slowakischen Langbahn-Rekorden, wobei der älteste seit 1995 besteht. Martina ist 7-fache Weltmeisterin, zweifache Gewinnerin von Olympia-Silber (Olympische Sommerspiele Sydney 2000). Bei Weltmeisterschaften erkämpfte sie sich insgesamt 22 Medaillen, bei Europa-meisterschaften 41 Medaillen und dreimal gewann sie die Weltcup-Serie. Sechsmal wurde sie in der Slowakei zum „Sportler des Jahres“ gewählt und bei der Wahl des „Jahrhundert-Sportlers“ belegte sie den 4. Platz.

Für diese Erfolge wurde ihr vom Präsidenten der Slowakischen Republik im Jahre 2002 die höchste staatliche Auszeichnung 1. Grades – die Drei Kreuze – verliehen. Im Jahre 2008 wurde sie als erste

Frau und erster Schwimmer überhaupt in die Hall of Fame der Southern Methodist University in Dallas aufgenommen.

Für ihre Nachfolger legte Martina Moravcová die Latte ganz hoch. Sie zeigte ihnen jedoch auch, dass wenn jemand hart an sich arbeitet und entsprechende Bedingungen mit ein wenig sportlichen Glücks hat, er Erfolge erzielen wird. Aktuell lebt sie die meiste Zeit des Jahres im amerikanischen Dallas. Trotz dieses Umstandes wird sie den slowakischen Schwimmsport weiterhin durch die Organisierung der traditionellen Sommerkamps in Piešťany und die Förderung neuer Talente unterstützen. Wer sonst kann ihnen mehr bieten... ■

Foto Jozef Ďurica

Pozdrav spod vodnolyžarskeho vleku.
Na Slovensku ich máme iba tri - v Bratislave,
Košiciach a Piešťanoch.

Greetings from under a waterskiing tow.
We have three facilities like this in Slovakia:
Bratislava, Košice and Piešťany.

Ein Gruß unter dem Wasserskilift; in der Slowakei
gibt es nur drei davon - in Bratislava,
Košice und Piešťany.

Kráľovná wakeskatingu je z Piešťan

The Wakeskate Queen Comes from Piešťany
Wakeskating-Königin kommt aus Piešťany

Barbora Piovarciová

V uplynulom roku sme mohli čítať na športových stránkach novín takéto správy: „Zuzana Vráblová (22) z Piešťan získala titul majsterky Slovenska“. „Reprezentantka Slovenska vo vodnom lyžovaní Zuzana Vráblová z Piešťan sa stala vo francúzskom Toulouse majsterkou Európy v disciplíne wakeskate“. A nakoniec prišla tá najradostnejšia správa: „Zuzana Vráblová si priniesla z majstrovstiev sveta, ktoré sa konali na Filipínach, zlato“.

Last year the newspapers sport pages brought news like this; “Zuzana Vráblová (22) from Piešťany Won the Slovak Champion Title”. “Zuzana Vráblová, Slovakia’s Representative in Water Skiing Became the European Wakeskate Champion in the French City of Toulouse”. And, in the end the most joyful news arrived; “Zuzana Vráblová Brought Gold from the World Championship in the Philippines”.

Im vergangenen Jahr gab es im Sportteil der Zeitungen folgende Berichte zu lesen: „Zuzana Vráblová (22) aus Piešťany errang den Titel der Slowakei-Meisterin“. „Slowakische Repräsentantin im Wasserski, Zuzana Vráblová aus Piešťany, wurde im französischen Toulouse zur Europa-Meisterin in der Disziplin Wakeskate“. Und zuletzt die Nachricht, die am meisten freute: „Zuzana Vráblová brachte von der Weltmeisterschaft auf den Philippinen Gold mit nach Hause“.

▼ Trojnásobná majsterka sveta na tréningu.
A Triple World Champion during her training.
Die dreifache Weltmeisterin während des Trainings

Foto archív Zuzana Vráblová

Zuzka Vráblová sa k vode dostala už ako malé dievčatko. V šiestich rokoch sa postavila na vodné lyže a odvtedy dosky spod nôh preč nedala. „S vodným lyžovaním som začínaťa na jazere Slnava, presnejšie v jeho Ratnovskej zátoke. Trénovala som, chodila na preteky a veľmi ma to bavilo. Keď prišla zima, vymenila som vodné lyže za snowboard. Takto sa striedali moje zimné a letné sezóny,“ hovorí. Po úraze na skateboarde si však zranila koleno natol'ko, že musela podstúpiť operáciu a milované vodné lyže odložiť. „Bála som sa skákať a tak som sa začala intenzívnejšie venovať wakeskatingu,“ vysvetľuje. Po rokoch tréningov sa ukázalo, že nič lepšie si nemohla vybrať.

Wakeskating je jednou z disciplín vodného lyžovania, pri ktorom sa jazdí za vlekom na špeciálnej doske, ktorá nie je pripojená na nohy. Wakeskatingu sa venujú ženy aj muži. Sympatické na tomto pomerne novom športe je, že medzi pretekármi existuje duch vzájomnej žičlivosti, a keďže zväčša nemajú trénera, sami skúšajú nové triky, ktoré potom ochotne učia aj ostatných. Na pretekoch sú zároveň supermi, ale aj trénermi.

O tom, že sa Zuzke na vode mimoriadne darí, svedčia aj jej nespočetné úspechy a umiestnenia. V roku 2012 sa už po tretíkrát stala vo wakeskate majsterkou sveta. Pre ňu však umiestnenia nie sú najdôležitejšie. „Samozrejme, každý chce vyhrať, ale keby som na súťaži neukázala

▲ Doska musí byť poslušná aj keď sa jej nohy Zuzany nedotýkajú.
The board must obey even when it is not touched by Zuzana's feet.
Das Brett muss gehorsam sein, auch wenn Zuzanas Beine es nicht berühren.

progres, ani víťazstvo by ma netešilo. Čo väčšie uznanie je pre mňa pochvala jazdca, ktorého považujem za svoj vzor," dodáva skromne.

Wakeskating je o koncentrácií, premyšľani, ale aj o rizikovaní. Zuzana stojí na skate iba v teniskách a na vode dokáže robiť rotácie, dosku vie otočiť vo vzduchu o 360 stupňov, robí triky na prekážkach. „Niekedy je z toho kopa modrín. Radšej si vždy všetko poriadne premyslím, nacvičím, až potom to predvediem. Tento šport vie byť nebezpečný, ale ja mám rešpekt. Chcem si vyskúšať všetko, čo sa dá, inak by mi to asi bolo ľuto.“ Vďaka wakeskatingu si vyskúšala viaceré vody a prekážky v rôznych krajinách. „Vďaka úspechom na pretekoch mám naštastie vela sponzorov, a tak aj teraz, počas zimy, plánujem, kam pocestujem najbližšie. Chcela by som ísť na Filipíny, do Austrálie alebo do USA. V tomto športe som sa našla a som rada, že popri ďom som v minulom roku zvládla aj štátnice na Fakulte telesnej výchovy a športu UK v Bratislave.“ Zuzana študuje kondičné trénerstvo, ale nateraz zatiaľ samu seba vidí ešte dlho na vode. ■

Zuzka Vráblová became aquainted with water skiing while still a small girl. When she was six she first stood on water skis and she has not taken them off since. "I started with water skiing on the Slňava water reservoir, specifically in the Ratnovská zátoka (Bay of Ratnovce). I trained, attended competitions and enjoyed it very much. In winter, I changed from water skis to snowboarding. This was my winter and summer seasons," she recollects. After having an accident on a skateboard, she injured her knee so much she had to undergo an operation and put her beloved skis aside. "I was afraid of jumping, so I started pursuing wakeskating more intensively," she explains. A few years of training later, it turned out it could not have been a better choice for her.

Wakeskating is one of the water skiing disciplines which entails riding a special towing board which is not fastened to your feet. Wakeskating is both for men and women. What is nice about this new kind of sport is that there is an air of mutual well-wishing, and, as most of the racers do not even have a trainer, they try out new

tricks on their own and willingly teach their competitors to perform them. At competitions they are both the mutual competitors and trainers at the same time. Numerous achievements and placements have proven that Zuzana has been extraordinary successful on water. In 2012 she became the Wakeskate World Champion for the third time. However, the placements are not the most important for her. "Of course everybody wants to win, but if I did not show any progress at a competition, even the victory would not make me happy. The praise made by a rider who is my role model is a far greater acknowledgement to me", she says modestly.

Wakeskating is all about concentration, thinking and even taking a risk. Zuzana stands on her skate booted only in her trainers and on water she can perform rotations, turn the board 360 degrees in the air, and do tricks on obstacles. "Sometimes, it results in plenty of bruises. I would always rather think everything over thoroughly in advance, learn by practice and only then will I perform it. This sport

can be dangerous, but I feel respect. I want to try out everything that is possible, otherwise I could be sorry." Thanks to wakeskating she has experienced various kinds of water and obstacles in many countries. "Thanks to my achievements at the competitions, I am lucky enough to have sponsors, so now, during the winter, I am planning on where to go next. I would like to go to the Philippines, Australia or the USA. This sport suits me best and last year I was happy to be able to handle state exams at the Faculty of Physical Education and Sport at Comenius University in Bratislava while still being active in racing." Zuzana studies fitness coaching, however for the time being she envisages herself on water for a long time in the future. ■

Zuzka (Koseform von Zuzana; Anm. d. R.) Vráblová zog es bereits als kleines Mädchen zum Wasser. Im Alter von sechs Jahren stellte sie sich auf Wasserski und seitdem gab sie die Bretter unter ihren Füßen nicht mehr her. „Mit Wasserski fing ich auf dem Stausee Slňava an, genauer gesagt, in dessen Bucht „Ratnovská zátoka“. Ich trainierte, nahm an Wettkämpfen teil und hatte daran viel Spaß. Und als der Winter kam, tauschte ich Wasserski gegen Snowboard. So wechselten sich meine

Winter- und Sommersaisons ab“, sagt sie. Bei einem Unfall auf dem Skateboard verletzte sie sich aber ein Knie derart stark, dass sie sich einer Operation unterziehen und ihre geliebten Wasserskier beiseite legen musste. „Ich hatte Angst zu springen und so fing ich an, mich mehr dem Wakeskating zu widmen“, erklärt sie. Nach mehrjährigem Training stellte sich heraus, dass sie nichts Besseres für sich hätte auswählen können.

Wakeskating ist eine Disziplin des Wasserski, bei der die Wakeboarder, gezogen von einem Boot oder Lift, auf einem speziellen Brett, ohne Bindung für die Füße, fahren. Wakeskating betreiben sowohl Frauen als auch Männer. Sympathisch an dieser relativ neuen Sportart ist das unter den Wettkämpfern bestehende Wohlwollen. Da sie in den meisten Fällen keinen Trainer haben, probieren sie selbst neue Tricks aus, die sie dann bereitwillig auch den anderen beibringen. Bei den Wettkämpfen sind sie gleichzeitig Rivalen, aber auch Trainer.

Davon, dass Zuzka auf dem Wasser äußerst leistungsstark ist, zeugen auch unzählige Erfolge und Platzierungen. Im Jahre 2012 wurde sie bereits zum dritten Mal Wakeskate-Weltmeisterin. Für sie jedoch sind Platzierungen nicht das Wichtigste. „Natürlich, jede möchte gewinnen, aber wenn ich bei Wettkämpfen keinen Progress zeigen könnte, würde mich ein Sieg auch nicht freuen. Eine noch viel größere

Anerkennung ist für mich das Lob eines Fahrers, den ich für mein Vorbild halte“, fügt sie bescheiden hinzu.

Wakeskating bedeutet Konzentration, Nachdenken, aber auch Risikobereitschaft. Auf ihrem Board steht Zuzana nur mit Turnschuhen und dabei schafft sie es, Drehungen auf dem Wasser zu machen, das Brett in der Luft um 360 Grad rotieren zu lassen, Tricks auf Hindernissen durchzuführen. „Manchmal kommt davon ein Haufen blauer Flecke. Ich überlege mir lieber immer alles genau, übe es ein und erst dann führe ich es vor. Dieser Sport kann gefährlich sein, aber ich gehe mit Respekt ran. Ich möchte gern alles ausprobieren, was geht, ansonsten würde ich es wahrscheinlich bereuen.“ Dank Wakeskating testete sie einige Wasserflächen und Hindernisse in verschiedenen Ländern. „Dank der Erfolge bei Wettkämpfen habe ich zum Glück viele Sponsoren und plane auch jetzt, während des Winters, wohin ich als nächstes reisen werde. Ich würde gerne auf die Philippinen, nach Australien oder in die USA gehen. In diesem Sport habe ich mich gefunden und freue mich, dass ich nebenbei im letzten Jahr auch die Abschlussprüfungen an der Fakultät für Körpererziehung und Sport der Comenius-Universität in Bratislava geschafft habe.“ Zuzana studierte Konditionstraining, aktuell sieht sie sich jedoch noch lange auf dem Wasser. ■

Foto Lucia Bilčíková

▲ Tu, na väzskej prieehrade Slňava, vyrostala Zuzana Vráblová.
Here, on the Váh River water reservoir Slňava, Zuzana Vráblová grew up.
Hier, auf dem Waag-Stausee Slňava, wuchs Zuzana Vráblová auf.

Prešovská rozvojová agentúra PRERAG pripravila s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR a Medzinárodného višegrádskeho fondu 2. ročník medzinárodnej súťaže kresleného humoru Kýchanie mozgu 2012. Organizátori na čele s kurátorom Petrom Rázusom sa tentokrát rozhodli pre tému Rovnováha/Balans. Súťaže sa zúčastnilo 228 autorov z 56 krajín a medzinárodná porota vyhodnotila 874 prác. Zo slovenských autorov bol najúspešnejší piešťanský architekt a karikaturista Bobo Pernecký, ktorý si odnesol cenu diváka za kolekciu zaslanychých prác. Výstava putovala z Prešova do Nového Targu a potom do Užhorodu.

Pri vstupe do roku 2013 sa nášmu špičkovému karikaturistovi dostalo aj ďalšej pocty - na webovej stránke Cartoon Gallery bola sprístupnená reprezentatívna výstava jeho prác. Cartoon Gallery má každý deň priemerne 265 návštěv. Pre záujemcov ešte uvedieme prístup k tomuto linku: <http://www.cartoongallery.eu/vystavy/>.

The Prešov Development Agency PRERAG prepared, with financial support from the Slovak Ministry of Culture and the International Višegrád Fund, the second annual international cartoon competition "Kýchanie mozgu 2012" (Brain Sneezes 2012). This time the organizers, led by Peter Rázus, decided for the main theme Equilibrium / Balance. The competition attracted 228 artists from 56 countries. An international jury judged the 874 pieces of work. The most successful of the Slovak artists was the Piešťany architect and cartoonist Bobo Pernecký, who walked away with the audience award for his collection of submitted works. The exhibition moved from Prešov to Nowy Targ and then to Uzhgorod.

At the start of 2013 our top cartoonist also received another honour - a representative exhibition of his work was released on the web site Cartoon Gallery. Cartoon Gallery has an average of 265 visitors per day. Those interested can find access to the link here: <http://www.cartoongallery.eu/vystavy/>.

Mit finanzieller Unterstützung des slowakischen Kultusministeriums und des Internationalen Visegrad-Fonds veranstaltete die in Prešov ansässige Entwicklungsagentur PRERAG den 2. internationalen Karikatur-Wettbewerb „Kýchanie mozgu 2012“ (zu Deutsch: Gehirn-Niesen 2012). Die Organisatoren unter der Leitung von Kurator Peter Rázus entschieden sich diesmal für

Úspechy Boba Perneckého v kreslenom humore

Bobo Pernecký's Success with Cartoons

Bobo Pernecký's erfolgreiche Karikaturen

Kornel Duffek

Foto Ján Pernecký

das Thema Gleichgewicht/Balance. Am Wettbewerb nahmen 228 Autoren aus 56 Ländern teil und die internationale Jury bewertete 874 Arbeiten. Erfolgreichster slowakischer Autor war der Architekt und Karikaturist Bobo Pernecký aus Piešťany, der für seine eingereichte Kollektion von Arbeiten den Publikumspreis mit nach Hause nehmen durfte. Die Ausstellung wanderte aus Prešov nach Nowy Targ

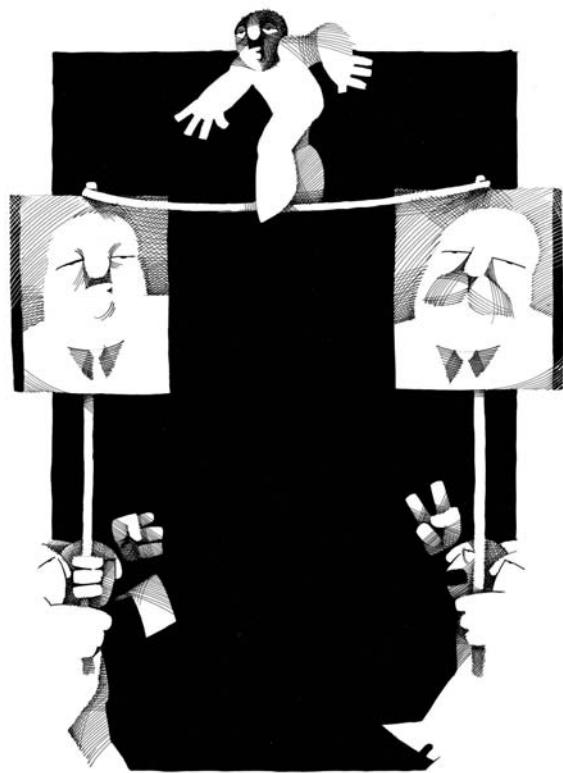
und anschließend nach Uzhgorod.

Zu Beginn des Jahres 2013 wurde unserem Spitzen-Karikaturisten eine erneute Wertung zuteil – auf der Website Cartoon Gallery wurde eine repräsentative Ausstellung seiner Arbeiten veröffentlicht. Die Cartoon Gallery-Site verzeichnet täglich etwa 265 Besucher. Für Interessierte stellen wir den Link zu dieser Website gleich bereit: <http://www.cartoongallery.eu/vystavy/>.

Bobo Pernecký

Rovnováha / Balans

P O Z V Á N K A N A P O D U J A T I A

M A R E C - M Á J 2 0 1 3

I N V I T A T I O N S E I N L A D U N G

EVENTS MARCH - MAY 2013 ▪ VERANSTALTUNGEN MÄRZ - MAI 2013

1. - 31. 3. 2013

CESTA OKOLO SEBA ALEBO (NE)OBYČAJNÉ VECI - VÝSTAVA FOTOGRAFIÍ BORISA A OLIVERA FILANA. Mestská knižnica A TRIP AROUND YOURSELF OR (UN) ORDINARY THINGS - AN EXHIBITION OF PHOTOGRAPHY BY BORIS AND OLIVER FILAN. Town Library REISE UM SICH SELBST ODER (UN)GEWÖHNLICHE DINGE - FOTOAUSSTELLUNG VON BORIS UND OLIVER FILAN, Stadtbibliothek

6. 3. 2013

KONCERT PRE ŽENY. KSC Fontána
CONCERT FOR WOMEN. KSC Fontána
KONZERT FÜR FRAUEN
Kultur- und Gesellschaftszentrum (KSC), „Fontána“

18. 3. 2013

Marc Camoletti: KTO ZHASOL SVETLO.
Divadelné predstavenie, Dom umenia
Marc Camoletti: WHO TURNED OUT THE LIGHTS.
Theatrical Performance, House of Art
Marc Camoletti: WER HAT DAS LICHT AUSGEMACHT
Theatervorführung, Haus der Kunst

19. 3. - 7. 4. 2013

IGOR PIAČKA A JÚLIA PIAČKOVÁ - GRAFIKY A OBRAZY.
Galéria Fontána
IGOR PIAČKA AND JÚLIA PIAČKOVÁ - GRAPHICS AND PICTURES.
Fontána Gallery
IGOR PIAČKA UND JÚLIA PIAČKOVÁ - GRAFIKEN UND BILDER
Galerie „Fontána“

21. 3. 2013

VYNÁŠANIE MORENY,
tradičná ľudová slávnosť. Námestie slobody.
THE BURNING OF MORENA,
traditional folk celebration. Freedom Square.
HINAUSTRAGEN DER MORENA
Traditionelle Volksfeier, Námestie slobody

25. 3. 2013

JAN KRAUS A JEHO HOSTIA.
Zábavná show. Dom umenia
JAN KRAUS AND HIS GUESTS.
Entertainment show. House of Art
JAN KRAUS UND SEINE GÄSTE
Unterhaltungsshow, Haus der Kunst

31. 3. 2013

HĽADANIE VEĽKONOČNÝCH VAJÍČOK. Kúpelň park
EASTER EGG HUNT. Spa park
OSTEREIERSUCHE Kurpark

9. - 28. 4. 2013

JITKA BEZÚROVÁ - obrazy a grafiky, Galéria Fontána
JITKA BEZÚROVÁ - pictures and graphics, Fontána Gallery
JITKA BEZÚROVÁ - Bilder und Grafiken, Galerie „Fontána“

14. - 21. 4. 2013

SLOVAKIA CUP, medzinárodný turnaj juniorov do 18 rokov v tenise. Tenisová hala
SLOVAKIA CUP, international tennis tournament of juniors 18 and under. Tennis hall
SLOVAKIA CUP internationales Tennisturnier der Nachwuchsspieler bis 18 Jahre. Tennishalle

17. 4. 2013

ONE MAN SHOW: MIROSLAV DONUTIL.
Zábavná show. Dom umenia
Entertainment show. House of Art
Unterhaltungsshow, Haus der Kunst

25. 4. 2013

SHELAGH STEPHENSONOVÁ: PAMÄT VODY.
Divadelné predstavenie. Účinkujú členovia SND Bratislava. Dom umenia
SHELAGH STEPHENSON: THE MEMORY OF WATER.
Theatrical performance. Performed by members of the SND (Slovak National Theatre) Bratislava. House of Art
SHELAGH STEPHENSON: DAS GEDÄCHTNIS DES WASSERS
Theatervorführung der Ensemblemitglieder des Slowakischen Nationaltheaters in Bratislava, Haus der Kunst

30. 4. - 19. 5. 2013

PAVOL MUŠKA - obrasy / pictures / Bilder
Galéria Fontána / Fontána Gallery / Galerie „Fontána“

30. 4. 2013

NOČNÝ FILMOVÝ MARATÓN, KSC Fontána
NIGHT MOVIE MARATHON, KSC Fontána
NÄCHTLICHER FILM-MARATHON, KSC „Fontána“

1. 5. 2013

OTVORENIE SEZÓNY PROMENÁDNYCH KONCERTOV.
Hudobný pavilón Harmony, Kúpeľný ostrov
OPENING OF THE SEASON OF PROMÉNADE CONCERTS.
Harmony music Pavilion, Spa Island
ERÖFFNUNG DER PROMENADENKONZERT-SAISON
Musikpavillon „Harmony“, Kurinsel

1. 5. 2013

STAVANIE MÁJA. Tradičná ľudová slávnosť. Winterova ul.,
Hudobný pavilón v mestskom parku
ERECTING THE MAY POLE. Traditional folk celebration. Winterova Street,
Music Pavilion in the Town Park.
AUFSTELLEN DES MAIBAUMES
Traditionelle Volksfeier, Winterova Str., Musikpavillon im Stadtpark

12. 5. 2013

DEN MATIEK. Hudobný pavilón v mestskom parku
MOTHER'S DAY. Music pavilion in the Town Park.
MUTTERTAG, Musikpavillon im Stadtpark

12. - 19. 5. 2013

PSS PIEŠTANSKÝ POHÁR, medzinárodný turnaj juniorov do 14 rokov v tenise. Tenisová hala
PSS PIEŠTANY CUP, international tennis tournament of juniors 14 and under. Tennis hall
PSS POKAL DER STADT PIEŠŤANY, Internationales Tennisturnier der Nachwuchsspieler bis 14 Jahre, Tennishalle

16. 5. 2013

WILLIAM SHAKESPEARE: SEN SVÄTOJÁNSKEJ NOCI.
Svadobná komédia. Účinkujú členovia Divadla ASTORKA-KORZO '90. Dom umenia
WILLIAM SHAKESPEARE: A MIDSUMMER NIGHT'S DREAM.
Wedding comedy. Performed by members of the ASTORKA-KORZO '90 Theatre. House of Art
WILLIAM SHAKESPEARE: EIN SOMMERNACHTSTRAUM, Hochzeitskomödie, aufgeführt von Mitgliedern des Theaters „ASTORKA-KORZO '90“, Haus der Kunst

22. 5. 2013

UMELECKÝ SÚBOR LÚČNICA.
Premiérový program. Spoluúčinkuje Orchester ZLATÉ HUSLE. Dom umenia
ARTISTIC FOLK GROUP LÚČNICA.
Premier program. Performing together with the ZLATÉ HUSLE Orchestra (Golden Violins). House of Art
KUNSTENSEMBLE LÚČNICA Neues Programm unter Mitwirkung des Orchesters „ZLATÉ HUSLE“, Haus der Kunst

17. - 19. 5. 2013

TRADIČNÉ ĽUDOVÉ UMELECKÉ REMESLÁ, 5. ročník Medzinárodného festivalu tradičných ľudových remesiel. Kúpeľný ostrov
TRADITIONAL FOLK ARTS AND CRAFTS, 5th annual international festival of traditional folk arts and crafts. Spa Island
TRADITIONNELLES VOLKSTÜMLICHES KUNSTHANDWERK, 5. internationales Festival des traditionellen Volkshandwerks, Kurinsel

24. - 26. 5. 2013

MEDZINÁRODNÁ REGATA, preteky v rýchlosnej kanoistike.
Rieka Váh
INTERNATIONAL REGATTA, race in speed canoeing.
Váh River

INTERNATIONALE REGATTA, Wettkämpfe im Kanumarathon, Fluss Waag

27. - 31. 5. 2013

MAJSTROVSTVÁ SR mladšieho žiactva - jednotlivcov v tenise.
Tenisová hala
SLOVAK TENNIS CHAMPIONSHIPS young pupils - singles.
Tennis hall
SLOWAKISCHE MEISTERSCHAFT der jüngeren Schüler - Einzelspieler im Tennis, Tennishalle